Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 30 גראשען

היינט 18 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 239 | Łódź, Piątek 16 października 1931 r. | נײנטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג ה׳ מרחשון תרצ״ב | № 239

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז דינסטאג, ב׳ מרחשון געשטארבען אין ברעסלוי, מיין ליבער מאן, אונזער טייערער און אונפערגעסליכער פאטער, זוהן, ברודער, שוואגער און אנסעל

נ״ע

משולם יהונתן ב״ר ארי נ״י אייבעשיץ

איז עלטער פון 46 יאהר.

די לוי׳ קומט פאר אין לאדז היינט פרייטאג, ה׳ מרחשון תרצ״ב. 11 א זייגער פארמיטאג פון טהרה-הויז, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

א הארציגען פאהר-געזונד

און א גליקליכע רייזע ווינשען מיר אונזער ליבע קוזינע

פעסא קינעק

צו איהר צוריקרייזע קיין מילאנא (איטאליען).

רייזל דאבזשינסקא און פאמיליע
באלטשא דאבזשינסקא

אכטונג!

די בעוואוסטע און לאנג-עקזיסטירענדע פירמע

J. FUTERMAN

Łódź, Piotrkowska 54, tel. 106-54

מאכט בעקאנט, דאס זי בעזיצט און עמפפעהלט דער געעהרטער קונדשאפט צו די פארשטעהענדע ימים-טובים א זעהר רייכען אויסוואהל פון אלערארט מאדערנסטע לעצטע נייהייטען פון:

דיוואנעס — טיש-בעט-דעקען — מעבעל-איבערצוג
כאדניקעס — נארזשוטען — דעקאראציע-שטאפן
גארדינען — קאצען — צעראטען
פארטיערן — רייזע-פלעדען — לינאלעאום

אלעס צו אויסערסט ביליגע פרייזען און רעיעלע באהאנדלונג.

בעמערקונג: פערטרעטונג פון די בעסטע ביעלסקער האנד-דיוואנעס.

54 — הורט! — דעטייל! — 54

וויכטיג פאר יודישע טענצער!

די טאנץ-שולע

פון י. ווײנטרויב און י. דעמבינסקי

3 פיראמאוויטש 3

מאכט בעקאנט אלע יודישע טענצער און טענצערינס, אז פרייטאג און שבת וועט געוויזען ווערען דער נײַעסטער טאנץ „רומבא" וועלכער איז אנגענומען געווארן אויפ׳ן טאנץ-קאנגרעס אין פאריז. דער טאנץ האט געמאכט א גרויסען רושם אין דער טאנץ-וועלט, דעריבער בעטען מיר אלע שילער און שילערינס צו בעזוכען אונזער טאנץ-שולע פרייטאג און שבת אויף די ספעציעלע יודישע קאמפלעטען.

מיט אכטונג י. ווײנטרויב און י. דעמבינסקי

וואר‧נונג!

מירווארנען אלע שטריקער-מייסטער פון פע-דע און רונד-זשאקארד

נישט צו ארבייטען בײנאכט

ווייל פון 17 אקטאבער ד.י. הויבט זיך אן א שטרענגע קאנטראלע. אין פאל פון ארבייטען בײנאכט וועט ווערען אבגענומען די מעגליכקייט נישט איינגעצען צו ארבייטען.

די קאמיסיע צו בעקעמפען די נאכט-ארבייט

7869

אנ׳ארט צו שלאפען

פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט אדער 2 פרויליינס אין א שעהן מעבלירט צימער מיט בעקוועמליכקייטען ביליג זאפארט אפצוגעבען ביי א בעסערער פאמיליע. צו ערפאהרען ביי אויערבאך קילינסקיעגא 41

לעהרערס

ערטיילען פויליש, יודיש, פראנצויזיש, דייטש, מאטעמאטיק און בוכהאלטעריע

שוו. יאקובא 12 אין דער אפיצינע וואוינונג 30. שיף

א וואוינונג

פון 3 שטיבען מיט א קוך

א בעקוועמע לופטיגע וואוינונג איז פון זאפארט איבערצוגעבען צו ערפאהרען אל. 1 מאי 2 ביי א. אפענבאך, צווישען 8-9 אווענד

מעקלערס געווינשען

אכטונג,

בע׳עולה׳טע פון אינקאסא׳ס פון דער אלטשטעטישער פאלקס-באנק

דערמיט ווערען אויפגעפאדערט אלע, וועלכע האבען געגעבען אויף אינקאסע אין דער אלטשטעטישער פאלקס-באנק צו קומען שבת 8, א זייגער אווענד אויף זגערזשער 14 צו ה׳ דאפנער

אויף א פערזאמלונג

כדי אנצונעמען ענערגישע שריט געגען דער דערמאנטער באנק אויף ארויסצובעקומען אלע אינקאסעס. אלע מוזען פינקטליך ערשיינען!

א גרופע בע׳עולה׳ס פון אינקאסעס

די 1-קלאסיגע פראצאווניע פון דאמסקע אקריטשע

S. Lajchman

גדאנסקא 24, פראנט 1-טער שטאק

פיהרט אויס זעמטליכע בעשטעלונג פון דאמען-קאסטיומען, פאלטענס צו זעהר ביליגע פרייזען.

בעמ.: מ׳מערקען אנגענומען פערשידענע בעשטעלונגען וואס האבען א שייכות מיט׳ן קירושנער-פאך. פינקטליכע אויספיהרונג, רעעלע בעהאנדלונג.

יודישער הילפס-פעראיין „בית-לחם" ווסכאדניא 68/70

אכטונג!

1-טע יוד. קינדער-היים פאר ארימע קינדער פון די פאלקס-שולען

זונטאג, דעם 18-טען אקטאבער 1931, 6 א זייגער אווענט קומט פאר אין די שעהן-דעקארירטע זאלען פון „ווי.ז.א." שענקעוויטשא 26

די פייערליכע ערעפנונג

פון דער ערשטער יודישער קינדער-היים ביים פעראיין

„בית-לחם"

מיט א פיל איבערראשענדען פראגראם. צו שטקלאסינער בלאז-ארקעסטער פון יודישען ספארט-פעראיין בר-כוכבא. איינטריט פריי.

בעמערקונג: מ׳בעט צו ערשיינען פינקטליך, ווייל דער צערעמאניאל פון איבערשניידען דעם באנד וועט פאר׳קומען ביי דער אנוועזענהייט פון דער שטאט-פערוואלטונג און פיל הויכע געסט.

קויפט נור ביי דער ערשטער האנד!

יין כשר וטוב!

1/4 ליטער נור 63 גראשען

פון דער אלטער בעוואוסטער פירמע

„בארוויך"

אינה.: מענדיל בארנשטיין, לאדז
נאוואמיעסקא 30, טעל. 210-58

גרויסער אויסוואהל פון ווײנען, ליקערן און בראנפען׳ס.
ביליגע פרייזען. סאלידע בעהאנדלונג.

קאצענעלזאנ׳ס גן-ילדים

(פרעבעל-שולע)

Przedszkole

דער ערשטער מאדערנער פרעבעל-אנשטאלט אין לאדז פון י. 1911 איז שוין געעפענט געווארען אין נײַעם גימנאזיום-בנין

Zawadzka 43, tel. 151-79

קינדער (יונגלעך און מיידלעך) פון 4 יאהר אן ווערען אנגענומען אין קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 10 ביז 2 נאכמ. און פון 5 ביז 7 אווענד.

6996

סאבאטאזש אויף די דייטשע שיפען

וואס געפינען זיך אין רוסלאנד

דייטשער רעגירונג ווענדעט זיך צו די סאוויעטען

גענף, 15. (טז) ס'איז פערעפענטליכט געווארען אן אפיציעלער קאמוניקאט וועגען שטרייק פון די מאטראסען אויף די דייטשע שיפען וואס געפינען זיך אויף די רוס'ישע וואסערען, אין לעניגראדער פארט שטעהען 40 שיפען, וועלכע האבען אנגעהויבען א סאבאטאזש-אקציע.

די דייטשע רעגירונג האט זיך אויף אן אפיציעלען אופן געווענדעט צו דער סאוויעטישער מאכט, אז זי זאל איינטערווענירען אין שטרייק, די ווענדונג האט נאך דערווייל נישט געהאט קיין ערפאלג.

פראפ. איינשטיין אנגעקומען קיין ווין געהיים

אוניווערזיטעט שטארק בעוואכט פון פאליציי

ווין, 15. (יט"א טעלעגראפיש) אהער איז אנגעקומען פראפ. איינשטיין, וועלכער איז איינגעלאדען געווארען צו האלטען עטליכע לעקציעס אויף דער ווינער אוניווערזיטעט. איינשטיינ'ס אנקומען קיין ווין איז געווען אין דער שטרענגסטער געהיימניש. ס'זענען אנגענומען געווארען מיטלען צו שיצען איינשטיינען, ביי דער באהן האבען דעם גאסט אפגעווארט בלויז עטליכע פראפעסארען. דער [illegible] זיטעט איז שטארק בעוואכט.

פראצעס געגען דער סיציליאנישער מאפיע

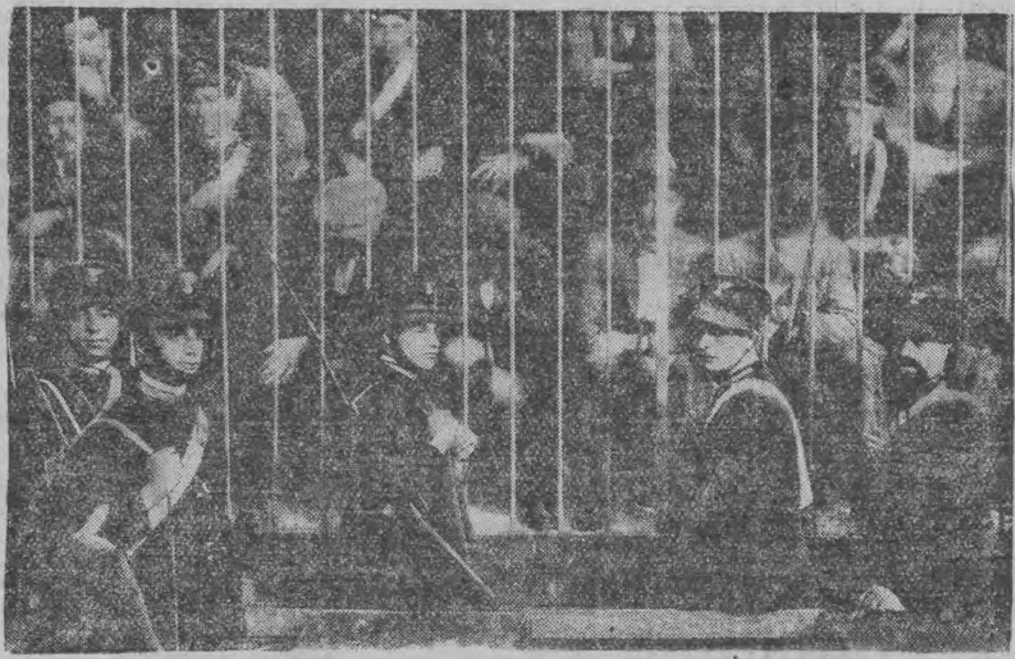

טערקישער עקס-סולטאן

ווערט אוים סוה"ר און פאהרט קיין ירושלים

קאהירא, 15. (יט"א טעלעגראפיש) ווי די גריכישע צייטונגען טיילען מיט, האט דער געוועזענער טערקישער סולטאן ליקווידירט זיינע געשעפטען אין ניצא, און קלויבט זיך צו פאהרען קיין ירושלים צום אראבישען קאנגרעס, ער איז זיכער אז ער וועט געוועהלט ווערען אלס קאליף.

ענגלישער רב-הכולל מיט לארד סעסיל

קאנפערירען וועגען קאלענדאר-רעפארם

גענף, 15 (יט"א טעלעגראפיש) אין שייכות מיט דער קאלענדאר רעפארם, האט דער רב הכולל פון ענגלאנד אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט לארד סעסיל.

קירזשנער-ווערקשטעט מ. שאריט, פיעטריקאווער 33 טעלעפאן 240-64

פינקטליכע אויספירונג סאלידע בעהאנדלונג

פיהרט אויס אלערליי פעלץ-ארבייטען צו צוגענגליכע פרייזען

פינקטליכע אויספירונג סאלידע בעהאנדלונג

Dyplomowana HIGIENISTKA LIZA NAMIOT

נעהמט אן ערבייט: זאסטושיקען, אפאטרונקעס, דיזשורען

35 אלעיא 1-טער מאי 35

פראנט, ערשטער שטאק.

טעלעפאנירען טאג-טעגליך, אויסער שבת, פון 2 ביז 4 נומער 145-02.

Dr. med. Ignacy Margolis

OKULISTA

Al. Kościuszki 9, tel. 165-17

צוריקגעקעהרט

Dr. med. G. GERSZTAJN

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייט

צוריקגעקעהרט

טראגוטא 12, טעל. 175-10.

נעהמט אן פון 11–1 און פון 7–8 אוו. 1751

Dr. med. H. KRAUSKOPF

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

זגערזשער 15, טעל. 113-47

נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אוונד.

Dr. med. N. ROZEN

צאהן-כירורג צאהן, קיפער, דויאגנאסטיק, גימען- און צונג-קראנקהייטען רענטגענדיאגנאסטיק.

Andrzeja 7, tel. 216-57

פון 3–7 נאכמ.

א האלבער פלאץ

אין צענטרום פון שטאט, געאייגנעט אויף א לאגער פון אלט אייזען, פעטליך א. ד. גל. (אוינקר פאר קיהלען) געלעגנהייטליך זאפארט צו פערמיטען. צו ערפאהרען טעל. 185-51.

6978

Nauczycielka

z dyplomem Miejs. Sem. Naucz. poszukuje posady w prywatnej szkole. Ofiaruję się pracować 2 miesiące honorowo! Oferty do admin pod „Nauczycielka".

צו שפולען

אויף קראפט-מאשינען נעם איך אן וואל, באנומפל און זייד

מ. ראזענבערג שקולנא 6

וויכטיג פאר א שניידעריז

א מעבלירט צימער מיט א ניי - מאשין (פירמע זינגער) אפצוגעבען צו ערפארען ביי לנאפמאן גלוב א 51 קווער-אפיצינע 1 טער שט.

F-ma F. Futerman

(Właśc. B-cia FUTERMAN)

PIOTRKOWSKA 28, tel. 129-21

דערמיט האבען מיר דעם כבוד צו עמפפעהלען דער ג. קונדשאפט צום איצטיגען סעזאן א רייכע אויסוואהל פון די מאדערנסטע און לעצטע נייהייטען פון: דעקאראציאנס-שטאפען, טיש-בעט-דעקען, גארדינען, קאצען, צעראטעס, פארטיערען, פלוש-דעקען, רייזע-פלעדען, פערשידענע ליינלעוואנטס ווי אויך האנד-דיוואנעס

אלעס צו קאנקורענץ-פרייזען, / רעיעלע בעהאנדלונג הורט און דעטייל / געדענקט די אדרעס פיעטריקאווער 28

פאר מאגענליידנדע

ראבארבער-וויין, פעפסין-וויין

אין פרימא קוואליטעט

צו בעקומען אין דער ווייןהאנדלונג פון

E. SZYKIER

Północna 1, tel. 107-84

Dr. A. S. TENENBAUM

Piotrkowka 109

Tel. 220-25

צוריקגעקומען

DR. MED.

M. KANTOR

6-go Sierpnia 1

telefon 112-22

כירורג

צוריקגעקעהרט

צאהן-ארצט

J. ROZIN-REICHOWA

נעמט אן אין דער לעטשניצע „POMOC"

1 אלעקסאנדראווסקא

מאנטאג, מיטוואך און פרייטאג 3 – 6 אוונר

געוו. אסיסטענט פון די קליניקען פון אוניווערזיטעט אין בערלין

Dr. med. STARKER

וועגעריש, הויט- און בלאז-קראנקהייטען

12 שרודמיעסקא 12

טעל. 126-87

נעהמט אן פון 9–11 און פון 4–8 אוונד. זונטאג און יום-טוב פון 9 ביז 1 מיטאג.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

האוניברסיטה העממית

שע"י ההסת. הציונית בלודז.

במוצאי השבת 17/10, בשעה 6 אחה"צ

באולם ההסתדרות הציונית (שרודמייסקע 29)

ההרצאה הראשונה מהמחזור:

„הספור העברי החדש" (אשר ברש)

המרצה: ד"ר ירמיהו פרנקל

הכניסה חנם! הכניסה חנם!

בעקאנטמאכונג.

דערמיט ווערט בעקאנט געמאכט, אז ס'איז ערעפענט געווארען

אייראפעאישע באר

4 שרודמיעסקא 4, טעל. 130-49

אונטער דער לייטונג פון לאנגיעהריגען בעקאנטען פאכמאן ה' י. לעווי.

בעמ.: ס'ווערען ארויסגעגעבען די געשמאקסטע און נאהרהאפטע

מיטאגען פון 4 גענג צו 2.50 זל., הייסע אווענדברויטען צו 1.20 זל.

דער בופעט איז שטענדיג פערזעהען מיט קאלטע און הייסע ציבייסען צו די נידריגסטע פרייזען.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען פריינד און קאלעגע

מאקס פרידמאן

מיט פרל. העלא מארגענשטערן

ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.

מאיר בלאפארב, מענדל קאהן

נחמן קאמעלגארן

צו דער פערלאבונג פון ה' מאקס פרידמאן (ראדז)

מיט פרל. העלא מארגענשטערן (זגערזש)

ווינש איך א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.

ה. עדעלמאן און פרוי

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען ברודער, שוואגער און אנקעל

מאיר לייב פלאצקי

מיט פרל. מאניא יאקובאוויטש

גראטולירען מיר הערצליך און ווינשען אז זייער לעבענס-וועג זאל זיין א גליקליכע

דיר און פייגע ליבע קייט

פלאצקי און קינדערליך

צו דער פערלאבונג פון מיין ליבע שוועסטער

פרל. עדזשא זיידמאן

מיט ה' לעאן שווארץ

גראטוליר איך הערצליך און ווינש א גליקליכע צוקונפט

אברהם זיידמאן

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבע שוועסטער און שוועגערין

פרל. העלא קאטעק

מיט ה' מאניעק ברוסטאווסקי

ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט

יאקוב קאטעק און פרוי

מזל-טוב! צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען ברודער און שוואגער

ה' שמואליק בירנבוים

מיט פרל. העלא גורניצקא

ווינשען מיר פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט. הענריק בירנבוים, אביגדור בירנבוים, פעליקס שימקעוויטש און פרוי

באנדיטען בעפאלען א שוהל
און רויבען חפצים פאר 10 טויזענד דאלאר

ניו-יארק, 15. (יט"א טעלעגראפיש) היינט איז אין ברוקלין אויסגעפיהרט געווארען א באנדיטען אנפאל אויף א שוהל. בעת די שוהל איז געווען איבערפולט מיט מתפללים זענען באנדיטען אריין און צוגערויבט קאסטבארע חפצים פאר 10 טויזענד דאלאר.

העכסטע געריכט האט בעפרייט דעם געוו. דעפ. קוואפינסקי

ווארשא, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין העכסטען געריכט איז היינט פארגעקומען די ענדע פון פראצעס געגען דעם בעקאנטען פ.פ.ס.-ישען מועצר געוו. דעפ. קוואפינסקי.

קוואפינסקי איז דורכ'ן סאסנאוויצער געריכט פעראורטיילט געווארען אויף א יאהר טורמע פאר האלטען אנ'אנטימלוכהשע וואהל-רעדע. דאס אפעלאציע געריכט האט קוואפינסקין בעפרייט, דער פראקוראר איז בישט געווען צופרידען מיט'ן אורטייל פון אפעלאציע-געריכט און אפעלירט אין העכסטען געריכט, וועלכעס האט אפגעווארפען די אנקלאגע פון פראקוראר און קוואפינסקין בעפרייט.

געשטארבען רעד. שלמה ביבער

ווארשא, 15 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט 5 פארטאגס איז געשטארבען דער באקאנטער זשורנאליסט שלמה ביבער, איינער פון די רעדאקטארען פון „מאמענט". ער איז אלט געווען 57 יאהר, ער איז שוין קראנק געווען לאנג יאהר, אבער דאך האט ער געארבייט ביז'ן לעצטען טאג. ער האט בעקומען א הארץ-אנפאל און געשטארבען, די לויה קומט פאר היינט פרייטאג.

דער פוילישער זשורנאליסטען-סינדיקאט האט צוגעשיקט א קאנדאלענץ-דעפעשע.

אין האמף געגען אנטיסעמיטיזם
געעפענט קאנפערענץ אין פאריז

פאריז, 15 (יט"א טעלעגראפיש) דא האט זיך געעפענט דער דריטער קאנגרעס צום קאמף געגען אנטיסעמיטיזם.

יודישער אינסטיטוט פאר בלינדע אין ירושלים

ירושלים, (יט"א) אויפ'ן פלאץ צווישען די קווארטאלען עץ-חיים און קרית-משה אין ירושלים איז געלעגט געווארען דער גרונדשטיין פאר'ן בנין פון א יודישען אינסטיטוט פאר בלינדע.

אכטונג, דאמען!

דערמיט מאך איך בעקאנט מיין געעהרטע קונדשאפט, אז אין מיין

דאמען-שניידער-אטעליר

L. APPEL

ŁÓDZ, GDANSKA 15

prawa oficyna, parter

איז אנגעקומען די נייעסטע

הערבסט- און ווינטער-זשורנאלען

ס'ווערען אנגענומען זעמטליכע בעשטעלונגען צו צוגענגליכע פרייזען.

רעעלע בעהאנדלונג! פינקטליכע אויספיהרונג! קומט און איבערצייגט אייך!

היטלער ענטפערט ברינינג'ן
דער נאצ.-סאציאליסט האט מורא פאר קאמוניזם

בערלין, 15 (טו) אלס ענטפער אויף דער רעדע פון קאנצלער ברינינג אין פארלאמענט האט היטלער פערעפענטליכט א לאנגען בריף, אין וועלכען ער ווייזט אן פארוואס די נאציאנאל-סאציאליסטען מוזען זיין אין אפאזיציע צו דער איצטיגער רעגירונג.

היטלער האט מורא פאר'ן קאמוניזם און שרייבט צו. אנדערען, אז אין דייטשלאנד וועט דער קאמוניזם אפהאלטען א וועלט-זיג אדער ער וועט געבראכען ווערען.

ס'איז נויטיג א שטרענגער רעזשים
זאגט דער פראנצויזישער פרעמיער פאר זיין אפפאהר קיין אמעריקא

פאריז, 15 (טו). פאר זיין אפפאהרען קיין אמעריקא, האט דער פראנצויזישער פרעמיער געהאלט'ן א גרויסע רעדע דורכ'ן ראדיא, ער האט ערקלערט, אז ער וועט זיין אינטערוועגס 3 וואכען, ער לעגט אויף דער רייזע גרויסע האפנונגען און ערקלערט. אז ס'וועלען ארומגערעדט ווערען אלע ווירטשאפטליכע פראבלעמען. אנ'אויסערגעוועהנליכע פראדוקציע און איבערגעטריבענעם פערטרויען האבען געברענגט צו דער ארבייטסלאזיגקייט. ס'איז נויטיג א שטרענגער רעזשים.

פאריז, 15 (פאט). מארגען 8 אינדערפריה פאהרט אפ דער פראנצויזישער פרעמיער פון פאריז, ער וועט צוריקקומען דעם 8 נאוועמבער.

—=:o:=—

די קוילען-גרובענס אין נאווארדע

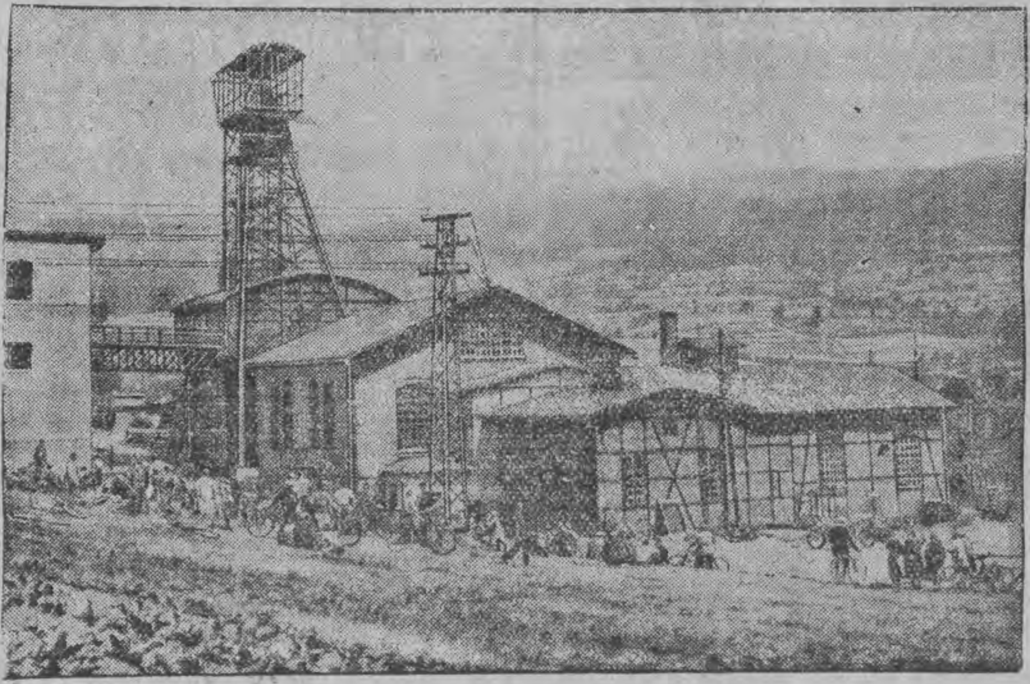

וואו ס'איז פארגעקומען א מורא'דיגע קאטאסטראפע זענען געווען געשלאסען. א דאנק דער ענערגיע פון די ארבייטער ווערען די גרובענס ווידער געלאזט אין גאנג

עפידעם. קראנקהייטען פערשפרייטען זיך
אין מזרח - כאלערא און דזשומע, אין אייראפא - טיפוס

לאנדאן, 15. (ספ. טעל.) די כאלערא-עפידעמיע אין איראק הערט ניט אויף. די פערשלינגט יעדען טאג נייע קרבנות. ביז איצט זענען קראנק געווארען אויף כאלערע 1000 מענשען, פון וועלכע די העלפט איז געשטארבען.

גלייכצייטיג מיט דער כאלערע עפידעמיע, פערשפרייט זיך אין איראק און סיריען די דזשומא מגפה.

וויען, 15. (ספ. טעל.) אין וויען פערשפרייט זיך שטא־ק די טיפוס קראנקהייט.

בערלין, 15 (ספ. טעל.) פון גאנץ דייטשלאנד מעלדעט מען, אז דארט פערשפרייט זיך די טיפוס-עפידעמיע.

שאנכאי, 15 (אריענט) אין צוויי כינעזישע פראווינצען איז אויסגעבראכען דזשומע, אין דער פראווינץ פומאן זענען אויף דזשומע קראנק געווארען 4,000 טויזענד מענשען אין דער פראווינץ טשאנג-סי 3,000.

דער גרויסער דעבאטע אין רייכסטאג

רייכסקאנצלער ברינינג.

פיהרער פון דער נאצ. סאצ. פראקציע ד"ר פריק.

פיהרער פון די דייטש־נאציאנאלע הוגענבערג.

פראפ. מאהעם

איז געוועהלט געווארען אלס פרעזידענט פון אינטערנאציאנאלען ארבייטס-אמט אין גענף.

ווידער געשלאסען די שולען אין ארץ-ישראל

ירושלים, 15. (יט"א טעלעגראפיש) טראץ אלע בעמיהונגען, זענען די שולען ווידער געשלאסען געווארען. די לעהרער פאדערען, אז דער בר-דזשעט, וואס איז אנגענומען געווארען אין באזעל, זאל בלייבען אין קראפט. די עקזעקוטיווע פון דער „אגענץ" האלט זיך אבער שטרענג בײַ דער רעדוקציע פון 20 טויזענד פונט.

ס'גאלד-פראבלעם אין אמעריקא
פי. גאלד איז שוין געגאנגען צוריק קיין אייראפא

ניו-יארק, 15. (ספ. טעל.) דער אפפלוס פון גאלד פון אמעריקא בעטרעפט ביז צום 15. ד. ח. אין אלגעמיין 567 מיליאן דאלאר, דער גרעסטער טייל גאלד איז אוועק פון אמעריקא אין די לעצטע 4 וואכען. די סומע בעטרעפט 80 פראצענט פונ'ם גאלד וואס איז די לעצטע 2 יאהר געשיקט געווארען קיין אמעריקא.

לאנדאן, 15. (ספ. טעל.) לויט ידיעות פון אמעריקא בעטרעפט נאך איצט, נישט קוקענדיג אויפ'ן גרויסען אפפלוס, דער סכום גאלד אין אמעריקא 4 און א האלב מיליארד דאלאר, וואס בעטרעפט 30 פראצענט פון דעקונג אויף די דאלארען וואס זענען אין פערקעהר.

בוי-קאטאסטראפע אין ווארשא
מיט 2 מענשליכע קרבנות

ווארשא, 15 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט 11 א זייגער פארמיטאג האט זיך אויף ווואלאווסקא גאס איינגעריסען א רוסטאוואניע און 1 ארבייטער איז דערהרג'עט געווארען און איינער שווער-פערוואונדעט.

קלאנג-

GRAND KINO

היינט און פאלגענדע טעג!

אין משך פון די ערשטע 10 טעג האבען 35,000 מענשען בעוואונדערט די פערל און רוהם פון דער פוילישער פילם-פראדוקציע

די 10 פון פאוויאק

מוזיק. אילוסטראציע פון **Dan**

אין די הויפט ראָלען: **Józef Węgrzyn, Bogusław Samborski, Zofja Batycka, Adam Brodzisz, Karolina Lubieńsk i inni.**

אויסערן פראגראם: קלאנג-וואכען זשורנאל **Fox**

Benjamin Gigli

ערשטער טענאר פון דער מעטראפאליטען-אפערע וועט זינגען די אריע פון אפערע **„Gioconda"**

אנהייב 4 א זייגער נאכמיטאג. שבת און זונטאג אנהייב 12 בײַטאג

Dr. med.

A. URYSON

אינערליכע קראנקהייטען

11-טע ליסטאפאד 20, טעלעפאן 215-85

יאפאן פראטעסטירט אין דער פעלקער=ליגע

געגען צולאזען אנ'אמעריקאנישען פארשטעהער צום ראט

גענף, 15. (טז) אויף דער זיצונג פון פעל־קער־בונד־ראט, וועלכער בעשעפטיגט זיך מיט דעם יאפאניש־כינעזישען קאנפליקט האט יאפאן פרא־טעסטירט געגען דעם פערבעטען אמעריקע צו דער זיצונג. דער ראט האט אבער מיט 13 שטימען געגען דער יאפאנישער בעשלאסען, אז אמעריקע זאל יא איינגעלאדען ווערען. בריאן און לארד רידינג האט געפרובט איבערצורעדען דעם יאפאנישען פאר־שטעהער, אז ער זאל נישט זיין איינגעשפארט.

לאנדאן, 15. (ספ. טעל.) לויט א מיטיילונג פון טאקיא האט דארט געמאכט א גרויסען איינדרוק די ידיעה, אז נישט קוקענדיג אויף דער אפאזיציע פון יאפאנישען דעלעגאט אין פעלקער־ליגע, וועל־כער האט ערקלערט, אז יאפאן פערלאנגט נישט קיין פרעמדע אינטערווענץ אין קאנפליקט מיט כינא — האט אמעריקע דאך ארויסגעשיקט אב־סערוואטארען קיין מאנדזשוריען.

דער אמעריקאנער קאנסול אין כארבין האט געמאכט אנ'איגספעקציע איבער מאנדזשוריען.

אין די יאפאנישע קרייזען האלט מען דעם דאר־זיגען שריט פאר אנ'אויסדרוק פון פעהלען צוטרוי פון אמעריקע צו יאפאן.

לאנדאן, 15. (ספ. טעל.) בעכטען האבען די כינעזישע סטודענטען איינגעארדענט אנ'אנטי־יאפאנישע דעמאנסטראציע אין נאנקין, די יאפאנישע קאלאניע האט בעשלאסען ארויסצופאהרען פון נאנקין.

—=:0:=—

די מאכט פון פעלקער-בונד

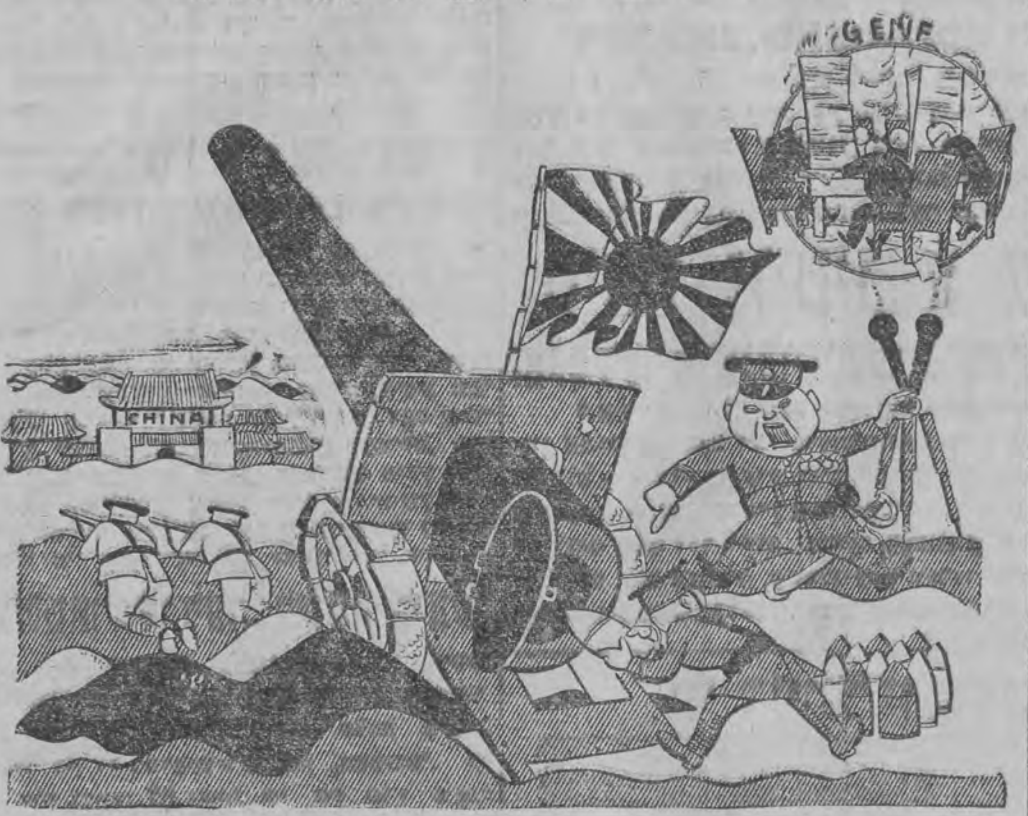

ערשטער יאפאנער (פיים הארמאט): וואס הערט מען עפיס אין גענף?
צווייטער יאפאנער: קאנסט רוהיג שיסען, דארט בעראט מען זיך... (אויסל. הומאר)

די אפעטיטען פון די ווירטסלייט

זיי לעגען פאר צו העכערן דאס דירה-געלד

װארשא, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון סיים דארף בעטראכט ווערען דער געזעץ־פראיעקט וועגען העכערען דעם שטייער אויף הייזער פון 7 אויף 10 פראצענט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט קומט מארגען פאר א צוזאמענפאהר פון ווירטסלייט, מ'וועט בעטראכ־טען די פראגע נישט צו דערלאזען, אז ס'זאלען פער־עפענטליכט ווערען די פעראָרדנונג וועגען אפשטע־לען עקסמיסיעס, מ'וועט פערלאנגען צו פערקלענע־רען די שטייערען.

די ווירטסלייט האלטען אויך, אז דאס דירה־געלד איז צו קליין, לויט זייער מיינונג דארף א דירה פון צוויי שטובען מיט א קוך קאסטען 150 זלאטעס א חודש.

—·=:§:=—

24 קעסטלעך גאלד ווערען געזוכט אין ירדן

א סענסאציאנעלע געשיכטע פון דער מלחמה־צייט

ירושלים, (יט"א) מיט א צייט צוריק האט א געוו. אפיציר פון דער טערקישער אלמיי, א גע־וויסער מואיעד מאהאמעד, וואס וואוינט איצט אין ביירוט, זיך געהאט געווענדעט צו דער א"י רעגירונג מיט פאלגענדער סענסאציאנעלער ביטע. בעת דאס טערקישע מיליטער איז אפגעטרעטען פון א"י פאר די בריטישע חיילות פון פעלד־מאר־שאל לארד אלענבי, — האט מואיעד מאהאמעד דערציילט אין זיין ווענדונג, — האט ער, מאהא־מעד, אין א געוויסען ארט פון דעם ירדן־בעקען גע־האט אראפגעלאזען אין וואסער 24 קעסטלעך גאלד, וועלכע ער שאצט אויף אנ'ערך 115 טויזענד פונט. די גאנצע צייט האט ער וועגען דעם געשוויגען. איצט אבער בעט ער, אז די א"י רעגירונג זאל איהם ער־לויבען אויפצוזוכען דאס גאלד.

א געוויסע צייט האט זיך צווישען דער א"י רעגירונג און דעם געוו. טערקישען אפיציר גע־פיהרט וועגען דעם ענין א קארעספאנדענץ, און ערש די טעג האט מואיעד מאהאמעד בעקומען פון דער א"י־אדמיניסטראציע די קאנצעסיע אויף אויפצו־זוכען די קעסטלעך גאלד, וואס ליגען אין די וואַ־סערן פון ירדן.

לויט די בעדינגונגען פון דער קאנצעסיע וועט דער רעגירונגס־אוצר בעקומען א העלפט פון דעם געפונענעם גאלד, אויב די דאזיגע עקספעדיציע וועט זיך איינגעבען.

אין די זוכונגס־ארבייטען, בראש פון וועלכע עס שטעהט מואיעד מאהאמעד, זענען שוין איצט בעשעפטיגט אכציג אראבער. מען רעכענט, וועט די צאהל „גאלד־זוכער" פערגרעסערט ווערען ביז צוויי הונדערט.

———

די פאליטיק פון דער ציוניסטישער לייטונג

ערקלערונג פון אמעריקאנער מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע עמנואל ניומאן

ניו־יארק, (יט"א) אין פילאדעלפיא איז פארגעקומען א באנקעט לכבוד דער עפענונג פון דער קרן־קימת־קאמפאניע, אויף וועלכער דער מיט־גליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע עמנואל ניומאן האט געהאלטען א רעפעראט וועגען דער איצטיגער לאגע אין ציוניזם.

דער רעדנער האט אונטערגעשטראכען די פא־ליטישע געשיקטקייט, מיט וועלכער פרעזידענט נחום סאקאלאוו און פראפ. גראדעצקי האבען זייט דעם לעצטען ציוניסטישען קאנגרעס געפיהרט די ציוניס־טישע ענינים אויפ'ן פארום פון דער בריטישער רעגירונג, בעזונדערס אין די פראבלעמען, וואס זענען אויפגעשוואומען אין צוזאמענהאנג מיט דער לאנד־ענטוויקלונגס־סכעמע און דעם פראיעקט וועגען שאפען אין א"י א לעגיסלאטיוו־ראט. די ציוניס־טישע לייטונג, האט ה' ניומאן ערקלערט, וועט פארטזעצען איהר וואכזאמען קאמף פאר די יודישע רעכט. דאס יודענטום מוז אבער איינזעהען, אז די ארבייט קען נישט געקרוינט ווערען מיט ערפאלג, אהן דער וויט־מעגליכער פינאנציעלער אונטערשטי־צונג. לסוף האט ה' ניומאן אויסגעדריקט זיין בעדויערן, דאס די אומשטענדען האבען איהם ביז־איצט נישט דערלאזען אפצופאהרען קיין לאנדאן, כדי איבערצונעהמען זיין אמט.

יט"א דערוויסט זיך, אז עמנואל ניומאן איז בעשטרעבט פאר'ן אפפאהרען קיין לאנדאן ענדגיל־טיג לעזען דעם אינעווענינסטען קריזיס אין דער אמעריקאנער ציוניסטישער פעדעראציע.

אין א רעדע, וואס לואי ליפסקי האט געהאל־טען אויפ'ן באנקעט, האט ער אונטערגעשטראכען די ריזיגע פערדינסטען פון מ. מ. אוסישקין פאר „איינשטעלען דעם יודישען נאציאנאל־פאנד אין צענטער פון דער יודישער אויפמערקזאמקייט".

———

אפשר ווילט איהר האבען א באהן?

בייערישע רעגירונג היל אוועקשענקען די באהן צווישען רופאלדינג און רייט, ווייל זי רענטירט זיך נישט

בלוטיגע אונרוהען אין שפאנישע שטעט

מ'האט מורא פאר נייע אנטי־רעליגיעזע אונרוהען

פאריז, 15 (ספ. טעל.) דער נייער שפא־נישער קאבינעט פון אזאנא האט זיך נעכטען פאר־געשטעלט דעם פארלאמענט.

דער נייער פרעמיער האט געהאלטען א גרוי־סע רעדע, אין וועלכער ער האט שטארק געלויבט די פריהערדיגע רעגירונג.

אין לאנד קומען פאר ווייטערדיגע אונרוהען. אין גרענאדא איז געקומען צו נייע אונרוהען צווי־שען פאליציי און שטרייקענדע ארבייטער. די פא־ליציי האט געשאסען אויפ'ן המון. 4 דעמאנסטראנ־טען זענען שווער פערוואונדעט געווארען. אין מאדריד און אנדערע שטעט הערשט א דענע־ווייר־טע שטימונג: מ'האט מורא פאר נייע אנטי־קירכליכע אונרוהען.

פעסימיסטישער בעריכט וועגען דער לאגע אין דייטשלאנד

האט פערעפענטליכט דער אמעריקאנער האנדעלס=אטאשע

בערלין, 15. (ספ. טעל.) דער אמעריקאנישער האנדעלס־אטאשע אין בערלין גראוועס האט פער־עפענטליכט א בעריכט וועגען דער ווירטשאפטליכער סיטואציע פון דייטשלאנד פאר'ן חודש סעפטעמבער.

דער בעריכט איז זעהר א פעסימיסטישער, דאס בעגרענעצען די קרעדיטען האט געברענגט מיט זיך דאס פערקלענערען פון אומזאץ קאפיטאל. גראוועס בעטאנט, אז דערווייל זעהען נישט פערהאן קיין שום שאנסען, אז די סיטואציע זאל זיך פער־בעסערן, נאך מעהר דערפאר, ווייל די פאליטישע לאגע איז נישט קלאר.

פראנקרייך ענטוואפענט זיך...

און פערגרעסערט דעם מיליטער=בודזשעט מיט א מיליארד פראנק

פאריז, 15. (ספ. טעל.) די ראדיקאל־סאציא־ליסטישע צייטונג „רעפובליקע" דערוויסט זיך, אז אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דעם העכסטען קריגס־ראט, אונטער'ן פארזיץ פון [illegible] פרעזידענט, איז בעשלאסען געווארען צו העכער'ן דעם בודזשעט פון קריגס־מיניסטעריום מיט א מיליארד פראנק לויט'ן בודזשעט פון פריהערדיגען יאהר.

באמבען=אטענטאט

אויף א רומענישען ציוניסטען=פיהרער

בוקארעשט, (יט"א) דער בוקארעשטער אינ־זשיניער יוסף גאטליב, א פיהרענדער מיטגליד פון דער רומענישער ציוניסטישער ארגאניזאציע, האט די טעג בעקומען צוגעשיקט אין א פערמאכטען פאקעט א טייוועל־מאשין. בלויז א דאנק דער פאר־זיכטיגקייט פון אינזש. גאטליב'ס דינער איז אויסגע־מיטען געווארען אנ'אויפרייס פון דער באמבע, די אויספארשונג האט פעסט געשטעלט, אז די באמבע האט ענטהאלטען א קילאגראם אויפרייס־שטאף און איז געווען צוזאמענגעשטעלט פון א פאכקענער־שען טעכניקער. נאך אין זומער ה. י. האט אינזש. גאטליב בעקומען א דראהונגס־בריף, אין וועלכען די אנא־נימע שרייבער האבען איהם אנגעזאגט א שנע־לען טויט.

צונערויבט א זאק מיט געלד אין בודאפעשט

בודאפעשט, 15. (פאט) היינט פארמיטאג זענען עטליכע באנדיטען בעפאלען א בעאמטען פון דער בודאפעשטער קאמערץ באנק און ביי איהם צונערויבט א זאק מיט א גרויסע סומע געלד. ד באנדיטען זענען געכאפט געווארען.

ווינכטיג פאר עלעגאנטע הערען!

דער מאדערנער הערען=שניידער=אטעליער

ר. ראזענשטיין,

11. ליסטאפאד 29, טעל. 176-80

מאכט בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז צום ווינטער־סעזאן נעהם איך אן אלער ארט ארבייטען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורות לויט דער לעצטער מאדע.

ספעציעל אויף לא־ער פעלצען זעהר פרייזווירדיג צו בעקומען.

מאַרש. פּילסודסקי'ס בעזוך אין רומעניע
האָט א וויכטיגע פּאָליטישע בעדייטונג

וואַרשאַ, 15. (טעלעפאָניש). וועגען דעם ציל פון מאַרשאַל פּילסודסקיס רייזע קיין רומע־ניען, גיט מען איבער פון גוט אינפאָרמירטע קווע־לען פאָלגענדעס: דער בעזוך פון מאַרשאַל אין רו־מעניען, הגם ער טראָגט אין דער ערשטער רייה א קראַנקהייט־כאַראַקטער האָט ער דאָך א געוויסע פּאָ־ליטישע בעדייטונג, ס'איז בעקאַנט, אַז מאַרשאַל פּיל־סודסקי האָט תמיד געשטרעבט צו אַן'ענגערע פריינד־שאַפט צווישען פּוילען און רומעניען, וואָס דאָס האָט אַ דעצידירענדע בעדייטונג פאַר'ן שלום אין מזרח און צענטראַל־אייראָפּע און פאַר דער נאָרמאַליזירונג פון די בעציהונגען צווישען די שכנים. אָהן ספק וועלען די פראַגען, וואָס זענען פערבונדען מיט דעם נישט אָנגעריפענעם און וואָס איז נישט לאַנג פאַר־געלייגט געוואָרען דורך די סאָוויעטען, בעריהרט ווערען אין סינאַיאַ און אין בוקאַרעשט. אָהן ספק וועלען אויך בעריהרט ווערען די פראַגען וואָס האָ־בען אַ וויכטשאַפטליכע בעדייטונג פאַר די צוויי אַגראַר־לענדער, ווי עס זענען פּוילען און רומעניען.

יודישע קאַנדידאַטען
צו די פּאַרלאַמענט־וואַהלען אין ענגלאַנד

לאָנדאָן, (יט"א) צו די פּאַרלאַמענט־וואַה־לען שטעלען די ליבעראַלען אַרויס אין ווייטשעפּעל די קאַנדידאַטור פון בעקאַנטען לאָנדאָנער ציוניסט באַרנעט דזשענער, וועלכער אונטערשטיצט די נאַ־ציאָנאַלע רעגירונג. די קאָנסערוואַטיווען שטעלען נישט אַרויס אין ווייטשעפּעל קיין געגען־קאַנדידאַט. דאַגעגען טרעט אַרויס אַלס געגען־קאַנדידאַט דער בעריהמטער יודישער באָקסער ליואיס („קיד") פון דער מאָסליר־פּאַרטיי. די ביז־איצטיגע ליבעראַלע יודישע פּאַרלאַמענט־מיטגלידער מאַיאָר נייטאַן און פּערסי האַרים שטעלען ווידער אַרויס זייערע קאַנ־דידאַטורען אין לאָנדאָנער וואַהל־קרייזען מיט אַ שטאַרקער יודישער וועהלערשאַפט, זיי האָבען נישט קיין קאָנסערוואַטיווע אָפּאָזיציע. פראַנקלין, דער שוועסטער־זוהן פון סער הערבערט סעמיועל, איז קאַנדידאַט פון דער לייבור־פּאַרטיי אין האָרנסי.

געשאַפען אַן'אַראַבישען באָיקאָט־קאָמיטעט

ירושלים, (יט"א) די אַראַבישע פּרעסע טיילט מיט, אַז די אַראַבישע עקזעקוטיווע האָט גע־וועהלט אַ ספּעציעלען באָיקאָט־קאָמיטעט, וואָס זאָל דורכפיהרען דעם בעשלוס פון דער שכם'ער קאָנ־פערענץ וועגען באָיקאָטירען פון אויסלאַנד איַמ־פּאָרטירטע סחורות.

דער ירושלים'ער מופתי בעזוכט קברים פון מערדער

ירושלים, (יט"א) ווײַלענדיג די טעג אין געזעלשאַפט פון איניגע מיטגלידער פון העכס־טען מוזולמענישען ראַט, האָט דער ירושלים'ער הויפּט־מופתי בעזוכט די קברים פון די דריי אַראַ־בער, וואָס זענען אין יוני 1930 הינגעריכטעט געוואָרען פאַר אויספיהרען מאָרדען איבער יודען בעת די אויגוסט־אונרוהען פון 1929.

ווי אַזוי א קאַלעיאַזש האָט זיך בעפרייט פון זיינע רעוומאַטישע שמערצען

ער האָט נישט געקאָנט בעגרייפען פאַרוואָס דער צווייטער פוס בלייבט צוריק ביים אַרויפ־שפרינגען אויף די טרעפּען פון דעם וואַגאָן. פּלוצ־לונג פיהלט ער אַן'אייגענאַרטיגע שטייפקייט אין די געלענקען און קנוכען. דאָס זענען די ערשטע סימפּטאָמען פון רעוומאַטיזם. „איך האָב פּשוט נישט געקאָנט פערשטעהן", שרייבט אונז ה' א. בוק, סיעמיאַנאָוויטש, מאַטעיקי 14 „פון וואַנען עס קומט מיט איינמאָל דאָס שטייפקייט אין קנוכען און די קני. איך האָב געוואָלט ווי תמיד אַרויפשפרינ־גען אויף דעם אָפּפאָהרענדיגען צוג, און האָב מיך געמוזט גוט אָנשטרענגען, בכדי ריכטיג צו שטעהן אויף דעם טרעפּעל. אין אָנהויב האָב איך געמיינט אַז דאָס איז בלויז אַן'איבעראָנשטרענגונג פון די מוסקולען. אָבער דורך איינרייבונגען און אַנדע־רע הייל־מיטלען, וועלכע איך האָב געפּרובט איז מיר נישט בעסער געוואָרען. להיפך! בפרט ביי אַ קאַלט און נאַס וועטער זענען די שמערצען געווען אונערטרעגליך. דעמאָלט איז פאַר מיר גע־ווען אַ קוואַל צו דער אַרבייט צו געהן. אַ סך יאָה־רען האָב איך מיך אַרומגעשלעפּט מיט די שמער־צען, ביז איך האָב איינמאָל געהערט וועגען טאַ־גאַל. נאָכדעם ווי איך האָב פערשידענע מיטלען אָהן ערפאָלג אויסגעפּרובט, האָב איך מיך מיט אומצוטרוי אויך צו דעם מיטעל בעצויגען. אָבער האָט זיי דאַנק, עס טוט מיר נישט באַנג, וואָס איך האָב אויך דאָס מיטעל אויסגעפּרובט. איך האָב תיכף בעמערקט, אַז די טאַבלעטען האָבען אַ גוטע ווירקונג. די שמערצען האָבען באַלד נאָכגעלאָזט און לאַנגזאַם אָבער זיכער זענען די שמערצען פער־שווינדען. טאַגאַל האָט מיך ווידער געזונד גע־מאַכט"! ענליכע ערפאַהרונגען האָבען געמאַכט טויזענדער מענשען, וועלכע האָבען בענוצט טאַגאַל ביי רעוומאַטיזם, פּאָדאַגרע, רייסען אין די גע־לענקען, בריכען אין קנוכען, נערווען־ און קאָפּ־שמערצען, גריפּע־ פערקיהלונגען און ענליכע קראַנקהייטען. אַפילו ביי לאַנג־יעהריגע ליידען, ווען אַנדערע מיטלען האָבען נישט געווירקט, האָט מען מיט טאַגאַל ערייכט איבעראַשענדע ערפאָלגען, ווייל עס איז עוקר מן השורש די קראַנקהייט. אונ־שעדליך פאַר'ן האַרץ, מאָגען און אַנדערע אָר־גאַנען. איבער מעהר ווי 6000 דאָקטוירים פערשריי־בען טאַגאַל, טאָ קענט איהר זיכער דאָס מיטעל קויפען. אין אַלע אַפּטייקען.

ברוטאַלע עקסצעסע פון 144 יוד. משפחות
פון די באַראַקען אין א רומענישער שטאָט

בוקאַרעשט, (יט"א) די רומענישע פּרעסע האָט זיך פעראינטערעסירט מיט'ן גורל פון די 144 יודישע היימלאָזע משפחות אין ווישניץ, וואָס זע־נען אויף אַ פעראָרדנונג פון אָרטיגען פּרעפעקט הילעסקו (אַן'אידעם פון פּרעמיער פּראָפ. יאָרגא) בעזייטיגט געוואָרען פון די אָרטיגע באַראַקען. די פּרעסע ווייזט אָן אויף דער סקאַנדאַליעזקייט פון דער האַנדלונג, וועלכע איז נאָך ברוטאַלער צוליב דעם, וואָס דער פּרעפעקט האָט זיך דערביי זאָגאַר נישט געהאַט פערשטענדיגט מיט דער קאָמונאַלער מאַכט, וועלכע איז דער בעל־הבית פון דעם פּלאַץ, אויף וועלכען די באַראַקען געפינען זיך.

קיין ווישניץ איז אָפּגעפאָהרען אַ דעלעגאַ־ציע פון דער „אוניאָן פון רומענישע יודען", כדי אויפ'ן אָרט אויסצופאָרשן די איינצעלהייטען פון דעם דראַסטישען בעפעהל און די אומשטענדען, אין וועלכע ער איז אַרויסגעגעבען געוואָרען.

די רומענישע פּרעסע ווייזט אָן, אַז דער יו־ישער ביצער פּרעפעקט ווערט שטאַרק פּראָטעזשירט דורך זיין שוויגער־פאָטער, דעם פּרעמיער, די פּרעסע פּאָדערט הילעסקוס דימיסיע.

די „אוניאָן פון רומענישע יודען" האָט זיך געווענדעט מיט אַ פּעטיציע צו דער רעגירונג וועגען אָפּרופען די עקסמיסיע ביז איבער ווינטער. ווי עס ווערט אָבער מיטגעטיילט, איז מען שוין אין ווישניץ צוגעטרעטען צום צעוואַרפען די באַ־ראַקען, אין וועלכע עס האָבען געהאַט געוואוינט די 144 היימלאָזע יודישע משפחות.

ביי די אויסגראָבונגען נעבען אַטען האָט מען געפונען א סקולפּטור פון א גרויסען היסטאָרישען ווערט, דאָס איז א קאָפּ פון דער געטין אַטענע.

אינטערנאַציאָנאַלע פרויען־ליגע קעמפט מיט'ן אַנטיסעמיטיזם

בערלין, (יט"א) אין פראַנקפורט איז פאָר־געקומען די 10־טע לאַנד־קאָנפערענץ פון דעם דייטשען צווייג פון דער אינטערנאַציאָנאַלער פרוי־ען־ליגע פאַר שלום און פרייהייט. אויף דער קאָנ־פערענץ זענען אויך דיסקוטירט געוואָרען יודישע פּראָבלעמען. אין דעם אָנגעגעבענעם בעריכט איז געווען מיטגעטיילט, אַז די פערשידענע סעקציעס פון דער ליגע קעמפען אין וואָרט און טאַט געגען אַנטיסעמיטיזם.

די נאַציאָנאַליטעטען־פּאָליטיק פון דער סאַנאַציע
אין דער בעלייכטונג פון „ראָבאָטניק"

ווי בעקאַנט, האָט דער פּ.פּ.ס.־ישער סיים־קלוב אַריינגעטראָגען אַ געזעץ־פּראָיעקט וועגען ערטליכען אויטאָנאָמיע די אוקראַינער. אין נעכטיגען נומער פון „ראָבאָטניק" ווערט בעגרינדעט דער פאָרשלאָג. אַרום רעדענדיג צופרעשט די נאַציאָנאַליטעטען־פּאָליטיק פון די פריהערדיגע פּוילישע רעגירונגען שרייבט דאָס בלאַט וועגען דערזעלבער פּאָליטיק פון דער סאַנאַ־ציע:

„פון לאָזונג „פאַר אונזער און פאַר אייער פרייהייט". איז נישט געבליבען קיין זכר. ספּעציעל אין דער בעציהונג צו דער אוקראַינישער פראַגע איז געוואָרען מאַסגעבענד די אידעאָלאָגיע" פון „סלאָ־וואָ פּאָלסקיע", דעם אָרגאַן פון די נאַציאָנאַליסטישע פאַשיסטען, וועלכע וואַרפען פאַר דעם פּראָפ. סט. גראַבסקי עקסטרעמע און שיער נישט פערטעריש „אוקראַינאָ־פילסטווע". די נאַציאָנאַליטעטען־ פּאָ־ליטיק פון סאַנאַציע־לאַגער — דאָס איז אַ וואָול־גאַרע, ברוטאַלע און פּאָליציייאישע אויספיהרונג פון די ציטאַטען פון דער נאַציאָנאַליסטישער דאָקטרין. זי האָט דערפיהרט אין פּוילען צו אַ שרעקליכער פער־שאַרפונג פון דער געגענזייטיגער שנאה פון ביידע פעלקער, וואָס וואוינען אויף דרום־מזרח פון פּוי־לען, זי האָט געשאַפען אַן'אונזיכערקייט פון מאָר־גענדיגען טאָג און האָט נישט געגעבען — דאָס איז קלאָר — קיין שום פּאָזיטיווע רעזולטאַטען".

צעהלונג פון יודישען האַנדעל אין א"י

ירושלים, (יט"א) די עקזעקוטיווע פון דער יודישער אַגענץ פיהרט איצט דורך אַ צעה־לונג פון יודישען האַנדעל און אינדוסטריע אין א"י. אין תל־אביב זענען רעגיסטרירט געוואָרען 2100 אַנגראָ־ און דעטאַל־אונטערנעהמונגען. לויט שאַצונגען אויפ'ן יסוד פון ביז־איצט געזאַמעלטען מאַטעריאַל האָט דער אומזאַץ פון תל־אביב'ער יודישען האַנדעל אין לעצטען יאָהר בעטראָפען אַן'ערך 3 מיליאָן פונט. אין ירושלים זענען רעג־גיסטרירט געוואָרען 800 געשעפטען, וואָס האָבען געהאַט אַן'אומזאַץ פון קרוב אַנדערטהאַלבען מיל־יאָן פונט. ווי עס שטעלט זיך אַרויס, זענען פון 50 ביז 60 פּראָצענט פון די אין א"י פערקויפטע שפּייז־מיטלען פּראָדוצירט געוואָרען אין לאַנד.

געשטאָרבען דער בעקאַנטער יודיש־אַמעריקאַנער פּובליציסט קאָהן־פרידמאַן

ניו־יאָרק, (יט"א) אין טשיקאַגא איז אין עלטער פון 61 יאָהר פּלוצלונג געשטאָרבען דער בעקאַנטער יודיש־אַמעריקאַנער זשורנאַליסט אייזיק קאָהן־פרידמאַן.

דער פערשטאָרבענער איז געווען דער מחבר פון אַ רייה עקאָנאָמישע און סאָציאָלאָגישע ווערק. איניגע יאָהר איז קאָהן־פרידמאַן געווען קאָרעס־פּאָנדענט פון טשיקאַגער צייטונגען אויפ'ן נאָ־הענטען מזרח.

מ'ענטוואָפענט זיך...

פּאַריז, 15 (טאַו) די ראַדיקאַל־סאָציאַליסטי־ „רעפּובליק" ווערט געוואויר פון אַ זיכערער קווע־, אַז אויף אַ געהיימער זיצונג פון העכסטען ־יגס־ראַט אונטער פאָרזיץ פון פראַנצויזישען פּרעז־ידענט איז בעשלאָסען געוואָרען צו העכערען דעם בודזשעט פון קריגס־מיניסטעריום אויף איין מיל־יאַרד פראַנק.

„דער שטומער און בלינדער סיים"
פאַרוואָס ווערען געמאַכט די בעגרענצונגען אין סיים־רעגולאַמין?

דער סאַנאַציע־קלוב האָט אריינגעטראָגען עט־ליכע וויכטיגע פאָרשלאָגען מכוח ענדערען דעם סיים רעגולאַמין, די ענדערונגען זענען געצילט צו בע־גרעניצען די רעכט פון די דעפּוטאַטען ספּעציעל פון דער אָפּאָזיציע: לויט דעם פאָרשלאָג קאָנען בע־טראַכט ווערען אויפ'ן פּלענום פון סיים פראַגען, מיט וועלכע די דעפּוטאַטען האָבען זיך נאָך נישט גענוג בעקענט אין די געהעריגע טערמינען. ווייטער איז פאָראויסגעזעהן אַז די רעדנער־צייט ביי די דעבאַטען, קאָן בעגרעניצט ווערען ביז פופ־צעהן מינוט.

געגען די דאָזיגע ענדערונגען פון רעגולאַמין טרעט אַרויס די ענדעקישע "גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" וועלכע האַלט אַז דער פאָרשלאַג איז געמאַכט גע־וואָרען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פּאָליטישער לאַ־גע אין לאַנד, אין אַן'אַרטיקעל א.ג. „דער בלינדער און שטומער סיים" שרייבט די צייטונג:

„נאָך די וואַהלען ווען דער ב.ב.־קלוב זייענדיג בערוישט פון נצחון, האָט אָנגענומען דעם נייעם רעגולאַמין האָט זיך איהם אויסגעוויזען אַז די אָפּאָ־זיציע איז פאַר איהם לגמרי נישט הראָהענד. מ'־האָט זיך געטראַכט מעהר וועניגער אַזוי: זאָל זיך די אָפּאָזיציע רעדען וואָס זי וויל, מיר וועלען אַזוי אויך אָנבעהמען, וואָס די רעגירונג וועט היסען.

כ'האָט געהאַט אַ טעות. ווייל נאָך דער מאַי־איבערקעהרעניש האָט זיך דער פּאָליטישער שווער־פּונקט אַריבערגערוקט פון סיים צו דער געזעלשאַפט דער סיים האָט פערלוירען זיין פריהערדיגע בעדיי־טונג, אַלס מאַכט, וואָס דעצידירט. הערפאַר איז ער ווייטער געבליבען אַ טריבונע פון וועלכער מעהר אָ דער וועניגער לאָיאַלע פאָרשטעהער פון פאָלק קאָ־נען רעדען, נישט צו געגנער, ווייל זיי וועלען זיי נישט איבערצייגען, נאָר צו דער געזעלשאַפט. דער סיים, וועלכער איז אַראָפּגעשטויסען געוואָרען צו דער ראָל פון אַ מעכאַנישען לעגאַליזאַטאָר פון די רעגירונגס־שריט איז ווייטער געבליבען אַ קוזשניע פון דער עפענטליכער מיינונג, פאַר וואָס דער מיינונג דאַרפען אַלע רעגירונגען דיקטאַטאָרישע אַפילו מעהר פאַר פּאַרלאַמענטאַרישע.

אויפ'ן דאָזיגען באָדען האָט זיך געשאַפען אַזאַ סיטואַציע, אַז ווער עס האָט נישט קיין גלוי־בען און קיין כח צו אָרגאַניזירען די קראַפט פון דער געזעלשאַפט, ווער ס'איז פעראינטערעסירט צו פערטונקלען די דערמאָהנטע פראַגען, דער שטרעבט צו בעגרעניצען די רעדעס אין סיים, צו מאַכען פון סיים אַ שטומען".

די ראַדיאָ־שטאָט פון ניו־יאָרק

אין ניו־יאָרק ווערט געבויט א ריזיגע ראַדיאָ־שטאָט, וואָס וועט אָפּקאָסטען א פירטעל מיליאַרד דאָלאַר. ראָקפעלער פינאַנסירט די דאָזיגע אונטערנעהמונג

דער מבול פון נייע שטייערן

די געזעלשאַפט, וואָס איז געטראָפען פון קריזיס, ווענדט אַלץ אָפטער איהרע בליקען צו דער שטייער־מאַכט, ערוואַרטענדיג פון איהר אַ מילדערונג פון דער לאַגע דורך אַ געהעריגער שטייער־פּאָליטיק. און געדאַכט וואָלט זיך, אַז דאָס אונאויפהערליכע רופען פון דער געזעלשאַפט וועגען אַ שטייער־ענטלאַסטונג, אַז די בעדראָהטע ווירטשאַפט וועט ענדליך איבערצייגען דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום, די רעגירונג וועט זיך ענדליך דעצידירען און וועט קומען מיט אַ רעפאָרם פון שטייער־ען סיסטעם, וואָס וועט מעגליך מאַכען די נאָרמאַלע עקזיסטענץ און ענטוויקלונג פון די ווירטשאַפטליכע פּאָזיציעס. אָבער די געזעלשאַפט טענהט איהרס און די רעגירונג טוט זיך איהרס.

ווען דאָס סוחר־טום און די האַנדווערקער פאָדערען עס זאָל בעזייטיגט ווערען די אונגלייכמעסיגקייט אין דער בעשטייערונג, ענטפערט די רעגירונג, אַז די ווירטשאַפטליכע לאַגע ערלויבט נישט דורכצופיהרען אַ רעפאָרם פון שטייער־סיסטעם. ווען מיר זאָלען אָננעהמען, אַז עס איז ווירקליך אַזוי, דאַן טאָר מען נישט אין צייט, ווען דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען שטאַרבט אָפּ, פאָרלעגען דעם סיים אַ גאַנצען קראַנץ פון נייע שטייערען. אַ מבול פון שטייער־פּראָיעקטען, וואָס זעהען פאָראויס נייע שווערע בעלאַסטונגען, איז אַראָפּגעפאַלען אויפ'ן לאַנד.

די רעגירונג האָט אָנגעהויבען די נייע בעלאַסטונגען פון אַ קריזיס־שטייער. דאָס איז די הוספה צום הכנסה־שטייער און דאַרף ברענגען אַן ערך 44 מיליאָן אַ יאָהר. דער צווייטער שטייער איז דער שטייער פון אונבעוועגליכע פערמעגענס, וואָס העכערט די ביזאיצטיגע סטאַווקע פון 7 אויף 10 פּראָצענט. די רעגירונג קלערט דערפון צו בעקומען 20 מיליאָן. דער שטייער פון טאַנטיעמעס, דער איינציג געהעכטער, דאַרף אַריינברענגען 10 מיליאָן.

אָבער דערמיט ענדיגט זיך נישט דער אַפּעטיט פון פיסק. דאָס איז ערשט דער אָנהויב. עס פליסען אַריין אין סיים אַלץ נייע פּראָיעקטען פון שטייערען. די שטעמפּעל־אָפּצאָהלען וועלען געהעכערט ווערען און דאָס דאַרף ברענגען אַן ערך 50 מיליאָן. ס'איז פאָראויסגעזעהען אַ העכערונג פון לאָקאַל־שטייער, וואָס דאָס זאָל ברענגען אַ 20 מיליאָן.

דער געהעכערטער שטייער פון וויין, מעיד און ביר דאַרף געבען 26 מיליאָן. ס'איז פאָראויסגעזעהען אַ שטייער פון עלעקטריע און הייוועז. די אַריינגעטראָגענע שטייער־פּראָיעקטען דאַרפען ברענגען אַ סומע פון 150 מיליאָן.

כדי צו בערעכטיגען אָט די נייע שטייער־בעלאַסטונגען, ערקלערט די רעגירונג, אַז זי זעהט פאָראויס אין דער נאָהענטסטער צייט הנחות אין אומזאַץ־שטייער. דער מלוכה־אוצר מוז בעקומען אַ רעקאָמפּענסאַטע, אויב דאָס פינאַנץ מיניסטעריום האָט זיך דעצידירט צו הנחות אין אומזאַץ־שטייער. אַלזאָ עס געהט דאָ נישט וועגען אַ גרינדליכער רעפאָרם פון דאָזיגען אַנטיווירטשאַפטליכען שטייער, נאָר וועגען הנחות און דאָס — ביסלעכווייזע, וואָס זאָלען צולעגט ווערען אויף אַ רייה יאָהרען.

געדאַכט וואָלט זיך אַז די רעגירונג זעהט שוין פאָראויס אויפ'ן נאָהענטען יאָהר די הנחות אין אומזאַץ שטייער אויף 150 מיליאָן און דעריבער איז זי געצוואונגען צו זוכען רעקאָמפּענסאַטעס אין אַנדערע שטייערען. אָבער עס ווייזט זיך אַרויס, אַז די הנחות אין אומזאַץ־שטייער דאַרפען אין נאָהענטען יאָהר אויסמאַכען העכסטענס 40 מיליאָן זל. אָבער די פּראָיעקטירטע נייע לאַסטען דאַרפען געבען דער מלוכה לכל הפחות פיר מאָל אַזוי פיל וויפיל עס וועלען בעטרעפען די פּראָיעקטירטע הנחות און דאָס רופט אָן דער וויצע־מיניסטער זאַוואַדזקי רעקאָמפּענסאַטעס! לאָמיר אָננעהמען, אַז דער האַנדעל וועט קודם כל געניסען פון די דאָזיגע הנחות אין אומזאַץ־שטייער, אָבער צי וועט ער נישט אַנשטאָט די פערציג מיליאָן צאָהלען בעדייטענד מעהר? וועמען וועט קודם כל טרעפען די רעפאָרם פון שטעמפּעל־אָפּצאָהל? די אָפּצאָהלען טראָגען אַריין אין דער ערשטער רייה די סוחרים. דער לאָקאַל־שטייער וועט שטאַרק אַ קלאַפּ טון דעם סוחר, דעם הענדלער און דעם האַנדווערקער. אין אַנדערע לענדער, וואו די פינאַנציעלע לאַגע איז ערגער ווי אַ ביי אונז, פּראָיעקטירט מען צו רעדוצירען דעם לאָקאַל־שטייער, ביי אונז, נישט קוקענדיג דערויף וואָס מען ווייס, אַז דער גרעסטער טייל לאָקאַטאָרען איז נישט אומשטאַנד צו צאָהלען קיין דירה־געלד, — וועגען צאָהלען לאָקאַל שטייער איז קיין רייד נישטאָ — קומט מען אין אַ צייט ווען מען קאָן זיך נישט ערלויבען אויף אַ שטיקעל ברויט, מיט אַ נייעם שטייער אויף די לאָקאַטאָרען.

די אָפיציעלע סטאַטיסטיקער זענען מודה, אַז בלויז דער האַנדעל צאָהלט 32 פּראָצענט פון אַלע שטייערען. אַפילו די פיסקאַליסטען — פערשטעהט זיך, ווען זיי פערטיידיגען נישט פערשידענע נייע שטייער־פאָרשלאַגען, — אַנערקענען, אַז דעם גרעסטען טייל פון די שטייער לאַסטען טראָגט דער האַנדעל, נישט געקוקט דערויף, וואָס פוילען אַלס דער עיקר אַגראַר־לאַנד, האָט אַ שוואַך ענטוויקעלטען האַנדעל, די נייע שטייערען וועלען בעלאַסטען קודם כל דעם האַנדעל. דער שטייער פון עלעקטריע וועט זיך אָפּרופען אויף די געוועלבער, קיינער וועט אָט די נייע בעלאַסטונגען נישט אַזוי שטאַרק פיהלען ווי דער האַנדעל.

דער גלייכגעוויכט פון בודזשעט קאָן אָפּגעהיטען ווערען אָהן נייע אַנטי־ווירטשאַפטליכע שטייערען, מען דאַרף נאָר האָבען מוט און רעדוצירען דעם בודזשעט פון דער מלוכה, מען דאַרף נאָר וועלען צופּאַסען די עפענטליכע אויסגאַבען צו דער פאַקטישער אויסהאַלט־קראַפט פון די, אויף וועמענס פּלייצעס עס פאַלען קודם כל די שטייער־לאַסטען.

מען דאַרף געדענקען, אַז ס'איז נישטאַ קיין גלייכגעוויכט פון מלוכה־בודזשעט, ווען עס איז אונטערגעגראָבען דער גלייכגעוויכט אין פּריוואַטען בודזשעט. דאָס פּוילישע דאָרף האָט נישט קיין קאָנסומענט, ווייל די שטאָטישע בעפעלקערונג, קודם כל די סוחרים און די האַנדווערקער, האָבען נישט פאַרוואָס צו קויפען. די פּראָיעקטירטע נייע שטייער־לאַסטען וועלען ביז צום רעשט ליקווידירען דעם קאָנסומענט פון דאָרף, זיי וועלען ברענגען צו אַ ווייטערדיגער און בעדייטענדער פערקלענערונג פון מאַרק, פאַר אָט דער רעקאָמפּענסאַטע וואָרענען מיר אונזערע פיסקאַליסטען.

ד"ר. פ. ראטענשטרייך

דער פאליטישער מאמענט

היטלער און הוגענבערג געהען מיט פעסטע שריט צו דער מאַכט אין דייטשלאַנד

פיל מאָל האָט זיך היטלער בעמיהט צו בעקומען אַן אוידיענץ ביי הינדענבורג'ן. יעדעסמאָל האָט ער בעקומען אַן אָפּזאָג. דער פאַקט, וואָס דער גרייז־גרויער פּרעזידענט האָט ענדליך בעשלאָסען אויפצונעהמען דעם פיהרער פון די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען, בעווייזט ווי ווייט עס איז געשטיגען דער איינפלוס און די קראַפט פון דער שוואַרצער מאַפיע אין דייטשלאַנד. אין משך פון דעם געשפּרעך, וואָס האָט געדויערט העכער אַ שעה צייט, האָט דער אַלטער פעלדמאַרשאַל, וועלכער בעמיהט זיך לאָיאַל צו ערפילען זיין שווערע פליכט, צו וואַכען איבער דער רעפּובליק, געפּרובט ווירקען אויף היטלער'ן אַז דער צוזאַמענפאָהר פון דער „נאַציאָנאַלער אָפּאָזיציע“ וואָס דאַרף דעם אַנדערען טאָג פאָרקומען, אין האַרצבורג, זאָל זעהען איינהאַלטען דעם געהעריגען טאָן און זאָל נישט צופיל אויפרייצען דאָס אויסלאַנד.

ווייזט אויס, אַז די רייד פון הינדענבורג'ן האָבען ווייניג וואָס געווירקט אויף דעם היסטערישען אָרגאַניזאַטאָר פון די שוואַרצע כוחות. דער צוזאַמענפאָהר אין האַרצבורג איז פאָרגעקומען, און פון דאָרט האָבען זיך געטראָגען אַזעלכע רייד און טענער, וואָס שטעלען אונטער אַ פראַגע־צייכען אַלע ביז־איצט דערגרייכטע פערשטענדיגונגען.

אין צוזאַמענפאָהר האָט זיך בעטייליגט די גאַנצע אָרגאַניזירטע דייטשע רעאַקציע: די דייטש־נאַציאָנאַלע פּאַרטיי פון הוגענבערג'ס צייכען, די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען מיט זייערע פיהרער היטלער און פריק, דער שטאַהלהעלם, איינציגע דעפּוטאַטען פון דער פאָלקספּאַרטיי און אַנדערע. סימבאָליש איז געווען די אָנוועזענהייט פון די צוויי זיהן פון עקס־קייזער ווילהעלם — איטעל פרידריך און אויגוסט ווילהעלם.

אויפ'ן צוזאַמענפאָהר איז פאָרגעלייענט געוואָרען דער מאַניפעסט פון דער נאַציאָנאַלער אָפּאָזיציע. די הויפּט־טעזען פון מאַניפעסט זענען פאָלגענדע: די נאַציאָנאַל־אָפּאָזיציע איז גרייט איבערצונעהמען די מאַכט; די איצטיגע רעגירונג וועט זי נישט אונטערשטיצען און פאָדערט, אַז זי זאָל זיך תיכף אָנגעבען אין דימיסיע. די נאַצ. אָפּ. פאָדערט עס זאָלען תיכף פונאַנדערגעלאָזען ווערען דער רייכסטאָג און דער פּרייסישער לאַנדטאַג. די אָנהענגער פון דער נאַצ. אָפּ. זענען גרייט ביי די מעגליכע אונרוהען צו שיצען דאָס לעבען און דאָס פערמעגען פון די אַלע, וואָס שטעהען פאַר דער נאַצ. אָפּ. אָבער זיי ווילען נישט פערגיסען זייער בלוט אויף צו שיצען דאָס עקזיסטירענדע סיסטעם, די נאַציאָנאַלע אָפּאָזיציע פאָדערט די פולע סובערעניטעט פון דייטשלאַנד, אין די פראַגען פון בעוואָפנונג, די נאַצ. אָפּ. בעט דעם פּרעזידענט הינדענבורג, ער זאָל אין דער לעצטער שעה ענדערען דאָס איצטיגע סיסטעם און זאָל רופען צו דער מאַכט אַן אמת'ע נאַציאָנאַלע רעגירונג.

אין זעלבען זין זענען אויסגעאַרבייט געוואָרען די פאָדערונגען, מיט וועלכע די נאַציאָנאַלע אָפּאָזיציע איז געקומען צו דער ערעפנונג פון רייכסטאָג.

די גרעסטע סענסאַציע און תיכף דערנאָך דעם געוואַלדיגסטען שטורעם האָט אַרויסגערופען די רעדע, וועלכע ס'האָט אויפ'ן צוזאַמענפאָהר געהאַלטען דער געוועזענער פּרעזידענט פון דער דייטשער רייכסבאַנק ד"ר שאַכט. ער האָט ערקלערט, אַז דייטשלאַנדס חובות אין אויסלאַנד זענען בעדייטענד גרעסער, ווי דאָס ווערט אָפיציעל אָנגעגעבען; אין די שאַרפסטע ווערטער האָט ער קריטיקירט די פינאַנץ־פּאָליטיק פון דער רעגירונג און האָט געזאָגט אַז די דייטשע פּאָליטיק געהט בעוואוסטזיניג אויפ'ן וועג פון אינפלאַציע און באַנקראָט.

די רעדע פון ד"ר שאַכט'ן האָט געמאַכט אַן אונגעהויער'ען רושם אין אויסלאַנד אַזוי אַז די רעגירונג האָט געהאַלטען פאַר נויטיג תיכף אַרויסצוטרעטען מיט אַן ערקלערונג, אַז שאַכט'ס מיטטיילונגען ענטשפּרעכען נישט דער ווירקליכקייט און עס זענען אָנגענומען געוואָרען אַלע מיטלען אָפּצושוואַכען דעם רושם פון זיינע ווערטער.

דער איינדרוק בכלל פון די רעדעס, וואָס זענען געהאַלטען געוואָרען אין האַרצבורג, איז געווען אַ דערדריקענדער. די אויסלענדישע פּרעסע ספּעציעל די פראַנצויזישע, וועלכע האָט מיט אַ פיבערהאַפטיגען ע־פאַלג פערפאָלגט דעם גראַנדיעזען פּאָליטישען מיטינג אין האַרצבורג, שאַצט אָפּ דעם צוזאַמענפאָהר אַלס נייעם תהום, וואָס איז אויסגעגראָבען געוואָרען צווישען פראַנקרייך און דייטשלאַנד. וועגען אַ צוזאַמענאַרבייט צווישען די ביידע לענדער שרייבט מען אין פּאַריז, קאָן איצט שוין קיין רייד נישט זיין. פראַנקרייך מוז זיך בעצייטענס צוגרייטען צו די קינפטיגע געשעהענישען אין דייטשלאַנד, ווייל קייזער ווילהעלם האָט שוין איינגעפּאַקט זיינע וואַזעס און איז גרייט אַריינצופאָהרען אַלס טריאומפאַטאָר קיין בערלין. די היטלערלייט וועלען ברעכען אַלע אינטערנאַציאָנאַלע אָפּמאַכען, דער געשפּענסט פון אַ נייער וועלט־מלחמה בעהענגט אַן נייע, בולט'ע פאָרמען.

אָט אַזאַ רעזאָנאַנס האָבען געשאַפען אין איירופּע די דייטשע נאַציאָנאַליסטען פון הוגענבורג און היטלער'ס פאַן גראַד אין מאָמענט ווען עס שטעהט די דרינגענדע נויטווענדיגקייט צו קאָאָרדינירען אַלע אינטערנאַציאָנאַלע כוחות, אויף גובר צו זיין דעם ווירטשאַפטליכען כאָאָס, וואָס גראָבט אונטער די עקזיסטענץ פון לענדער און פעלקער, אין מאָמענט ווען אַמעריקאַ האָט גענומען אויף זיך די איניציאַטיווע פאָרצוזעצען די אַקציע, וואָס איז אָנגעהויבען געוואָרען אין בערלין, בעת'ן דאָרטיגען בעזוך פון די פראַנצויזישע מיניסטאָרען לאַוואַל און בריאַן.

די אַמעריקאַנער געהען אַרויס פון שטאַנדפּונקט אַז די וויכטיגסטע הנחה פאַר אַן אינטערנאַציאָנאַלע צוזאַמענאַרבייט אין קאַמף געגען וועלט־קריזיס איז די פערשטענדיגונג צווישען פראַנקרייך און דייטשלאַנד און ביי דער אַקטיווער מיטהילף פון אַמעריקאַ. אין וואַשינגטאָן האַלט מען, אַז דער פינאַנציעל־ווירטשאַפטליכער קריזיס און די פראַגע וועגען בעוואָפענונג זענען ענג צווישען זיך צונויפגעבונדען, אַז די קריגס־ביודזשעטען פון די איראָפּעאישע מלוכות דאַרפען רעדוצירט ווערען לכל־הפחות אויף פינפאונצוואַנציג פּראָצענט. דאַן וועט אַמעריקאַ קאָנען רעדוצירען אויף אַ העלפט די חובות, וואָס איהר קומט פון איירופּע.

אויף די קאָנפערענצען וואָס דאַרפען איינגיכען פאָרקומען אין וואַשינגטאָן לויט דער איניציאַטיווע פון פּרעזידענט הובער מיט'ן אַנטייל פון פראַנצויזישען פּרעמיער לאַוואַל און וואַהרשיינליך אויך פון ענגלישען אויסערן־מיניסטער לאָרד רידינג, און איטאַליענישען מיניסטער גראַנדי, דאַרפען בעהאַנדעלט ווערען די פראַגען וועגען אַ סוף מאַכען צו דער פּאָליטישער אונזיכערקייט וואָס הערשט אין איירופּע צוליב די גרענעצען צווישען פראַנקרייך און דייטשלאַנד, צוליב די דייטשע רעוויזיאָניסטישע שטרעבונגען, נאָך וואָס עס וואָלט געקאָנט קומען אַ פינאַנציעל ווירטשאַפטליכע צוזאַמענאַרבייט ביי דער מיטהילף פון אַמעריקאַ.

די קאָנפערענץ וועט זיך אָבער אָנהויבען אונטער'ן רושם פון די רעדעס וואָס זענען געהאַלטען געוואָרען אין האַרצבורג, מיט'ן בעוואוסטזיין אַז אין דייטשלאַנד קאָן נישט היינט איז מאָרגען איבערנעהמען די מאַכט אַ קראַפט וואָס שטרעבט מיט אַלע מעגליכקייטען צו צעשטערען און פערניכטען די יסודות אויף וועלכע עס האַלט זיך דאָס היינטיגע איירופּע.

פ. ב.

אויפ'ן וועג צום אונטערגאנג

קאטאסטראפאלער ירידה־פראצעס פון דייטשען יודענטום

(קארעספאנדענץ פון בערלין)

דאָס דייטשע יודענטום שטאַרבט אויס — צו אַזאַ טרויעריגען אויספיהר קומט דער בעקאַנטער דייטשער סאָציאָלאָג, דער זעהר געוויסענהאַפטיגער פאָרשער ערנסט קאָן. אין זיין נאָר וואָס ערשינענעם בוך „דער קריזיס פון געבורט“.

די געבורט־צאָהלען פאַלען אין גאַנץ דייטשלאַנד און עסטרייך, אָבער דאָך שטייגט איבער די צאָהל געבורטען די צאָהל טויט־פאַלען, אָבער ביי די דייטשע און עסטרייכישע יודען איז די שטערבליכקייט גרעסער פאַר די געבורטען.

סך הכל מיט אַ 50 יאָהר צוריק איז די שטערבליכקייט צווישען די דייטשע יודען געווען בעדייטענד קלענער, ווי ביי די קריסטען, אונגעפעהר אויף אַ 40 פּראָצענט. פון דעמאָלט אָן איז די שטערבליכקייט אַ דאַנק דער ענטוויקלונג פון דער מעדיצין און היגיענע, בעדייטענד געפאַלען, ביי דער גאַנצער בעפעלקערונג און די געבורטען ביי יודען זענען ביסלעכווייז געפאַלען, אַזוי אַז די פּראָפּאָרץ איז שוין געוואָרען אַלץ ערגער פאַר די יודען.

אין יאָהר 1880 איז אויף יעדע טויזענד פּרייסישע יודען אויסגעפאַלען 31.7 געבורטען, אין יאָהר 1928 איז די צאָהל געפאַלען ביז 10,8, דערווייל האָט די צאָהל געבורטען צווישען דער קריסטליכער בעפעלקערונג אין זעלבען יאָהר אויסגעמאַכט 18.6 אויף 1000, די יודען, וועלכע זענען געגאַנגען פאַר די קריסטען, זענען געוואָרען שטאַרק הינטערשטעליג.

ווי אַזוי האָט דאָס געקאָנט פּאַסירען?

אין אַלעמדינג איז שולדיג די יודישע קולטורעלקייט.

אַזוי בעהויפּט פּראָפ. ערנסט קאָן. ער פערופט זיך דערביי אויפ'ן בוך פון בערלינער פּראָפ. יוליוס וואָלף „די נייע סעקסועלע מאָראַל און די געבורטען“, אין וועלכען עס ווערט אויך בעוויזען אויפ'ן סמך פון גרינדליכע פאָרשונגען, אַז דער וואוקס פון קולטורעלקייט, ריכטיגער פון אינטעליגענץ, פאַלט צונויף מיט'ן פאַלען פון די געבורטען אין דער געגעבענער סביבה.

דערמיט קאָן מען דער עיקר ערקלערען דעם פאַקט, וואָס די דייטשע יודען (לאָמיר אַזוי אָנרופען די יודען פון דייטשלאַנד און עסטרייך) האָבען פערוואָרפען דעם געבאָט פון פּרו ורבו. שוין לאַנג ווי זיי פערנעהמען זיך מיט די אַזוי גערופענע פרייע פּראָפעסיעס, זיי גיבען אַ פערהעלטנישמעסיג גרויסען פּראָצענט פון דאָקטוירים און יוריסטען, שרייבער, זשורנאַליסטען און קינסטלער. נישט אָהן גרונד שרייען די אַנטיסעמיטען וועגען דעם גרויסען איבערגעוויכט פון יודען אין דער פּרעסע, אין דער אַדוואָקאַטור, אין דער מעדיצין א. א. וו.

ס'איז קיין וואונדער נישט, וואָס אין אָט די קרייזען האָט זיך לייכטער אָנגענומען די נייעסטע לעהרע וועגען קאָנטראָל פון געבורט מיט דער הילף פון אַ גאַנצע רייה פערהיטונגס־מיטלען. מענשען ברענגען אויף דער וועלט בלויז אַזוי פיל קינדער וויפיל זיי האַלטען עס פאַר געוואונשען.

אמת, די דייטשע קריסטען ווערען אויך קליגער און שטרעבען אויך צו בעגרענעצען די צאָהל געבורטען. אָבער ביי זיי איז פערהאַן אַ זאַפּאַס פון די לעצטע צעהנדליגער יאָהרען און פון דעם זאַפּאַס שעפּען זיי. ביי זיי זענען פערהאַן פיל יונגע מענשען אין עלטער פון 20 ביז 30 יאָהר, ד. ה. קאַנדידאַטען אויף צו הייראַטען. דאָס בעדייט, אַז אין די נאָהענטסטע עטליכע צעהנדליג יאָהר האָבען זיי נישט וואָס מורא צו האָבען, אַז די געבורטען ביי זיי וועלען שטאַרק פאַלען.

אַנדערש זעהט אויס די זאַך ביי די דייטשע יודען. ביי זיי זענען די געבורטען געפאַלען פריהער ווי ביי די קריסטען און זיי האָבען נישט דעם יונגען רעזערוו פון וועלכען זיי זאָלען קאָנען שעפּען דאָס דייטשע יודענטום ווערט אַלט.

נאָך איין פאַקט ברענגט לויט דער מיינונג פון פּראָפ. קאָן צום אויסשטאַרבען פון דעם דייטשען יודענטום: דאָס זענען די געמישטע חתונות, ד. ה. חתונות צווישען יודען און נישט יודען. די צאָהל זייערע שטייגט מיט אַ געשווינדיגקייט, וואָס איז ממש דראָהענד פאַר די יודען. אין יאָהר 1904 זענען אויף הונדערט יודישע חתונות אויסגעפאַלען בלויז 18 געמישטע און אין יאָהר 1928 שוין גאַנצע 153

דערצו נאָך ווערען פון די געמישטע חתונות געבוירען פיל ווייניגער קינדער ווי פון די אַנדערע, פאַרוואָס? דער דערמאָנטער פּראָפ. יוליוס וואָלף ערקלערט דאָס דערמיט, וואָס געמישטע הייראַטען ווערען געשלאָסען צווישען די העכערע ספערען סיי פון דער יודישער, סיי פון דער קריסטליכער געזעלשאַפט, וואָס שטעהען אויף גאָר אַ הויכער מדרגה פון קולטור, און וואָס העכער עס איז די קולטור, וואָס אינטעליגענטער און ראַפינירטער עס איז דער מענש, אַלץ אַ קלענערען ווערט האָט ער אין דער הינזיכט פון קינדער־פּראָדוקציע. אָט פאַרוואָס אין דייטשלאַנד פאַלט אויס אויף איין קריסטליכע הייראַט אין יאָהר 1928 1,94 געבורטען, אויף איין יודישע 1,5 און אויף איין געמישטע הייראַט בלויז 0,5 געבורטען.

אין סך הכל ווערען בלויז זעכציג פּראָצענט פון די טויט־פאַלען צווישען די דייטשע יודען געדעקט פון די געבורטען. ווייטער וועט עס געהען נאָך ערגער, כדי איינצוהאַלטען דעם איצטיגען מצב וואָלט יעדע יודישע הייראַט געדאַרפט ברענגען זיבען געבורטען און נישט ווי ס'איז דער פאַקט אַ האַלבען!

זעהר נישט גינסטיג רופט זיך אָפּ אויף דער צאָהל פון די דייטשע יודען דער אומשטאַנד, וואָס עס האָט כמעט אינגאַנצען אויפגעהערט דער צופלוס פון די מזרח־יודען קיין דייטשלאַנד. די אונטערשטע שורה: פריהער אָדער שפּעטער וועט דאָס דייטשע יודענטום אויפהערען צו עקזיסטירען. וועגען דעם רעדען מיט אַן אַכזריותדיגען אמת ציפערען: פאַר די לעצטע צעהן יאָהר איז די צאָהל יודען אין דייטשלאַנד געפאַלען פון 614000 אויף 537000, נאָך אין פופציג יאָהר אַרום וועט זייער צאָהל זיין נישט מעהר ווי 200,000 און אין אַ הונדערט יאָהר אַרום וועט מען אַ דייטשען יודען ווייזען אין אַ מוזעאום אַלס זעלטענהייט.

נאָר אַ נס, פיהרט אויס קאָן, קען ראַטעווען די דייטשע יודען פון אויסשטאַרבען, אויב זיי וועלען זיך אומקערען צום געבאָט פון פּרו־ורבו אָבער דאָס ווייזט אויס צו זיין אַן אונמעגליכע זאַך.

אָט דאָס זענען די טרויעריגע רעזולטאַטען צו וועלכע עס קומען בנוגע די יודען ערנסט קאָן און יוליוס וואָלף, אָבער פון זייערע אויספיהרונגען דרינגט אַרויס אויך אַן אַנדער פראַגע, אויב דער וואוקס פון דער קולטור ברענגט צום פאַלען פון די געבורטען, דאַן דראָהט די סכנה פון אויסשטאַרבען נישט בלויז די יודען, נאָר דער גאַנצער מענשהייט, יעדענפאַלס איהר ציוויליזירטען טייל. ווייל נישט בלויז די יודען, נאָר אויך אַלע אַנדערע פעלקער ווערען דאָך אַלץ מעהר קולטורעל און דיזעלבע ערשיינונג וואָס ביי די יודען, לאָזט זיך בעמערקען אויך ביי די אַנדערע פעלקער פון איירופּע און אַמעריקאַ, אַלזאָ וואָס וועט זיין מיט דער מענשהייט? נאָר לאָמיר זיך שוין בעסער נישט אַריינלאָזען אין אַזעלכע פערשאָלטענע פראַגען, געבוג די שווערע דאגות פון די נאָהענטסטע טעג.

א. בער

נייער פאלקסבלאט

לאדז, 16 אקטאבער 1931

לארד רעדינג — העכסטער טיפ פון דיפלאמאט

א כאראקטעריסטיק פון זיין פערזענליכקייט און פאליטישער ארבייט

פון מאררים מייער

לא"ד רעדינג, דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער, איז געווען אין פאריז, צו פערהאנדלען איבער דער פינאנציעלער לאגע.

מען האט גאר־נישט געקענט שיקען קיין בעסערן מענשען, ווייל לארד רעדינג איז נישט נאר דער גרעסטער דיפלאמאט וואס ענגלאנד בעזיצט היינט, צו טאג; ער איז אויך דער העכסטער טיפ פון דיפלאמאט, וואס מען קען זיך פארשטעלען; און דערצו איז ער אויך גאר א גרויסער עקספערט אין פינאנץ-פראגען. ער איז דער פאסיגסטער שליח דורכצופיהרען דיפלאמאטישע - פינאנציעלע פערהאנדלונגען.

לארד רעדינג איז בכלל איינער פון די וואונדערבארסטע און אפשר טאקע די וואונדערבארסטע פיגור אין דעם פאליטישען לעבען פון לאנד. און צו דערזעלבער צייט איז זיין קאריערע זעהר ראמאנטיש, הן אין פאליטיק, הן אין'ם געוועהנליכען לעבען

איך ווייס נישט צי ס'איז פערהאן נאך אן אנדער ענגלישער מלוכה-מאן היינט צו טאג, פון וועמענס לעבען מען זאל קענען שאפען א דראמע אדער א ראמאן. פון לארד רעדינגס לעבען קען מען דאס פולשטענדיג שאפען. פון די גרויסע שטאטסלייט פון פאריגען יאהרהונדערט איז געווען ד'איזראעלי, וועלכען מען האט אויסגעקליבען אלס א סוביעקט פאר א דראמע. פון די איצטיגע שטאטסלייט וועט מען זיכער נישט קענען אויסקלייבען קיין אנדערען ווי לארד רעדינג. עס איז ווייניגסטענס דא צווישען זיי פאלגענדע עהנליכקייט: זיי זיינען ביידע געווען יודען און זיי האבען ביידע געפיהרט ליבעס.

ווער ווייסט שוין נישט, אז לארד רידינג איז געבוירען געווארען מיט 71 יאהר צוריק אלס זוהן פון א יודישען בערזען-מעקלער; מען האט איהם א נאמען געגעבען רופוס דניאל און זיין פאמיליען-נאמען איז געווען איזיקס. דעם דניאל האט ער פערבויגען, ער האט זיך גערופען בלויז רופוס איזיקס, און אט מיט דעם נאמען האט ער זיך געמאכט זיין גרויסע קאריערע.

אין דער יוגענד איז ער געווען גענייגט צו אוואנטורעס, אלס יונגעל איז ער אוועק פון דער היים. האט זיך אנגעשלאסען אין א שיף אלס שיפס-בעדינער, און האט מיט דער שיף ארומגעריינט א גרויסע טייל פון דער וועלט, אט מיט יענער שיף איז ער צום ערשטען מאל געקומען קיין אינדיען, קיינעם האט זיך דעמאלט נישט געחלומט אז ער וועט אמאל פאהרען צום זעלבען לאנד אלס וויצע-קעניג. לארד רעדינג האט זיך קיינמאל נישט געשעמט מיט דעם נידעריגען אמט וואס ער האט אמאל פערנומען אויף דער שיף. יענע אוואנטורע האט גראדע אויך פילעס בייגעטראגען צו זיין ווייטערדיגער ענטוויקלונג.

אויף דער שיף, און אין דעם נידעריגען אמט וואס ער האט פערנומען, האט ער זיך בעקענט מיט עליס עדישה כהן, זיין ערשטע געליבטע, וואס איז געווארען זיין פרוי. זיי האבען זיך פערליבט; זי איז געווען די טאכטער פון א רייכען סוחר, און זיי האבען אין 1887 חתונה געהאט אונטער דער ווירקונג פון זיין געליבטער האט רופוס איזיקס, דער איצטיגער לארד רידינג, אנגעהויבען זיך אפגעבען ערנסט מיט'ן לערנען, מיט'ן שטודירען, און אין זעלבען יאהר ווען זיי האבען חתונה געהאט איז ער געווארען אדוואקאט.

אגב, מיט דער ערשטער פרוי זייגער האט לארד רעדינג געלעבט צוזאמען נישט ווייניגער ווי 43 יאהר. און אין דער גאנצער צייט פון זייער צוזאמענלעבען האט זי איהם זעהר פיל געהאלפען אין שטייגען אלץ העכער און העכער אין זיין קאריערע.

רופוס איזיקס איז געווען א גלענצענדער אדוואקאט. איינער פון די גלענצענדסטע וואס דאס לאנד האט ווען עס איז געהאט. ער האט געמאכט און מאכט נאך היינט צו טאג א זעהר גוטען איינדרוק מיט זיין שלאנקען אויסזעהן, מיט זיינע לעבעדיגע אויגען און צארטען אינטעלעקטועלען געזיכט. ער בעזיצט פיל פערזענליכען חן, און דאס איז א גרויסע מעלה פאר יעדען, איבערהויפט פאר אן אדוואקאט. דער סטיל פון זיין רעדען, רוהיג אבער דורכדרינגענד, און די מעטאדע פון זיין קרייז-פערהער האבען איהם געמאכט פאר איינעם פון די גרעסטע שטערען פון זיין צייט אין די געריכטס-הייזער. זיין נאמען האט געשם'ט, אין 1898 איז ער געווארען „קינגס קאונסילאר" דאס הייסט, אז ער האט דעמאלט דערגרייכט דעם העכסטען ראנג אין אדוואקאטור.

צו דערזעלבער צייט האט ער זיך אנגעהויבען בעשעפטיגען מיט פאליטיק. ער איז צוגעשטאנען צו דער ליבעראלער פארטיי און אין יאהר 1903 איז ער דערוועהלט געווארען אלס דעפוטאט.

אין מערץ 1910 איז ער געמאכט געווארען פאר א „סיר", אין אקטאבער פון דעמזעלבען יאהר איז ער געווארען „אטארני דזשענעראל". די צוויי הויכע מיניסטעריאלע אמטען געבען געוועהנליך נישט קיין פלאץ אין קאבינעט, ווייל זיי טראגען א יורידישען און נישט א פאליטישען, אדער אדמיניסטראטיווען כאראקטער. אבער דער ליבעראלער קאבינעט פון יענער צייט האט בעדארפט האבען דעם ראט פון סיר רופוס איזיקס. די רעגירונג האט זיך נישט געקענט ערלויבען דעם לוקסוס צו האבען אזא אמת'ן מיניסטער-קאפ אין איהרע רייהען, און ער זאל נישט זיין אנוועזענד ביי אלע העכסטע בעראטונגען. מען האט איהם דערפאר אין 1912 אויך געגעבען קאבינעט ראנג. ער איז געווארען א קאבינעט-מיניסטער, און ער האט שוין גענומען א דירעקטען אנטייל אין אלע העכסטע פערהאנדלונגען בנוגע מלוכה-ענינים.

לארד רעדינג (סיר רופוס איזיקס ווי ער האט דעמאלט געהייסען) איז אויך ארום יענער צייט שיער נישט געווארען לארד טשענסעלאר, וואס איז דער העכסטער יורידישער אמט, און וואס פערנעהמט אויך דעם פארזיץ פון לארדען-הויז. מען האט איהם אבער דערצו נישט דערלאזען צוליב דעם, ווייל ער איז א יוד, און עס איז אין ענגלאנד נאך נישט געווען קיין יוד אדער קאטאליק אלס לארד טשענסעלאר. עס איז כדאי צו בעמערקען, אז דאס איז נישט צוליב א ראסען פאראורטייל, נאר צוליב פאלגענדען גרונד: דער לארד טשענסעלאר איז דער וועכטער פון דעם קעניג'ס געוויסען, און אזוי ווי דער קעניג פון ענגלאנד מוז זיין א פראטעסטאנט, א מיטגליד פון דער אנגלא-זאקסישער קירכע, ווייל דאס איז די עפענטליכע מלוכה-קירכע פון לאנד, זוכט מען, אז דער לארד טשענסעלאר, דער וועכטער פון זיין געוויסען זאל אויך בעלאנגען צו דער זעלבער רעליגיע. אט דאס איז געווען די איינציגע אורזאך, צוליב וועלכער דער לארד רעדינג איז נישט געווארען קיין לארד טשענסעלאר. דערפאר אבער האט מען איהם בעלוינט מיט אנדערע זעהר הויכע אמטען.

אין 1913 פאר דעם קריג, האט לארד רעדינג אויך געהאט אויף זיך א נישט אנגענעהמען פעקעל, עס האט זיך ענטוויקעלט דער גרויסער סקאנדאל וואס איז געווען בעקאנט אלס די מארקאני-אפערע. עס איז בעוואוסט די געשיכטע פון יענעם סקאנדאל. א ברודער פון לארד רעדינג איז געווארען דער דירעקטאר פון דער מארקאני-קאמפאניע, וואס האט צו יענער צייט צום ערשטען מאל איינגעפיהרט דראטלאזען טעלעגראף אין דער וועלט. א דאנק דער אינפארמאציע פון זיין ברודער האט לארד רעדינג געוואוסט וועגען געוויסע אונטערנעמונגען, וואס וועלען געמאכט ווערען און געוויסע אקציעס וואס וועלען ארויסגעלאזען ווערען; און ער האט זיך אליין ווי אויך זיין פריינד ללאיד דזשארדזש פערזארגט מיט אזעלכע אקציעס וואס האבען שנעל געשטיגען אין פרייז. פאר מיניסטארען איז פערבאטען אזא זאך צו טון. און ווען מ'האט ערפאהרען וואס עס איז געשעהען, איז ענטשטאנען אזא קאבענעש דאס מען האט געמוזט בעשטימען א ספעציעלע פארלאמענטארישע קאמיסיע אויסצופארשען די זאך. עס זיינען וועגען דעם פארגעקומען דעבאטען אין פארלאמענט און אן עפענטליכע אויספארשונג אויף וועלכער סיר רופוס איזיקס דער מייסטער פון קרייז-פערהער, איז אויך גענומען געווארען אויף א זעהר שטרענגען קרייז-פערהער און ער האט דערפיהלט דעם טעם פון אויסגעמוטשעט צו ווערען דורך פראגען, אויף וועלכע מען מוז ענטפערען, צי מען וויל, צי נישט. ווען עס וואלט זיך געווען געהאנדעלט אין אנדערע, ווייניגער פעהיגערע פאליטיקער, און אין מענשען מיט קלענערע טאלאנט פון וועלכע מען זאל נישט געווען אזוי פיל ערווארטען, וואלטען זיי דעמאלט געווען שלעכט אפגעשניטען, אבער עס זיינען געווען רופוס איזיקס און ללאיד דזשארדזש, און דאס לאנד האט געפיהלט אז עס דארף זיי שטארק האבען ביים רודער, פון דער מלוכה, מען האט זיי דערפאר ריין געוואשען.

זעהר כאראקטעריסטיש איז געווען דער פאקט דאס בלויז מיט איניגע חדשים נאך דער ענדע פון דער מארקאני-אפערע איז סיר רופוס איזיקס געווארען דער העכסטער ריכטער פון לאנד, דאס האט געמיינט פון א כמעט אנגעקלאגטען צו דער העכסטער ריכטער-שטוהל, — פון גהינום צו דעם צו דעם גן עדן... מען האט איהם ביי דער געלעגענהייט אויך געמאכט פאר א לארד און ער האט זיך זינט דעמאלט גערופען לארד רעדינג.

עס האט צו יענער צייט אויך אויסגעבראכען די מלחמה אי וועלכער לארד רעדינג האט געשפילט גאר א בעזונדער ראלע, אין יענער ראלע האט ער אמשטארקסטען ארויסגעצייגט זיינע גרויסע פעהיגקייטע אלס פינאנץ-קענער און אלס דיפלאמאט.

פראפעסיאנעלע בעוועגונג

פון האנדעלס-אנגעשטעלטע און בעאמטע

פון דר. אריה טארטאקאווער

דער טיפוס פון יודישען בעאמטען איז נישט א בעאמטער אין א גרויס-קאפיטאליסטישער באנק און אויך נישט דער טעכנישער בעאמטער. דא און דארט איז נישט גרויס די צאהל פון יודען. דאגעגען הערשט פאר ביי אונז דער טיפוס פון א בעאמטען אין א מיטעלער אדער קליינער האנדעלס-אונטערנעמונג, אדער אין דער קליינער יודישער אינדוסטריע, אלזא א מענש וואס לעבט אין שלעכטע מאטעריעלע בעדינגונגען און וועמענס עקזיסטענץ-זיכערקייט איז נישט גרעסער איידער די זיכערקייט פון אינסטיטוציעס, וואס בעשעפטיגען איהם. אויך דא זענען די גרעניצען צווישען דעם דאזיגען פראלעטאריאט און דעם לומפען-פראלעטאריאט נישט קיין פעסטע און אויך דא שטויסט די דאזיגע טאטזאך דעם בעאמטען צו זיין ראדיקאלער שטעלונג.

און פון דאנעט נעמט זיך טאקע אויך דער אונטערשיד אין כאראקטער פון פעראיין און אין זיינע קאמף-מעטאדען. דער קלאסען - פעראיין פון בעאמטע ביי אנדערע פעלקער האט שוין לאנג מותר געווען אויף זיין קלייבבירגערליכער אידעאלאגיע, ער האט אויך מותר געווען אויף דעם אוטאפישען געדאנק צו זיין א פערמיטלער צווישען קאפיטאל און ארבייט, וואס איז פריהער געווען כאראקטעריסטיש פאר דער בעאמטען-בעוועגונג און ער שטעהט היינט אין די מייסטע פאלען אויף א מעהר אדער ווייניגער קלארען קלאסען-שטאנדפונקט, אבער נישט קוקענדיג אויף דעם ציהט ער ווייט נישט ארויס קיין ראדיקאלע קאנסעקווענצען פון זיין שטעלונג אין זיין טאג-טעגליכען לעבען. זיין הויפט-טעטיגקייט היינט בעשטעהט פון איין זייט אין פיהרען אונטערהאנדלונגען מיט די ארבייטס-געבערס און פון דער אנדערער זייט בעאיינפלוסען די מדינה, אז זי זאל ארויסגעבען אדער פערבעסער'ען די געזעצען וועגען שוץ פון גייסטיגע פראלעטאריער. א געוויסע בעדייטונג (אין די מייסטע פאלען א גרעסערע איידער ביי פיזישע ארבייטער) האט אויך דער מאמענט פון געגענזייטיגע הילף און פון פערשפרייטונג פון פאך-בילדונג צווישען די חברים. דער שטרייק אלס א קאמף-מיטעל ווערט אנגעווענדעט גאר זעלטען דורך די דאזיגע פעראיינען און איז אויך נישט פאפולער צווישען דער מאסע פון מיטגלידער. אין די פראפעסיאנעלע פעראיינען פון יודישע גייסטיגען פראלעטאריאט איז די סיטואציע א אנדערע. דא פערנעמט דוקא דער שטרייק דעם הויפט-פלאץ, יעדענפאלס א סך א בעדייטענדערען פלאץ איידער אנדערע מיטלען און קודם כל איידער די געגענזייטיגע הילף און די פערשפרייטונג פון פאך-בילדונג. דער קאמף-כאראקטער פון יודישען בעאמטען פעראיין איז נישט ווייניגער בולט איידער אין פעראיין פון פיזישע ארבייטער, פון דער אנדערער זייט פליסט אויך ארויס פון די אלע גורמים, וואס זענען אויבען סקיציר'ט געווארען, דער קלארער פאליטישער פרצוף פון פראפעסיאנעלען פעראיין פון יודישען בעאמטען. אויך אין דער דאזיגער בעציהונג אונטערשיידט זיך דער דאזיגער פעראיין פון בעאמטען-פעראיינען פון אנדערע פעלקער, וואס אונטערשטרייכען כמעט תמיד זייער אומפארטייאישקייט, אפילו טראגענדיג א אויסגעשפראכענעם קלאסען-כאראקטער. דער פעראיין פון יודישע בעאמטען און האנדעלס-אנגעשטעלטען איז דא געגליכען א סך מעהר צו פראפעסיאנעלע פעראיינען פון פיזישע ארבייטער און אויב ס'איז דא א אונטערשיד, איז עס דער, אז ער איז א סך ראדיקאלער. דער פראפעסיאנעלער פעראיין פון יודישע בעאמטע דערנעהנטער'ט זיך מיט זיין פאליטישער איינשטעלונג א סך מעהר צו פראפעסיאנעלע פעראיינען פון לומפען-פראלעטאריער אדער פון האלבע לומפען-פראלעטאריער. אזוי ווי יענע איז אויך ער דער טרעגער פון געדאנק פון סאציאלער רעוואלוציע אין דער יודישער גאס, נאטירליך אויך דא א סך מעהר אין דער טעאריע איידער אין דער פראקטיק פון טאג-טעגליכען, ארימען און אויך פון געזעלשאפטליכען שטאנדפונקט נישט פראדוקטיווען לעבען

די רעאקציע געגען אזא מצב, וואס איז שוין גאנץ בולט אין דער בעוועגונג פון פיזישער ארבייטער, ווייזט זיך ארויס לעת עתה גאר שוואך ביי יודישע בעאמטען. די דאזיגע טאט-זאך איז אפילו אין ערשטען מאמענט נישט גאנץ פערשטענדליך, בעהמענדיג אין אכט, אז דוקא דא זענען די מעגליכקייטען זיך צו בעפרייען פון שווערען דרוק פון היינט און צו ווערען עהנליך צום גייסטיקען פראלעטאריאט פון אנדערע פעלקער, א סך גרעסער איידער ביי פיזישע ארבייטער. דער וועג צו גרויסע האנדעלס-אונטערנעהמונגען, קאאפעראטיווען און באנקען און אפילו צום דינסט פון דער מדינה און פון אויטאנאמע עפענטליכע אינסטיטוציעס, איז לייכטער און קירצער איידער דער וועג פון יודישען ארבייטער אין די גרויסע אינדוסטריע-בעטריבען און מען מוז אויך צוגעבען, אז אין פערלויף פון די לעצטע יאהרען איז עפעס דערגרייכט געווארען אין די אלע בעציהונגען. און אויב נישט קוקענדיג אויף דעם, זענען נישט פארגעקומען קיין גרעסערע ענדערונגען אין דער פסיכאלאגיע פון יודישען גייסטיגען פראלעטאריער און אויך דער כאראקטער פון דער טעטיגקייט פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען און זייער שארפע פאליטישע איינשטעלונג זענען געבליבען די זעלבע אדער האבען זיך אפילו נאך פערשארפט אין צוזאמענהאנג מיט דער קאמוניסטישער פראפאגאנדע, דארף מען די סיבה פון דעם זעהען קודם כל אין דער אייגענארטיגער פסיכאלאגיע פון יודישען אינטעליגענט (און אויך האלב-אינטעליגענט) וואס איז א סך מעהר קאמפליצירט, איידער די פסיכאלאגיע פון פיזישען ארבייטער. פאר דער איינשטעלונג פון יודישען בעאמטען און האנדעלס-אנגעשטעלטען איז דער עקאנאמישער פאקטאר שוין נישט דער ענטשיידענער. דער דראנג צו ראדיקאליזם נעמט זיך דא נישט נאר פון א בעשטימטער עקאנאמישער סיטואציע, נאר אויך פון דער שווערער אינערליכער אונזיכערקייט. דא שפיגעלט זיך אפ זעהר קלאר די קראנקע נשמה פון יודישען ארבייטענדען אינטעלעגענצלער, וואס האט צו לייד'ען סיי אלס ארבייטער, סיי אלס יוד און סיי אלס אינטעליגענט און וואס דערשטיקט זיך אויף שריט און טריט אין דער היינטיגער געזעלשאפטליכער ארדנונג. די טראגעדיע פון א יעדען אינטעליגענט אין אזא פעריאד פערדאפעלט זיך דא און פערדרייפאכט זיך" און זי שאפט אדער יעדענפאלס פערשטארקט די ראדיקאלע איינשטעלונג פון יודישע בעאמטע, אפילו דעמאלט ווען די דאזיגע שטעלונג פאסט נישט פאר זיין עקאנאמישער און סאציאלער סיטואציע און פאר זיינע ענטוויקלונגס-וועגען אין דער צוקונפט. און צוליב דעם טאקע איז אויך די צוקונפט פון יודישע בעאמטען, נישט קוקענדיג אויף די גרויסע מעגליכקייטען, וואס זענען פריהער סקיציר'ט געווארען, א סך ווייניגער זיכער און אויך א סך ווייניגער קלאר, איידער די צוקונפט פון פיזישע ארבייטערס. דער פסיכאלאגישער געזונדונגס-פראצעס איז דא נישט ווייניגער וויכטיג, איידער די פערשטארקונג פון עקאנאמישע פאזיציעס, איין זאך לאזט זיך נישט פערווירקליכען אן דער אנדערער. אין דער סאציאלאגיע פון יודישער פראפעסיאנעלער בעוועגונג איז דער קאפיטעל פון בעאמטען און האנדעלס-אנגעשטעלטען זיכער איינער פון די אמשטארקסטען קאמפליצירטע און קיין נביאות איז נישט מעגליך וועגען זיין ווייטערדיגער ענטוויקלונג.

——:○:——

א קראנץ פערל פון תלמוד און מדרש

געזאמעלט און בעארבייט פון **אברהם שלעזינגער**

עס טרעפט אז מ'פערטרויעט זיך אי זא מענשען און מ'לייגט אויף איהם גרויס האפנונג צום סוף הויבט ער אויף זיין פויסט און שלאגט גאר.

(סנהדרין ז׳).

* * *

ווען א גרויסער מענש וועט אייך עפעס זאגען און ווי קאמיש דאס זאל נישט אויסזעהן, זאלט איהר דאך נישט לאכען.

(ברכות י״ט).

* * *

צו זיין א „מכניס אורח" איז מעהר ווי צו טון זאכען ווי די גמרא דריקט זיך אויס אז מ'איז צוליב זיי א „מקבל השכינה".

(שבת קכ״ז)

ארבייט, דערווארימט דעם מענשען.

(גיטין ט״ז)

עס לאזט זיך ערקלערען וועגען גרייפבארע זאכען.

* * *

ס'איז גענוג צו זארגען וועגען ענגע זאכען אין זייער צייט אבער נישט פריהער.

(ברכות ט׳)

דיין אייגען קינד קאן דיר געבען א עצה.

(יבמות ס״ג).

אז עס טוט דיר עפעס וועה — טא שווייג נישט און טו עפעס דערצו.

(בראשית רבה ל״ב).

איך האב דאס אלץ דורכגעווארפען
און דורכגעטראכט ביי מיר אין הארצען
און איך געפין
אז די צדיקים און די חכמים
ווי דער לעצטער פון זייער קנעכט
זענען אלע אין גאטס האנט.

(קהלת ט. א.)

די סודות פונ'ם „הימעל" = לאנד"

(צו דעם קאנפליקט צווישען כינע און יאפאן)

די קולטור - צייטען און מנהגים פון די 400 מיליאָן כינעזער. — יודען אין כינע. — איז מעגליך צו בעזיגן כינע?

פון **א. קערער**

אין הײמישען לעבען זענען די כינעזער נאָך ביז הײנטיגען טאָג — האַלב ווילדע מענשען און זײערע מנהגים קומען אונז פאַר משונה'דיג: ווען בײ אַ כינעזער שטאַרבט אַ נאָהענטער קרוב — לאַכט ער, אַ כלה אין טאָג פון איהר חתונה יאָמערט דעם גאַנצען טאָג... אַז מען פרעגט דעם כינעזער „ווי גײט אײך"? — ענטפערט ער נישט. נאָר ער פרעגט „האָט איהר שוין געגעסען?"

בײם אָפּשיד־נעהמען זאָגט דער כינעזער: „גײט לאַנגזאַם"! איך קען אײך נישט בעגלײטען!"..

אַז איהר קומט צום כינעזער געשעפטליך פרעגט ער בײ אײך, ווי אַלט איהר זענט? און נאָכדעם פרעגט ער: „און זײטיגע פרנסות, דורך שווינדעל און בעטרוג, האָט איהר אויך?"...

ווען מען קומט אַרײן אין אַ כינעזישער שטוב טאָר מען דעם הוט נישט אַראָפּנעהמען, ווײל דאָס וואָלט בעלײדיגט דעם באַלעבאָס, דער כינעזער אַלײן בעדעקט אויך זײן קאָפּ, ווען עס קומט צו איהם אַ גאַסט. דער גאַסט בעקומט זײן עהרען־פּלאַץ, צו דער לינקער זײט פון באַלעבאָס, ווען דער כינעזער גיט עפּעס דערלאַנגט ער עס מיט בײדע הענד דאָס װיכטיגסטע אין גאַסט־צימער מיט וואָס דער כינעזער שטאָלצירט איז זײן אָרון.

דאָס עסען גײט תמיד צו בײם כינעזער מיט גערויש; וואָס העכער מען קײט, און וואָס מעהר מען שלוקעט און מען גרעפּסט, אַלץ מעהר כבוד איז עס פאַר'ן באַלעבאָס. די 60־70 שפּײזען, מיט וועלכע דער כינעזער נעמט אויף געסט, בעשטײט פון פלײש, הינער, רײז, פיש, גרינוואַרג, און פּירות; פאַר בעזונדערע נאַשערײען רעכענען זיך: זײד־ווערים, פויגעל־נעסטען, שילדקרעטען, שאָלעכץ פון באַלבוק און בלומען פון טײ.

די פרויען אין כינע געפינען זיך אין זעהר אַ שפּל'ן מצב: דער מאַן שלאָגט אָפט די פרוי און אין פאַל, ווען ער דערהרגעט איהר, ווערט ער אויך נישט געמשפּט. דאָס העכסטע וואָס די עלטערן אָדער קרובים פון דער דערהרגעטער קענען פאָדערען איז אַז דער מאַן זאָל פאַר איהר מאַכען אַנ'אָנשטענדיגע לײה און בעגראָבען איהר אויף זײן ערד; דערבײ איז כדאי צו בעמערקען, אַז בײ די כינעזער ווערט בעגראָבען יעדער אויף זײן ערד, בלויז פאַר אָרימעלײט, וואָס האָבען קײן ערד נישט — עקזיסטירען רעגירונגס־קרקע'ס.

כינעזישער שריפט איז דער עלטסטער אין דער גאַנצער וועלט.

טעאַטער איז געווען אין כינע נאָך פאַר קאָנפוציוס. דער נביא זײן בעקאַנט געווען מיט טעאַטער. ער איז געווען אַ שטאַרקער געגנער פון איהם, און האָט געהאַלטען טעאַטער פאַר אַנ'אוממאָראַלישע אינסטיטוציע.

די גרעסטע און טײערסטע ענציקלאָפּעדיע אין דער וועלט האָט געהאַט כינע. אַ טײל פון איהר איז פערבר'ענט געוואָרען בעת דעם „באָקסער" - אויפ־שטאַנד...

די געשיכטע פון דער דאָזיגער זעלטענער ענציקלאָפּעדיע איז זעהר אינטערעסאַנט: אין 1403 — יאָהר האָט דער דעמאָלדיגער קיסר יונג־לא פון דער דינאַסטיע מינג אויסגעקליבען אַ קאָמיסיע אַרױסצוגעבען אַנ'ענציקלאָפּעדיע. בראָש פון דער קאָמיסיע איז געווען דער גרעסטער כינעזישער געלערנטער כסר טשין — די קאָמיסיע האָט פערטיג געמאַכט די ענציקלאָפּעדיע אין אײן יאָהר מיט פיר חדשים. דער הערשער איז אָבער געבליבען אומצופרידען, און האָט איבערגעגעבען די דאָזיגע אַרבײט נאָך אַ גרעסערער קאָמיסיע פון 2170 מיטאַרבײטער. לויט'ן וואונש פון הערשער האָבען אין דער ענציקלאָפּעדיע געדאַרפט ווערען אײנגעשלאָסען אַלע שאַפונגען פון קאָנפוציוס, און אַלץ, וואָס איז שוין געווען אָנגעשריבען אויף די געביטען פון ליטעראַטור פילאָזאָפיע און היסטאָריע... צום סוף 1407 יאָהר איז די אַרבײט געווען פערענדיגט און דאָס מאָל איז זי דעם הערשער געפעלען געוואָרען.

די ענציקלאָפּעדיע איז בעשטאַנען פון 10.000 בענד אין — 20.877 ביכער.

די הויפּט־רעליגיע אין כינע איז בודאָס און קאָנפוציוס. אָבער צעהנדליגע מיליאָנען כינעזער זענען דורך די מיסיאָנערען אָפּגעשמדט געוואָרען אין אַלע קריסטישע גלויבענס: פּראַוואָסלאַווגע, קאַטאָליציזם, פּראָטעסטאַנטיזם, א.אַ.וו. אַ סך זענען דאַ מוסולמענער, נאָר יודען־כינעזער האָבען די מיסיאָנערען נישט געקאָנט שמד'ן. נישט קוקענדיג אויף דעם מיש־מאַש פון רעליגיעס האַלטען זיך אַלע כינעזער בײ זײערע אַלטע זיטען און טראַדיציעס, און עס איז נישט צו דערקענען צו וועלכער רעליגיע דער אָדער יענער כינעזער געהערט.

דערי־בער ווײסען מיר זעהר ווײניג, וועגען דעם טײל פונ'ם יודישען פאָלק, וואָס איז פערוואָרפען היגטער דער כינעזישער וואַנד, און וואוינט שוין דאַרטען טויזענדער יאָהרען. וועגען דעם אַז יודען זענען שוין געווען אין כינע בעת מען האָט נאָך געבויט דעם בית שני — זאָגט אונז ישעיה הנביא: „הנה אלה מרחוק יבואו והנה אלה מצפון ומים ואלה מארץ סינים". סינים האַלט מען פאַר כינע, אַ חוץ דעם זעהט מען דאָס פון מאַנוסקריפּט, וואָס איז צװײ טויזענד יאָהר אַלט און וואָס געפינט זיך אין פעקינער מוזעאום. אין דעם דאָזיגען מאַנוסקריפּט ווערען דערמאָנט — בח, אברהם, יוסף מיט זײנע ברידער אין מצרים, ווײטער איז בעוואוסט אַז מיט 224 יאָהר פאַר קריסטוס'ן זענען אין כינע געקומען יודען פון פרס און פון דלענסטמאָל אָן זענען דאַרטען פערהאַן יודישע קהילות. די כינעזער רופען אָן די יודען מיט צוויי נעמען: „אַל־מאַק" ד. ה. יהודה און „באַ־באַ", ד.ה. — ישראל. די דאָרטיגע יודען רופען זיך אַלײן אָן מיט'ן נאָמען: „פאַן־קהי־קיאַן", זײ פערטײטשען די דאָזיגע ווערטער אין עברית: „מאמינים בנקי הגידים", ד.ה. זײ שנײדען אויס פון דעם פלײש וואָס זײ עסען אַלע אָדערען.

זײער הויפּט־רעזידענץ איז די שטאָט "קאַי־פאַנג־פו". עטליכע הונדערט קילאָמעטער ווײטער פון שאַנכײ. דאָרטען האָבען זײ אַ שוהל, וועלכע איז געבויט אין 1183־טען יאָהר, און איז איבערגעבויט געוואָרען מיט הונדערט יאָהר צוריק. די שוהל שטײט בײם טײך, איבער'ן אַרײנגאַנג הענגט אַ שילד מיט גאָלדענע כינעזישע ווערטער: „קים־טיען"— ד. ה. געווידמעט גאָט. זײ האָבען ספרי־תורות מיט אַזאַ כתב ווי בײ אונז. די ספרי־תורות ליגען אויף אַ טיש אונטער אַ רויטער זײדענער חופּה, אין זײדענע כתונות מיט אויסגענײטע כינעזישע ווערטער: „טאַ־קינגס" ד.ה. ספר־תורה. דער סופּיט איז בעדעקט מיט כינעזישע שריפטען און אויף די ווענט אין לשון קודש — די „עשרת הדברות".

פון זײער ספר הזכרונות איז בעוואוסט אַז די ערשטע יודען זענען געקומען קײן כינע מיט צוויי טויזענד יאָהר צוריק, ווען דאָרטען איז געווען די ממשלה פון דער דינאַסטיע "כאַן". די יודען האָבען דערצײלט אַז די „גויים" האָבען זײ אַרויסגעטריבען פון זײער פאָטערלאַנד, דערפאַר ווײל זײ האָבען זיך נישט געוואָלט בוקען פאַר געצען, די יודען האָבען דאַן דערצײלט אַז זײ גלויבען אין אײן אײנציגען גאָט, אַז זײ האָבען אַ סך ספרים אין וועלכע עס זענען אָנגעשריבען אַ סך מאָראַלישע געבאָטען, באַזונדערס אויף די „עשרת הדברות" און — „ואהבת לרעיך כמוך". זײ האָבען בעקאַנט געמאַכט די כינעזער מיט אַלע אַנדערע מצוות פון דער תורה און די כינעזער האָבען דאַן אָנערקענט אַז די גאַנצע מאָראַל פון אונזער תורה איז ענליך צו דער רעליגיעזער מאָראַל פון זײער פילאָזאָף — „קאָנפוציוס".

אַלץ וואָס די יודען האָבען דערצײלט פאַר זיך, האָבען די כינעזער געפונען פאַ־גוצליך און דערפאַר האָבען זײ גלײך געגעבען די געקומענע יודען אַלע בירגער־רעכט. און יודען וואוינען שוין אין כינע העכער צוויי טויזענד יאָהר. מיט דער צײט זענען זײ אַסימילירט געוואָרען. יודען האָבען אין כינע אַלע רעכט. עס זענען דאָ צווישען זײ הויכע בעאַמטע, גענעראַלען, אַדמיראַלען, און ביז דער רעוואָלוציע זענען געווען אַ סך יודען מאַנדאַרינען.

די כינעזער דערצײלען, אַז זײ האָבען קײנמאָל נישט געזעהען קײן שלעכטע זיטען פון די יודען, די יודען זעהען בײ די כינעזער אויך נישט קײן שלעכטס, פון קײן געטאָ האָבען די יודען אין כינע קײנמאָל נישט געוואוסט. פון אַנטיסעמיטיזם הערט מען דאָרטען נישט.

צווישען יודען און כינעזער איז קײן אונטערשיד נישט צו מערקען, בלויז אין רעליגיעזע מנהגים און יום־טובים, — אַזוי ווי אַ סך יודען לערנען אין זײערע ספרים — האָט מיר דערקלערט אַ כינעזישער זשורנאַליסט — זענען זײ מעהר געבילדעט און פערנעהמען אין די אוניווערזיטעטן קאַטעדרעס.

כינע איז אַ לאַנד פון אַבסאָלוטען גלײכקײט, נישטאָ קײן גראַפען, פירשטען, מאַרקיזען, און אַנדערע אדעליגע וכדומה. אַלע בירגער זענען גלײך, אַלע אונטערשידען, וועלכע מיר געפינען דאָרטען — שטאַמען נאָר פון דעם רעגירונגס־מעכאַניזם. אײן בירגער קען שטײן העכער פון אַנדערען, נאָר דערפאַר ווײל ער פערנעהמט אַ העכערען אָרט אין דער רעגירונג... —

אַזוי ווי אין כינע הערשט גלײכהײט איז אין איהר נישטאָ קײן פרײהײט. דער דעספּאָטיזם הערשט דאָרטען ווי אַ נויטיגע רעגירונגס־פאָרם, די געוועזענע כינעזישע רעגירונג און הערשאַפט איז אײנגאַנצען געווען אין די הענד פונ'ם באָגדיכאַן, וועלכער האָט דורך זײנע מאַנדאַרינען און טשינאָווניקעס דערפיהרט דעם דעספּאָטיזם ביז'ן העכסטען גראַד. אַ מענש האָט קײן ווערט נישט געהאַט. דער כינעזער האָט געמײנט אַז ער עקזיסטירט אויף דער וועלט נאָר כדי צו שלעפּען אויף זײנע פלײצעס זײן הערשער.

אָבער דאָס איז אַלץ געווען אַמאָל. נאָך די איבערקעהרענישען איז כינע גאָר אַנ'אַנדערע, איצט לאָזט זיך שוין דער כינעזער נישט שלעפּען פאַר'ן צאָפּ, אַזוי ווי ער פלעגט זיך דאָס אַמאָל לאָזען פונ'ם רוסישען אָפיציר. דער איצטיגער כינעזער האָט זײן צאָפּ אַראָפּגענומען, ער האָט פערשטאַנען זײן מאַכט אויב נישט די מאַכט פון האַרמאַטען, פּולעמיאָטען, עראָפּלאַנען, מיט וועלכע עס זענען אַזוי רײך די אײראָפּעאישע מלוכות, און יאַפּאַן פערשטײט דער כינעזער די מאַכט פון פירהונדערט מיליאָן מענשען — עס איז אפשר לײכט צו בעזיגען הונדערטער־טויזענדער מענשען, מיליאָנען אָבער פערטרײבען פון זײער לאַנד, בעזיגען צעהנדליגער און הונדערטער מיליאָנען מענשען, וועלכע האָבען זיך נישט וואו אַהין־צוטאָן, דאָס איז אוממעגליך. אַזוי ווי עס איז אוממעגליך צו פערהאַלטען אַ מחנה הײשעריקען.

כ'דאַנק אײך, ה' מיניסטער!

דערצעהלט פון א יוד, וואס איז אומגעריכט בעגליקט געווארען

פון **י. אבערזשאנעק**

ר' לײזער'ל קלאַפּער. פאַרוואָס הײסט ער לײזער'ל קלאַפּער? ווײל ער האָט אַ צונג און זי קלאַפּט. דערוואוסט ער זיך פון אַ מעשה, קלאַפּט ער זי באַלד אויס פאַר'ן גאַנצען הויז שכנים, אַזוי קלײן ווי ער איז, אַזאַ גרויסע צונג האָט ער. וואָס אויף דער לונג איז אויף דער צונג — אַ יודענע!

די הײנטיגע וואָך, פאַלט צו מיר אַרײן ר' לײזער'ל, ס'פּנים לײכט און די אײגעלעך פינקלען. ס'בערדעלע טאַנצט איהם אונטער פון פרײד.

דערזעה איך ר' לײזער'ל'ען אין אַזאַ געהויבענער שטימונג, פערשטעה איך, אַז עס האָט שוין מסתמא פּאַסירט עפּעס אַ מעשה. ווער ווײסט, וועמען ער וועט בעהמען אין דער וועש אַרײן.

— גוט מאָרגען, ר' לײזער! וואָס דערצעהלט איהר עפּעס נײעס, ר' לײזער? — ווײל איך כאַפּען די פיש פאַר דער נעץ.

— אַ קלײנע נײעס? — הײבט אָן ר' לײזערל. — אַזאַ ישועה, אַזאַ אויפריכטעניש. הונדערט און צוואַנציג יאָהר זאָל ער לעבען! משיח'ן זאָל ער אַנטקעגען געהען!

— וועמען בענשט איהר עס אַזוי, ר' לײזער? — בין איך געוואָר'ען נײגיריג. וואָסערע אויפריכטעניש? וואָסערע ישועה? אויף וועמען איז עס געקומען אַזאַ ישועה?

— איהר מאַכט אײך, געפגרט, צי זענט איהר אַזאַ לעקיש — שטעלט ר' לײזער'ל אויף מיר אויס זײנע פינקעלדיגע אײגעלעך, און דאָס בערדעלע טאַנצט איהם בשעת מעשה אונטער — וואָס, איהר ווײסט טאַקע גאָרנישט פון דער ישועה? איהר לײענט גאָרנישט קײן צײטונג? אָט, נאַט, לעזט — רוקט ער מיר אונטער אַ „נײעם פאָלקסבלאַט" — איהר זעהט וואָס דאָ שטעהט? „דער מיניסטאָרען־ראַט האָט בעשלאָסען אָנצונעהמען פערעלטערטע שטײער'ען אין נאַטור". נו, — האָט ר' לײזער'ל אַ שמראַהלענדער פון פרײד מיך אָנגעכאַפּט פאַר די קלאַפּעס — איצט ווײסט איהר שוין וועמען איך בענש אַזוי? וועמען איך ווינש ס'לאַנגע לעבען, אַז ער זאָל משיח'ן ענטקעגענגעהן? — דעם מיני־[illegible]!

— איך הײב נישט אָן צו פערשטעהען — זאָג [illegible] צו ר' לײזער'לען. וואָסערע בעגליקעניש איז [illegible] אײך, אַז מ'וועט קאָנען בעצאָהלען שטײ־[illegible] בעקער? וואָס זענט איהר אַ בעקער? אַ קצב? אַ שפּײזהענדלער? וואָסערע נאַטור־זאַכען האָט איהר וואָס איהר פרעהט אײך אַזוי שטאַרק?

— אויב אַזוי — זאָגט ר' לײזערל, — וועל איך אײך די מעשה צעלײגען אויף קלײנגעלד וועט איהר פערשטעהן אַז פאַר מיר איז דאָס אַ ישועה, אַ גרויסע ישועה — אַנ'אויפריכטעניש!

ווי איהר ווײסט, בין איך געבענשט געוואָרען מיט פינף טעכטער, און ווי זאָגט איהר: פינף טעכטער איז נישט קײן געלעכטער. איהר קענט דאָך מײנע טעכטער, זײ זענען, דאַרפט איהר ווײסען, נישט קײן הײנטיגע. די יונגסטע האָט דאָך שוין „געוואַלטשעט" מיט ניקאָלאַיען!...

האָב איך עס אַביסעל נחת פון מײנע טעכטערלעך. דעם נחת ווינש איך נישט מײן ערגסטען שונא. איך האָב דען אַ שטוב? ווער האָט אַ שטוב, ווער? מײן שטוב איז אַ שנײדערײ. אַ היטען־געשעפט. אַ פּערפומעריע. אַ פאַרבערײ. אַ זאַקען־פאַבריק — אַ גהינום האָב איך, נישט קײן שטוב!...

ווען בײ לײטען ווערד'ט נאַכט, ווערט בײ מיר טאָג. און ווען בײ אַנדער'ע ווערט טאָג, לאָזט מען בײ מיר אַראָפּ די ראָלעטען. יעדען אָוועגד „זאַ־פּראַשעט" אַנ'אַנדערע איהרע „כלאָפּצעס" „נאַ העריבאַטקע'ן", אָדער „נאַ קאַרטי", און ווען הײבט זיך, מײנט איהר אָן די „הערבאַטקע"? 11 בײנאַכט. און אפשר מײנט איהר, אַז מ'בעגניגענט זיך מיט אַ גלעזעל טײ? האָט איהר במחילה אַ גרויסען טעות! מ'דרימט אַרויס פון די שענק די שבתדיגע קיכלעך, מיט'ן ביסעל אײנגעמאַכץ, מיט'ן ווישניק, מיט שאָקאָלאַדע און מיט צוקערלעך, מ'סערווירט אַ טיש מיט סערוועטקעס, מיט בלומען ,ס'הײבען זיך אָן שיטען יונגען ווי די בער'ען, מ'זעצט זיך אַרום בײם טיש. די טעכטער „פּאַרען" זיך און בעטען זיך בײ זײ רחמים, זײ זאָלען „סקאָזשישטשען", און זײ, די יונגען, מײנט איהר, לאָזען זיך לאַנג בעטען? זײ „סקאַזשישטשען" טאַקע. זײ רײבען אויף אַלע באַק־צײן, ווי נ.אָך אַ קרענק! איהר הערט, ווי נאָך קרענק רײבען זײ די סעודה! איהר ווײסט נישט וואו און ווען, און די קלאַשען ווער'ען לעדיג — אַנ'אויסכאַפּעניש!

אַזוי געהט עס נאַכט בײ נאַכט. יעדע נאַכט אַנ'אַנדער'ע „פּשיענטשע", יעדע נאַכט אַנדערע געסט יעדע נאַכט אַנדער'ע פּנימער. יעדע נאַכט ווערט סער־ווירט אַ טיש מיט שבתדיגע קיכלעך, מיט אײנגע־מאַכץ, מיט ווישניק, מיט שאָקאָלאַדע, מיט צוקער־לעך און מיט פּאַפּי־רענע סערוועטלעך. יעדע נאַכט רײבען די יונגען אויף אַלע בײק־צײן. און די קלאַ־שען ווער־ען פערבר־ענט אונטער די הענד...

פרעג איך מײנע טעכטער: איהר זאָלט מיר גע־זונד זײן, וואָס איז דער שכל, איהר ברענגט אויס־געהונגערטע יונגען ווי די וועלף און איהר פּאַ־שעט זײ? וואָלט זיך כאָטש אײן פּ־עטער צו אײך צו־געקלעבט!...

ענטפער־ען זײ: ס'איז "פּשי־ענטע".

— וואָס הײסט — זאָג איך — ס'איז „פּשי־יענטע"? ס'איז „פּשיענטע" מײן פ־אַצע אוועקצוגע־בען פ־עמדע יונגען? וואָס איז בײ מיר אַ פּענס־אַ־נאַט, צי אַנ'אוזד־אַוויסקאַ — צו אַלדי גוטע יאָהר!

איך רעד. איך בײזער מיך, און מײנע טעכטער טוען זיך דאָס זײער־יגע: זײ מאַכען „פּשיענטשעס" ליעדיגען אויס די שענק, און „פּאַשען די כלאָפּצעס"...

וועגען וואָס דער־צעהל איך אײך די מעשה וועגען מײנע טעכטער מיט זײער־ע „פּשיענטשעס"? ווײל דאָס האָט טאַקע אַ שײכות מיט דער מעשה אין דער צײטונג.

די הײנטיגע וואָך, אַז איך האָב געלעזען אין דער צײטונג, אַז מ'וועט קענען בעצאָהלען די שטײער'ע אין נאַטור, איז מיר אַראָפּ אַ שטײן פון האַרץ, ענדליך וועט קומען אַ סוף צו די „פּשיענטשעס". מיט די „העריבאַטקעס". מײן שטוב וועט ווערען אויס שנײדערײ. אויס היטען־געשעפט. אויס פּערפומע־ריע, אויס זאַקען־פאַבריק — אַ סוף וועט עס נעמען.

איך קום אַהײם, דער־צעהל איך מײן ווײב די בשורה, און לײען איבער די צײטונג אַז מ'וועט קענען צאָהלען שטײער־ען אין נאַטור, ציהט זי מיט די פּלײצעס, זי פער־שטעהט נישט מיט וואָס מ'עסט דאָס.

— וואָס הײסט — פרעגט זי — „שטײער־ען אין נאַטור"?

— וואָס פער־שטעהסטו נישט? — האָב איך איהר געגעבען צו פערשטעהען. אַז דער סעקוועס־טראַטאָר קומט מאַכען אַ זאַיענטשע גיט מען איהם שטאָטס געלד — אַ „נאַטירליכע זאַך".

— וואָס הײסט דאָס אַ נאַטי־רליכע זאַך? — האָט זי אַלץ נישט פערשטאַנען.

— יודענע, וואָס דו ביזט! — בין איך שוין געוואָר־ען אין כעס — אַ נאַטירליכע זאַך. למשל, אַ ווײב. דו ביזט אַ „נאַטי־רליכע זאַך". די שוויגער — דײן מאַמע, איז אויך אַ „נאַטי־רליכע זאַך". אונזערע פינף בוגרו־ת'ן זענען אויך „נאַטירליכע" זאַכען — פער־שטאַנען?

און ווי איך טענה אַזוי אײן מיט מײן ווײב וועגען „נאַטור־ווירטשאַפט" עפענט זיך די טיר, און עס קומט אַר־ײן — אַנו, טרעפט, ווער? — דער סעקוועסט־ראַטאָר!

זאָג איך צו איהם: „ברוכים הבאים", ברוך הב־א [illegible] שוין לאַנג נישט געזעהען זיך. וואָס מאַכט מען? זיצט.

— ער איז געקומען — ערקלערט ער מיר — מאַכען אַ זאַיענטשע אויף אַ „זאַלעגלע פּאָדאַטעק אָבר־אָטאָווי".

— איצט האָב איך דיך ערגיץ אַנדערש — האָב איך מי־ר געטראַכט. איך האָב מיך דערמאָנט אין דער צײטונג, וואו ס'שטעהט בפירוש, אַז מ'קען צאָהלען שטײער־ען אין נאַטור, זאָג איך צו איהם אַזוי:

— פּאַניע פּ־יק־לעבען. „פּיעניאָנדזע ניעמאַם. "אַ פלאַצען וו'נאַטורשע".

— „צאָ?" — שטעלט ער אויף מיר אָן אַ פּאָר אויגען — „צאָ זנאַטשי"?

— שוויגער! זײט מוחל, שוויגער! האָב איך מײן שוויגער פאַרגעשטעלט פאַר דעם סעקוועס־ט־ראַטאָר — „פּראַשען! יאַ פּלאַצען וו'נאַטורשע".

— „טשי פּאַן ז'וואַריאָוואַל? — גיט ער מעשה עשי אַ קלאַפּ אין טיש אַרײן.

— פּאַני פּ־יק־לעבען — טו איך איהם די זאַך „טלומאַטשען" „פּשעטשעש", זאָג איך, סטאָי ווי גאָזעטשע!"

— „צאָ סטאָי אי גדזשע סטאָי?" — ווער'ט ער (ווײטער זעה 10־טע זײט)

טראַגעדיע פון אַ רוסישען גר־צדק!

(אַ בלעטעל געשיכטע)

פון משה פיינקינד

ווען די רוסישע צאַרין אַננאַ יאָאַנאָוונאַ (1730־40) האָט איבערגענומען דעם רוסישען טראָן נאָך יעקאַטערינא די ערשטע, האָט זי תחילת אַרויסגעוויזען אַ געווויסע סימפּאַטיע צו יודען, נישט קוקענדיג דעריוף וואָס איהר גאַנצע אומגעבונג איז געווען שלעכט געשטימט און פיל מיט פאַראורטיילען צו יודען.

די דאָזיגע צאַרין האָט געהאַט אַ יוד — אַ געליבטען, ליפּמאַן האָט ער געהייסען, וועלכער איז געווען דער פינאַנץ־אַגענט פון קורלענדישען הערצאָג בירען, אויך האָט זי געהאַלטען בײַ זיך אין הויף דעם פּאָרטוגעזישען יוד (אַ מאַראַן) דעראַקאָסטאַ יאַן אלס הויף־לץ, וועלכען נאָך פּיאָטר דער גרויסער האָט איהם געבראַכט פון אויסלאַנד קיין פעטערבורג.

ביידע יודען האָבען שטאַרק נושא חן געווען אין די אויגען פון דער רוסישער זעלבסטהערשערין, און די גרעסטע פאַכטען האָט זי אָוועקגעגעבען איהר געליבטען ליפּמאַן פון קורלאַנד.

אָבער מיטאַמאָל איז פאָרגעקומען ביי אַננאַ יאָאַנאָוונאַ אַ גרויס איבערקעהרעניש אין איהר בעציהונג צו יודען, די גלחים האָבען זי בעאיינפלוסט און האָט אַרויסגעוויזען גרויסע שנאה בפרט צו די יודען וואָס האָבען געוואוינט אויף די אַמאָליגע פּוילישע טעריטאָריעס.

אין שטעטעל זוויעראָוויטש אין סמאָלענסקער קאַנט האָט געוואוינט דער רייכער אַרענדאַטאָר ר׳ ברוך לעמבאָוו, וועלכער האָט ביי זיך אויפגעשטעלט אַ אַ שוהלכעל צום דאַווענען, האָט דער הייליגער טינאָד ביי איהר, דער קייזערין, אַלעס געפועלט, אַז די זאָל לאָזען צושטערען און פערניכטען אין גאַנצען די שוהל, די ספרי תורות פערברענען און דאַן האָט מען אויך פון דאַנען אַלע יודען אַרויסגעטריבען מיט'ן אויסרייד אַז יודען פערשפּרייטען די יודישע אמונה צווישען דער פראַוואָסלאַווער בעפעלקערונג.

דער דאָזיגער בלבול האָט נישט געלאָזט אויף זיך לאַנג וואַרטען, מען האָט טאַקע פערפיהרט געגען ר׳ ברוך לעוובאָוו אַ פּראָצעס וועגען צורעדען אַ רוסישען פלאָט־אָפיציר צו ווערען אַ יוד...

דער דאָזיגער פלאָט־אָפיציר קאַפיטאַן לייטענאַנט אַלעקסאַנדער וואָזניצין האָט זיך בעקענט מיט ר׳ ברוך׳ן און פלעגט איהם אָפט אויך בעזוכען צו כאַפּען מיט איהם אַ שמועס.

און פיהרענדיג צווישען זיך שטענדיג וויכוחים וועגען רעליגיעזע טעמעס האָט זיך דער דאָזיגער קאַפּיטאַן בעקענט מיט דעם דאָזיגען מהות פון דער יודישער רעליגיע און לעבען און זיך צום אומגליק טאַקע ענטשלאָסען מגייר צו זיין.

ר׳ ברוך זאָל איהם האָבען אַוועקגעפיהרט קיין דובראָווגע (מאָהילעווער קאַנט) און דאָרט האָט מען וואָזניצין, מל געווען און איז געוואָרען אַן אמת׳ער יוד, אַ גר צדק.

דערפון האָט זיך דערוואוסט די רוסישע צאַרין און זי האָט בעפוילען תיכף צו אַרעסטירען דעם קאַפּיטאַן צוזאַמען מיט ר׳ ברוך׳ן און זיי ברענגען קיין פעטערבורג.

דער גענעראַל אושאַקאָוו, וועלכער האָט אָנגעפיהרט מיט דעם דאָזיגען ענין האָט אָנגעווענדעט אַלערליי אינקוויזיטאָרישע מיטלען און טאָרטורען געגען ביידע בעשולדיגטע, צווינגענדיג זיי דערמיט, אַז זיי זאָלען זיך בעקענען צו דער שולד...

פאַר קיין ברירה האָבען זיך ביידע בעקענט צו אַלעם, וואָס מען האָט נאָר פון זיי פערלאַנגט...

דער פּראָצעס איז דאַן אַריבערגעגאַנגען צום סענאַט און כאָטש די יוסטיץ־קאָמיסיע פון סענאַט האָט נישט געפונען קיין גרונד די בעשולדיגטע צו פּטור׳ן לען צוליב דעם, וואָס מען האָט פון זיי אַרויסגעפּרעסט מיט געוואַלד־מיטלען זיך מודה צו זיין, צום פערברעכען, האָט דאָך דער סענאַט זיך געמוזט ריכטען לויט דעם פערלאַנג פון דער קייזערין, וועלכע איז געווען שטאַרק בעאיינפלוסט פון גענעראַל אושאַקאָוו און האָט דעריבער פערמשפּט דעם „גר־צדק" צוזאַמען מיט ר׳ ברוך׳ן צום טויט דורך פערברענען זייערע קערפּערס לעבעדיגערהייט, כדי „למען ידעו ייראו", אַז די יודען זאָלען מורא האָבען פון קריסטען מאַכען יודען...

ס׳האָט נישט געהאָלפען דאָס איינשטעלען זיך פאַר דער קייזערין פון איהר געליבטען יוד ליפּמאַן לטובת די פעראורטיילטע, אַז מען זאָל כאָטש זיי שענקען דאָס נאַקעטע לעבען. די צאַרין איז געבליבען טויב צו דער דאָזיגער בקשה און זי האָט נאָכדעם בעשטעטיגט דעם שרעקליכען טויט־אורטייל פון סענאַט און אין סוכות 1738 האָט מען דעם גר־צדק אַלעקסאַנדער וואָזניצין צוזאַמען מיט ר׳ ברוך׳ן פון סמאָלענסק אַרויסגעפיהרט אין שווערע קייטען געשמידט העגד און פיס אויפ׳ן עקזעקוציע־פּלאַץ הינטער פעטערבורג און דאָרט זיי אויף דעם ספּעציעל פאַר די דאָזיגע הייליגע קרבנות אויפגעשטעלטען „אויטאָ־דאַ־פע" לעבעדיגערהייט פערברענט אין געגענוואַרט פון אַ גרויס פּובליקום, וואָס האָט געשעפּט נחת און פרייד פון דער דאָזיגער שרעקליכער אינקוויזיציע־פּראָצעדור.

אַננאַ יאָאַנאָוונאַ האָט זיך אָבער נישט בעגנוגענט מיט די דאָזיגע צוויי קרבנות, זי האָט אויך אויסגעגאָסען איהר בלוטדורשטיגען כעס אויף אַלע איבעריגע יודען אין איהר לאַנד בעפעהלענדיג זיי אַלע צו פערטרייבען פון קליין־רוסלאַנד ווידער צוליב מורא אַז דער צופלוס פון יודען זאָל נישט פערגרעסערען צווישען די רוסישע בעפעלקערונג די צאָהל פון יודישע גרים...

אָבער אין מיטען דערין האָט אויסגעבראָכען צווישען רוסלאַנד און טערקיי אַ מלחמה און נאָך אַ גרויסע שקלא וטריא צווישען די ציוויל און מיליטערישע אינסטאַנצען האָט מען נישט געהאַלטען פאַר צוועקמעסיג ביי די דאָזיגע אומשטענדען די יודען אויסצוווייזען פון יענער געגענד אַ דאַנק וואָס דער גירוש איז אָפּגעלעגט געוואָרען טאַקע ביז נאָך דער מלחמה...

מען האָט ווייטער מורא געהאַט אַז די יודען זאָלען נישט נעהמען נקמה אָן רוסלאַנד צוליב דעם גרוש און וועלען שטיצען מיט ראָט און טאַט דעם שונא כאָטש די קייזערין איז נישט געווען צופרידען מיט דער דאָזיגער הנחה.

אָבער ווי באַלד די מלחמה האָט זיך געענדיגט האָבען די גלחים ווייטער איינגעריסען וועלטען אַז מען זאָל די יודען אַרויסשיקען פון קליין־רוסלאַנד, וואָס האָבען מייסטענס געשטאַמט פון פּוילען, אָבער אַ דאַנק דעם פריהצייטיגען טויט פון דער צאַרין אַננאַ יאָאַנאָוונא איז אינצווישען צייט געשטאַרבען איז דער גרעסטער טייל יודען ניצול געוואָרען פון גירוש און פערבליבען זיצען אויף זייער אָרט.

דיזעלבע יודען פלעגען טאַקע יעדען סוכות צו מזכיר בשמות פייערען דאָס הייליגע אָנדענקען פון די צוויי קדושים, וואָס זענען אומגעקומען אויף קידוש השם פון דער רוסישער צאַרין אַננאַ יאָאַנאָוונאַ, ערשט נישט לאַנג זענען די דאָזיגע פּראָצעס־אַקטען אויסגעפונען געוואָרען אין אַרכיוו פון הייליגען סינאָד, און אַ טייל פון זיי זענען אָפּגעדרוקט געוואָרען אי וצווייטען טייל „פערעזשיטיע".

פיזישע און פּסיכישע קראַנקהייטן /

(פון רמב"ם׳ס לעהרע)

פון ח. קרוגער

זיין פירוש אויף אבות הויבט אָן דער רמב"ם מיט אַ גרויסער איינלייטונג, איינגעטיילט אין אַכט פּרקים.

ערשטער פרק, וועגען דער מענשליכער נשמה, און איהרע פונקציעס: זאָלסט וויסען, אַז אַ נשמה איז נאָר דאָ איינע, נאָר איהרע פערשידענאַרטיגע פעולות און פונקציעס האָבען געבראַכט געלערנטע צו גלויבען, אַז יעדער מענש האָט אין זיך עטליכע נשמות, גאַליענוס, למשל, וואָס איז דער ערשטער מעדיקער, דענקט פון דריי: איינע, וואָס מאַכט וואַקסען דעם קערפּער; די צווייטע וואָס בעוועגט די חושים: די דריטע, וואָס גיט דענקונגס־פעהיגקייטען. אַנדערע געלערנטע רופען עס „נשמה־טיילען" — נישט אין דעם זין ווי עס טיילט זיך מאַטעריע, נאָר לויט די אַרבייטען וואָס די איין און איינציגע נשמה טוט.

נשמה־טיילען זענען פערהאַן פינף: דער כוח וואָס מאַכט וואַקסען דעם גוף און זיך ענטוויקלען, ער קענטניש, פאַרשטעלונגס־קראַפט, עמאָציע און דענקונגס־פעהיגקייט.

מען דאַרף אָבער וויסען, אַז דאָ ווערט גערעדט נאָר וועגען דער נשמה פונ׳ם מין מענש. וואָרים דער כוח פון שפּייז, מיט וועלכער דער מענש ווערט געשפּייזט, איז נישט דער זעלבער ווי יענער כוח וואָס שפּייזט דעם פערד אָדער אייזעל, יעדער מין קריגט זיין שפּייז דורך דער פערמיטלונג פון זיין נשמה־טייל, און די נשמות זענען נישט גלייך אין פעהיגקייט נאָר בלויז אין נאָמען אַליין. דער משל איז, פון דריי בעלויכטענע ערטער: איינער ווערט בעלויכטען פון דער זון; דער צווייטער — פון דער לבנה, און דער דריטער — פון אַ ברענענדיגער ליכט. אַלע זענען „בעלויכטען" אָבער די ליכטיגקייט איז פערשידען, לויט דעם כאַראַקטער פונ׳ם בעלייכטער. דערפאַר איז דער כוח פון שפּייזען, צוזאַמען מיט די מיטלען פון עסען, טרינקען און פערדייען וואָס העלפט דערין, ביים מענשען אַנדערש ווי ביים פערד, און ביי איהם איז אַנדערש ווי ביים אָדלער. מחמת זייערע נשמות זענען נישט גלייך. דערמיט ווערט פערשטענדליך ווי אומזיניג עס איז צו מיינען אַז וואָס עס איז גוט צום עסען טרינקען, געבוירען, וואַקסען און אַלט ווערען, איז דער מין מענש גלייך מיט אַלע איבעריגע בעלי חיים.

1 — די וואוקס און ענטוויקלונגס־פעהיגקייט ווערט צעטיילט אויף זיבען אַרבייטען; אַריינברענגען דאָס עסען אין אַלע גלידער און ביינער, פערדייאונג איינצוהאַלטען אין זיך דאָס פערדייטע, אַרויסצוואַרפען דאָס אומנוצליכע, וואַקסען, געבוירען קינדער עהנליך צו זיך, דאָס אָפּטיילען און איינהאַלטען די נוצליכע עסענצען און אַרויסשיקען די אומנוציגע.

2 — צו דער ערקענטניש (ערפאַהרונג) געהערען די 5 חושים: זעהען, הערען, פיהלען אַ טעם, שמעקען און אָנטאַפּען. דער לעצטער פונקציאָנירט מיט׳ן גאַנצען גוף, נישט ווי די פריהערדיגע פיער, וואָס ווערען געטון פון אַ ספּעציעל בעשאַפענעם גליד: זעהען — דורך די אויגען; הערען — מיט די אויערען, א.אַז.וו.

3 — פאַרשטעלונגס־קראַפט דאַרף איינהאַלטען אין זיך די איינדריקען פון זאַכען וואָס דער בעוואוסט זיין האָט אַריינגעקראָגען דורך די פינף חושים. נאָך זייער פערשווינדען אָפטמאָל זיי צו בעהעפטען צוזאַמען, און אַמאָל גאָר פאַנאַנדערטיילען, און מאַנכעסמאָל גאָר צונויפשמעלצען צוויי איינדריקען וועלכע קענען קיינמאָל נישט זיין צוזאַמען. צום ביישפּיל: אַן אייזערנע שיף וואָס פליהט אינדערלופט, אָדער אַ מענש מיט די פיס אויף דער ערד און קאָפּ ביים הימעל. די געגענשטאַנדען: „אייזערנע שיף", „לופט", „ערד", „הימעל" און „מענש" זענען דאָך פערהאַן בעזונדערע די פאַרשטעלונגס־קראַפט האָט זיי בלויז צונויפגעשטעלט צוזאַמען, כאָטש אין דער ווירקליכקייט קענען זיי צוזאַמען קיינמאָל נישט זיין.

4. — עמאָציע. דאָס איז דער כוח וואָס רופט אַרויס שנאה אָדער ליבשאַפט צו אַ זאַך, נאָכצולויפען אַ נוצליכע זאַך און ענטלויפען פון אַ שעדליכע, דערוועקען כעס, פערדרוס, אכזריות, גבורה, ענטוישונג, און אַלע איבעריגע פּסיכישע כוחות, זייענע אינסטרומענטען זענען אַלע גלידער: די אויגען צו זעהען די געפאַהר, די פיס צו אַנטלויפען, דאָס האַרץ צו בעגרייפען, די הענט אָפּצושלאָגען דעם שאָדען, אַלע מוסקולען זיך אָנצונעהמען מיט איםפּעט אדג"ל.

5 — דענקונגס־פעהיגקייט אָדער אורטיילס־קראַפט, אַ טייל וואָס ווערט בענוצט פאַר מאַטעריעלע זאַכען, ווי: צו ערלערנען פּראָפעסיעס, מלאָכות און אויסצוטראַכטען די נויטיגע מעטאָדען, ווי זיי צו מאַכען, אַ צווייטער טייל אויף לערנען חכמות, פערשטעהן וואָס אַנדערע האָבען געשריבען, און אויף ביידע קומט די אורטיילונגס־קראַפט, צי איז עס מעגליך צו טון, אויב יאָ — ווי אַזוי דאָס צו טון אויפ׳ן בעסטען אופן.

אָט די נשמה מיט אַלע אויסגערעכענטע אָפּטיילונגען אינאיינעם, בילדעט דעם חומר (סובסטאַנץ) פון גייסט און דער שכל איז איהר צורה (פאָרמע), אָהן דעם שכל פונקציאָנירט זי נישט, אַזוי ווי זי זאָל גאָר נישט עקזיסטירען, אויף דעם זאָגט דער פּסוק (אין משלי י"ט) „גם בלא דת נפש לא טוב", ד.ה. די נשמה אָהן דעם שכל דערביי, טויג נישט.

צווייטער פרק: מצווה און עבירה, אָדער גוט און שלעכט קענען הייסען, נאָר אַזעלכע מעשים וואָס אַ מענש קען זיי יאָ טון אָדער נישט טון. דערפאַר קענען זיי נאָר צוגערעכענט ווערען צו דעם כח וואָס פיהלט, און זיין ב־ודער־כוח וואָס רופט אַרויס עמאָציעס; אָבער נישט די פאַרשטעלונגס קראַפט, אויך נישט דער כוח וואָס שפּייזט דעם קערפער, זיי טוען זייער אַרבייט געצוואונגען, כסדר, אַפילו אין שלאָף, און אָהן בעוואוסטזיניגקייט. דערפאַר איז נישט שייך אויף זייערע פונקציעס צו זאָגען: מצוואָה אָדער עבירה.

וועגען שכל זענען פערהאַן פערשידענע מיינונגען; אָבער דער רמב"ם דענקט אַז ביי איהם איז אויך שייך גוט און שלעכט. דענקען ריכטיג איז אַ מצווה, פאַלש — אַן עבירה.

מעלות זענען פערהאַן צווייערליי: זיטליכע (מעלות מדות) און זינליכע (מעלות השכליות). צו די זיטליכע געהערען פאָלגענדע: אָפּגעהיטקייט פון אַ זינד, גוט־דערצויגענקייט, יושר, פשוטקייט, בעגנוגענען זיך מיט וויפיל ס׳איז דאָ, צושדוי צו מיטמענשען, אד.ג. די זינליכע מעלות זענען: חכמה צו פערשטעהן די דירעקטע און אומדירעקטע סיבות פון ערשיינונגען, קלאָהרער פערשטאַנד, ריכטיגע בעגרייפונג — באַלד צי נאָך אַ קורצער נאָכדענקונג — וויסען די אַקסיאָמען, חלמשל, אַז דאָס גאַנצע איז מעהר ווי אַ טייל דערפון, אַז צוויי קאָנטראַסטען קענען זיך נישט געפינען אין איין געגענשטאַנד אין איין און דער זעלבער צייט, דאָס זענען אַלץ פּריאָרישע גרונט פּרינציפּען וואָס דאַרפען נישט קיין בעשטעטיגונג, שטענדיג אויסגעהאַלטען, און דורך זיי מאַכט מען אַנאַליטישע אָדער סינטעטישע אויספיהרונגען.

זינליכע מעלות געהערען נאָר צום שכל; אָבער זיטליכע מעלות געהערען צום כוח פון עמאָציע, מיט דער אַרויסהילף פונ׳ם ערקענטניש כח (כוח המרגיש).

די ענטוויקלונגס און פאַרשטעלונגס כוחות האָבען דערין קיין חלק נישט, זייענדיג בלויז אויטאָמאַטען וואָס טוען זייער אַרבייט שטענדיג און אָהן פרייען אויסוואַהל.

דריטער פרק: אַ נשמה קען קראַנק ווערען אַזוי ווי אַ גוף. דער לעצטער, אויב זיינע כוחות אַרבייטען האַרמאָניש, איז ער אַ געזונטער. אָבער ווען איינער פון די יסודות שטאַרקט זיך אַריבער די אַנדערע, ווערט געשטערט די האַרמאָניע און דער גוף ווערט קראַנק.

ערגער פאַר אַלץ איז, ווען דער קראַנקער פערלירט די ידיעה אַז ער איז קראַנק. ער שפּרינגט פון בעט, קלאָגט זיך אויף די אומיגע וואָס לאָזען איהם נישט, שרייענדיג: „איך בין דאָך געזונד! לאָזט מיך געהען צו מיין בעשעפטיגונג, קונדען וואַרטען אויף מיר".

אַזאַ קראַנקער פאָדערט צווייערליי אַרבייט אַרום זיך: צום ערשטען, איהם צו איבערצייגען אין זיין קראַנקהייט, און נאָכדעם איהם צו קורירען.

פונקט דאָס זעלבע איז ווען די נשמה ווערט קראַנק, ענטוועדער ווייל די פאַרשטעלונגס־קראַפט האָט גובר געווען די איבעריגע נשמה־פונקציעס, אָדער ווערענדיג צו עמאָציאָנעל אָדער דער שכל איז אַוועק אויפ׳ן פאַלשען וועג, דאַן העדט אויף די האַרמאָניע, דער שכל הויבט אָן צו זעהען פאַלשע אילוזיעס, שלעכטס בעטראַכט ער פאַר גוטס, און פערקעהרט; מאַנכעסמאָל דערגעהט עס אַזוי וויט ביז׳ן לייקענען אין דער מציאות פון שלעכטס.

די גוף קראַנקהייט קורירט אַ דאָקטאָר, די נשמה קראַנקהייטען אַ חכם.

פון יודישען הומאָר־אוצר

געקליבען פון שר של אש

איצט ווייסען אַלע...

אַ פרוי איז געקומען צום רב זיך בעקלאָגען אויף איהר מאַן און זי האָט געטענה׳ט אַז זי מוז זיך מיט איהם גט׳ן.

— וואָס האָט דיר דערצו געבראַכט — האָט דער רב געפרעגט — אַז דו ווילסט זיך מיט איהם גט׳ן.

— רבי — האָט זי געענטפערט — מיין מאַן איז אַ מושלם נישט פאַר אייך געדאַכט, מיט אַלע מעלות. ער איז אַ גרויסער למדן אַ מופלג, אַ גרויסער שרייבער, און אַן אויסגעצייכענטער זינגער.

— אויב אַזוי? — טאָ וואָס ווילסט דו איהם גט׳ן?

— רבי, — האָט זי געענטפערט — זיינע מעלות זענען פאַר איהם חסרונות ווייל ער איז אַ גרויסער שוטה, ווען ער וואָלט נישט געקאָנט לערנען וואָלטען אַלע למדנים נישט געוואוסט אַז ער איז אַ — שוטה. ווען ער וואָלט נישט געווען קיין שרייבער וואָלטען אַלע שרייבער נישט געוואוסט אַז ער אַ שוטה. און ווען ער וואָלט נישט געווען קיין מבגן וואָלטען אַלע מנגנים נישט געוואוסט אַז ער איז אַ שוטה, איצט אָבער ווייסען אַלע אַז איך האָב אַ מאַן אַ — שוטה...

רבי מכבד עשירים..

די גמרא זאָגט: אַז רבי האָט מכבד געווען די עשירים, די רייכע הייסט עס, עס שטעהט אָבער אין ערגעץ נישט, מיט וואָס ער האָט זיי מכבד געווען.

איז דער תירוץ אַזוי:

די גמרא דערצעהלט אז רבי האָט געזאָגט אז מ׳בעגעגענט זיך מיט אַ חרש, שוטה יקטן איז דאָס אַ שלעכטע בעגעגעניש, אויב זיי האָבען דיר עפּעס שלעכטס געטון זענען זיי פּטור. אויב אָבער דו האָסט זיי שלעכטס געטון ביזטו חייב, האָט דאָך רבי אויך געדאַרפט צורעכענען צו די דריי נאָך אַ פירטען, דעם עושר. ווייל מיט אַ עושר איז אויך אַזוי, טאָמער האָסטו חלילה איהם עפּעס אָנגעריהרט קאָנסטו זיך שוין נישט אויסצאָהלען מיט זיי, און אַז רבי האָט דעם עושר נישט צוגערעכענט צו די דריי האָט ער דערמיט זיי מכבד געווען...

אַ ריכטיגער תירוץ...

צוויי גבאים זענען געקומען צו אַן׳עושר בעטען אַ נדבה אויף שטאָט־זאַכען האָט דער עושר אַרויסגענומען אַ קליינע מטבעה און האָט זיי דערלאַנגט, האָבען זיי נישט געוואָלט נעהמען ביי איהם אַזאַ קליינע מטבעה און האָבען געזאָגט אַז זיין זוהן האָט שוין מעהר געגעבען פאַר איהם.

— איך וועל אייך זאָגען — האָט זיי דער עושר געענטפער׳ט — מיין זוהן האָט טאַקע געגעבען אַ פיינע נדבה, ווייל ער האָט פאַר זיך אַ טאַטען אַ קמצן, אָבער איך קאָן מעהר נישט ווייל איך האָב אַ זוהן אַן׳אויסבריינגער...

וואָס אַ משוגענער קאָן זאָגען

אין סלוצק האָבען די קצבים בעשלאָסען צו בויען פאַר זיך אַ בית המדרש, האָבען זיי געדינגען אַן׳אַרבייטער און האָבען אָנגעהויבען צו בויען, איז פערבייגעגאַנגען דער שטאָט־משוגענער און געזאָגט:

— וכל בני בשר יקראו בשמיר...

ווי אזוי פארצייטען איז א ייד געפארען קיין א״י

א מעשה וואס האט פאסירט בימי ר׳ מאטעלע טשערנאבעלער ז״ל

פון בן-ציון פייגאן

אַמאָל האָט ר׳ מאָטעלע טשערנאָבעלער ז״ל, שמועסענדיג מיט זיינע מקורבים, זיך אָנגערופען:

-- דער תכלית פון אַ יודען, איז צו קומען צו דער מדרגה פון אַ בן חורין און דאָס איז מעגליך רק אין ארץ־ישראל. דאָרטען, איז דאָס אויג געלייטערט, דאָרטען שוועבט אַרום דער פרייער גייסט, די קדושה, ווערט קיינמאָל נישט אָפּגעטון און דער טמא׳דיגער עבדות קאָן דאָרטען נישט קונה שביתה זיין, און דאָס איז דער פשט פון דער גמרא: „כל הדר בארץ ישראל ומדבר בלשון הקודש ווער עס וואוינט אין ארץ ישראל און ער רעדט לשון הקודש „מובטח לו שהוא ב ןעולם הבא״ איז דער אַ בטוח, אַז ער האָט עולם הבא, ווייל עולם הבא הייסט חרות, אָהן אַ בשר ודם׳יגען מושל, אַנ דערש אָבער איז דאָ אין גלות, וואו דער עבדות האָט זיך קונה שביתה געווען, דער איר איז פול מיט קנעכטשאַפט, דער יוד האָט איבער זיך אַזוי פיל מושלים! דאָס גויעשע לשון, הערשט, די גוי־ערשע מנהגים הערשען, דעריבער דאַרף יעדער יוד -- וואָס פיהלט זיך בכח אויסצוואָרצלען דעם עבדו און ממלא זיין דעם חלל מיט׳ן איער פון חרות — אָנשטרענגען צו פאָהרען קיין ארץ ישראל.

איך אַליין קאָן נישט פערלאָזען דעם גלות, צו־ליב מיינע חסידים, איך קאָן זיי דאָ נישט איבערלאָ־זען אויף הפקר אינ׳ם טמא׳דיגען גלות איער, וואָס איז אָנגעפיהלט מיט עבדות, איך מוז האַלטען אָפען מיינע אויגען און אַכטונג געבען אויף זיי. אַז זיי זאָלען חו״ש נישט משתקע זיין אין די נין שערי עבדות. אָבער ,דער וואָס פיהלט זיך בכח דאַרף אויפגעהן קיין ארץ ישראל.

אויסהערענדיג אָט דעם שמועס, רופט זיך אָפּ איינער פון זיי:

— רבי, איך וויל עולה זיין קיין ארץ־ישראל!

ענטפערט איהם ר׳ מאָטעלע:

-- קיין ארץ ישראל דאַרף מען פאָהרען אַ ריינער, אַ געלייטערטער, אַראָפּוואַרפען פון זיך דעם גאַנצען גלות, נישט משייר זיין ביי זיך קיין כל שהוא פון דער גלות טומאה.

פאָהר אַהיים, זיי זיך מצרף און מטהר און ווען דו וועסט שוין זיין כלו מזוכך, וועל איך דיר זאָגען וואָס דו זאָלסט ווייטער טון.

פאָהרט דער חסיד אַהיים, טוט תשובה, ער זאָגט אַ סך תקונים, ער איז זיך מסגף מיט שבלות, און גייט גלגול שלג אין פאַסט צוויי און זיבעציג תענתים רצופים — חוץ שבת — כמנין „חסד״ און דערנאָך קומט ער צוריק צו ר׳ מאָטעלע. האָט ר׳ מאָטעלע אַ קוק געגעבען אויף זיין אָפּגעצערטקייט, האָט ער זיך צעלאַכט און זיך אָנגערופען:

— אַנשטאָט זיך מתקן צו זיין, האָסטו זיך גאָר מקלקל געווען. קיין ארץ ישראל דאַרף מען קומען מיט אַ געזונדטען גוף און מיט אַ געלייטערטער ריי־נער נשמה.

און דו ביזט אַזוי צובראָכען, קראַנק און דיין נשמה איז אַזוי נעבעלדיג, מטושטש.

דער אויר פון ארץ ישראל קאָן נישט סובל זיין קיין קראַנקע און שוואַכע גופים. פערנעבעלדיגע נשמות קאָנען נישט קולט זיין אין זיך דעם אייר פון חרות.

פאָהר אַהיים, „פאַפּראַווע״ זיך, מאַך געזונ־טער דיין גוף, וועט אויך געלייטערט ווערען דיין נשמה, דיינע רעיונות, וועלען אָנהויבען צו טראַכ־טען ריין און פריי און דעמאָלט וועסטו קאָנען גוט קולט זיין אין זיך דעם איר פון חרות, און פערגעס נישט למע״הש זיך מתרגל זיין צו רעדען אין דעם לשון־קודש׳דיגען לשון, כדי דו זאָלסט מקיים זיין די גמרא: „כל הדר בארץ ישראל ומדבר בלשון הקודש״.

און אַז דו וועסט זיין צוגעגרייט מיט דעם אַלעמען, זאָלסטו קומען צו מיר. איז דער מקורב אַ־היימגעפאָהרען, זיך צוגעגרייט מיט דער לשון קו־דש׳דיגער שפּראַך, געגעסען און געטרונקען, און ווען ער האָט זיך געפיהלט גרייט איז ער צוריקגע־קומען צו ר׳ מאָטעלע. ר׳ מאָטעלע האָט אַ קוק געגעבען אויף איהם און זיך אָנגערופען:

— אָט יעצט ביסטו געלייטערט, איצט האָסטו בעקומען דיין תיקון, ביסט שעהן, געזונט און דורך דיין געזונדטען גוף לייכט אַרויס אַ שטראַהלענדע ריינע נשמה.

און ווי אַזוי ביסטו עפּעס אין דער לשון־קודש׳־דיגער שפּראַך? לאָם איך דיך נאָך מבחין זיין.

און ער, ר׳ מאָטעלע ז״ל הייסט דערלאַנגען אַ משניות מסכת „זרעים״, עפענט אויף און הייסט איהם לערנען. לערענט ער אָפּ דער חסיד עטליכע פרקים, און ר׳ מאָטעלע זיצט ביים טיש אָנגעשפּאַרט דעם קאָפּ אויף זיינע הענד און ווען דער חסיד האָט געענדיגט די גאַנצע מסכת „ברכות״ שטעלט ער ז״ל זיך אויף און רופט זיך אָן:

נו, געוווג, ביסט גוט בקי אין דעם לשון־קודש׳־דיגען לשון, איצט, פאָהר אין דעם און דעם שטעטעל, זאָלסט זיך נאָכפרעגען דאָרטען צו ר׳ שואל מאַטיס, און ער, ר׳ שואל וועט דיר שוין זאָגען וואָס דו האָסט צו טון.

פאָלגט ער אויס די רייד פון ר׳ מאָטעלען און פאָהרט אין יענעם שטעטעל און פרעגט זיך נאָך: וואו ס׳וואוינט ר׳ שואל מאטיס?

לאַכט מען זעהר פון איהם, און מען זאָגט איהם אַז דאָ איז פערהאַן איינער, אַ שניידער, , שואל מאטיס, אַ גרויסען עם הארץ, וואָס ער האָט נאָך קיינמאָל נישט זוכה געווען גערופען צו ווערען מיט׳ן נאָמען רבי שואל, נאָר סתם „שואל שניי־דער״. צו דער תורה רופט מען איהם קיינמאָל נישט אויף, ווייל ער קאָן די ברכה נישט מאַכען , אפילו נישט אין סידור ,ס׳איז א סברה אַז ער קאָן אַפילו נישט דעם „אלף בית״. אַלטער מלמד האָט זיך געמוטשעט אויסצולערנען איהם די ברכה און ס׳איז געווען אומזיסט די טרחא, אויסהערענדיג די דאָזיגע געשיכטע פערשטעהט ער שוין דער חסיד אַז דער שואל שניידער איז נישט קיין סתם שואל געווים איז ער איינער פון די נסתרים, געהט ער זיך דורך צו איהם אַריינקומענדיג, טרעפט ער איהם נייהען אַ מלבוש, גיט ער אַ פרעג:

— דאָס זענט איהר ר׳ שואל מאַטיס?

גלאָצט ער אויס אויף איהם אַ פּאָר אויגען און ענטפערט מיט אַ גראָב קול:

— וואָסאַ־אַ רבי שואל? איך בין שואל שניי־דער, נישט קיין „רבישיק״ וואָס ווילט איהר עפּעס זאָגען?

הגם דער חסיד האָט געהאַט אַ „חוש״ און האָט באַלד געפיהלט פון ר׳ שואל׳ס רייד דעם הבל פון של קדושה, דאָך איז ער מבולבל געוואָרען און האָט קוים געקאָנט אַרויסרעדען עטליכע ווערטער:

— איך וויל איהר זאָלט מיר אויפנעהען אַ קאַ־פּאָטע.

— אַ קאַפּאָטע ווילט איהר? — חזרט איהם איבער דער שניידער זיינע ווערטער, נו, וואָס־זשע שטעהט איהר ווי אַ גולם, געהט־זשע און ברענגט מיר דריי אַרשין צייג און מיר שניידער־געלד וועט איהר דאַרפען בעצאָהלען פיר גילדען. געהט ער אַוועק, דער חסיד, קויפט איין צייג און ברענגט איהם, נעהמט ער איהם אַ מאָס און זאָגט איהם:

— אויף מיטוואָך וועט זיין פאַרטיג. דערווייל, דרעהט ער זיך דורך אין קיך, כלומרשט׳ן אַ טרינק טון, בעמערקט ער: אַז אויפ׳ן אויווען, פערשטעלט מיט אַ לאָקשען־ברעט ,זיצט ר׳ מאָטעלע מיט אַ ספר אין האַנד און איז מעיין אין איהם.

מילא, פערשטעהט ער שוין עד היכן הדברים מגיעין, ווער דער שניידער איז, און וואָס דאָ טוט זיך אַרום איהם. וויל ער אַריינגעהן אין אַ שמועס מיט׳ן שניידער, ווערט יענער אין דער הקפדה און צו שרייט זיך: — געהט אייך! איהר וועט קומען מיטוואָך, וועט איהר טרעפען גרייט אייער קאַפּאָטע און דולט מיר נישט קיין קאָפּ, איך האָב קיין צייט נישט מיט אייך צו רעדען, איך האָב געגוג אַר־ביים.

געהט ער אַוועק און אויף מאָרגען קומט ער נאָכאַמאָל צום שניידער, מיט עפּעס אַ תירוץ, ווי נאָר דער שניידער דערזעהט איהם. צעשריים ער זיך אויף איהם:

— אַ יוד אַ „פריטשעפּע״, וואָס קומט איהר מיר שטערען מיין אַרבייט, איך האָב דאָך אייך דייטליך געזאָגט: אַז מיטוואָך וועט זיין פאַרטיג אייער קאַפּאָטע, איהר דאַרפט נישט קומען פריהער פאַר מיטוואָך. אַ פּנים איהר האָט נישט קיין אַרבייט. זוכט אייך אָפּ עפּעס אַנ׳אַרבייט, וועט איהר פער־שפּאָרען קומען צו מיר מיר דולדען אַלע מאָל.

פערשטעהט ער שוין דער חסיד, דעם רמז, וואָס ער האָט איהם געגעבען, געהט ער אַוועק אויף זיין אכסניה, זעצט זיך לערנען געשמאַק און וואַרט שוין אומגעדולדיג ביז מיטוואָך.

מיטוואָך איז דער חסיד זיך מקדים דאַווענט אָפּ מיט גרויס כוונה און געהט זיך דורך צום שניי־דער. ווי נאָר דער שניידער דערזעהט איהם, זאָגט ער איהם: נו, קומט אַהער וועל איך אייך אָנמעסטען דערנעהנטערט ער זיך, מעסט ער איהם אָן די קאַ־פּאָטע און גיט איהם אַ קלאַפּ אין דער פּלייצע און זאָגט איהם:

— אָט מיט דער קאַפּאָטע קאָנט איהר אַפילו פאָהרען פון דאַנען גלייך קיין ארץ ישראל, איהר דאַרפט זיך אַפילו נישט צוריקקעהרען צו אייך אַ־היים. בעצאָהלט זשע מיר זייט מוחל, מיינע פיער גילדען פאַר מיין אַרבייט און פאָהרט לחיים ולשלום.

דער חסיד האָט איהם בעצאָהלט די פיער גילדען שניידער־געלד און איז פון דאָרטען גלייך אַוועקגעפאָהרען קיין ארץ ישראל.

הלואי די מיידען זאלען זיך נישט פער׳טמאה׳ן

(פון דער סעריע: „מענשען פון אַ גאַנצע יאהר״)

פון יוסף זעלקאוויטש

די יאָהרען, וואָס האָבען זיך ביסלעכווייז אויפ־געדרוקט, האָבען אויף שבע מירעלעס שטוב געלייגט אַ קנאַפּען חותם. דאָרט האָט זיך ווייניג־וואָס גע־ביטען. די אַלטע דבורה־רויזע איז נאָר מיט אַ פּאָר יאָהר עלטער געוואָרען, די געמבע איהר האָט זיך בעדעקט מיט אשיקן מעך און דער קאָפּ האָט איהר נישט געוואָלט איינזיצען אויף די פּלייצעס און האָט זיך כסדר געשאָקעלט אין דער בּרייט, ווי אַ שטייגער זי וואָלט אויף אַלעם אין דער וועלט געשאָקעלט אויף ניין, און אַ דאַנק דעם, וואָס זי איז געוואָרען אַ ביסעל טויבלעך האָט זי אָנגעהויבען העכער צו רעדען. דאָס איז אַלעס.

שמואל יאַנקעשי, פערשטעהט זיך איז דורך דער צייט אונטערגעוואַקסען, געטראָגען שוין הויזען אויף אַ סטאַן געהאַט צוויי לויפענדיגע ליכטלעך אין דער נאָז און אַ חוץ דעם האָט ער שוין כמעט געקענט דעם גאַנצען אלף־בית, וואָס די אַלטע דבורה רויזע האָט מיט איהם געלערנט אויף איהר שטייגער:

— שמואל יאַנקעשי, דריי קעפעלעך?

— אַ סין!

— אַדורכגעבראָכען פיסעלע?

— אַ דימל

— און וואָס גיט מען דעם פערדעלע?

— אַ היי!

העשלייביש, — נימא, אַז גאָט וויל זעצט ער איין דעם ראשערן — יאָ, צו מזל און צו הצלחה, — העשלייביש פּרובט זיך שוין פון צייט צו צייט צו שטעלען אויף די דאַרע שטרויענע פיסלעך. —

אַלץ קלייניגקייטען, וואָס האָבען זיך געביטען אין שבע מירעלעס שטוב וואָס וואָלטען זיך זיכער נישט אָנגעזעהען און וואָלטען נאָך ווייניגער פער־דינט, אַז זיי זאָלען דאָ אויף דעם אָרט בעשריבען ווערען, ווען נישט איין וויכטיגער פּרט, וואָס האָט אָנגעמאַכט אין יענער שטוב אַ גאַנצע איבערקעהרע־ניש, וועלכע פּעדינט דווקא, אַז מען זאָל איהר בעשרייבען אין קומען מיט רויטען טינט —

מענדעלע קראַץ איז געוואָרען אַ מאַן, אַ טאַטע, יאָ —

מענדעלע קראַץ איז געוואָרען אַ פרנסה־געבער! אָט ווי אַזוי עס איז געשעהען:

דורך די פּאָר יאָהר צייט, וואָס זענען פערלאָ־פען זענען די מיידען היפשלעך אונטערגעוואַקסען און דאָס געבעריך, קיין עין הרע, איז גרעסער געוואָ־רען. עסען האָט מען געברויכט מעהר און אין בילע־וואָס האָבען די מיידען זיך שוין נישט געוואָלט אָנטון, אַפילו די יונגסטע, פעסע צביה האָט זיך גע־קעמט מיט אַ קאָקס און זיך געשניצט אויף אַ ...לה און די עלצטע יאַכעט האָט געמאַכט דעם טויט

— אַ גאַרסעט! אַז אַלץ איז אויף מיר שלאַבריג ...שבע מירעלע האָט זיך דעם טויט פערוואונשען.

אַ שטוב מיט בענקאַרטעס, קיין עין־הרע, דע... ...על אויף צוויי קען עס צורייסען, אַלעס

ברויך — קורחס אוצרות וואָלטען צו ווייניג געווען און אויף דעם אַלעם — איך איינע אַליין, אַ דאַרע, אַ שוואַכע, הויט און ביין!

אָט אַזוי אַרום איז עס געשעהען, וואָס מענדעלע קראַץ איז אַריינגעצויגען געוואָרען אין דער פרנסה אַריין:

— וואָסי, ער האָט קא כח נישט? ער האָט גע־מפילט, געטראָגען, געהאַט? בלוט איז איהם אָפּגע־לאָפען?! — כאָטש מיינע שונאים זאָלען דאָס האָ־בען פון גאָט, וואָס מען קען האָבען פון רע מענדע־לען ,נאָר גאָרנישט, זאָל ער כאָטש וויסען פון אַנ׳־עול־פרנסה!

אין דעם נייעם געשלייער האָט זיך מענדעלע געפיהלט, ווי אַ קאָזע אין קרויט, יעדען טאָג אויפ־געשטאַנען כלחוך, אַריינגעכאַפּט אויף דער שנעל דעם דאווינען, אָנגעקניפּט זיך דעם טלומאַק אויף האַלדז און געגאַנגען מיט אסתר׳ן איבער די דער־פער, עלעהיי פטור געוואָרען די אַלטע דבורה רויזען מיט איהרע שטעכווערטלעך און מיט איהרע קללות.

דערווייל זענען די יונגען פון שטאָט געוואָר גע־וואָרען, אַז ביי שבע מירעלען אין שטוב איז אַ גאַנ־צען טאָג אַ חוץ דער טויבער דבורה רויזען קיינע־נישטאָ האָבען זיי זיך דאָרט אָנגעהויבען אַריינצו־סנאווען ווי די מייז, אָפּגעלעגען דאָרט צו גאַנצע טעג ביי די מיידען, געשמועסט פּעפּערמינץ קיכלעך מיט קאַרמעלקעס, ביז עס האָט ביי אונז אין שטאָט אָנגעהויבען צו קאָכען אין צו זידען, ווי אין אַ קעסעל

איינמאָל אין אַ שבת האָט עס אַרויסגעשאָסען. מענדעלע איז געקומען ווי אַלעמאָל צום דאווינען, האָט איהם דער גבאי, דער געלער יאָשע געפּרעגט אַזוי מיר נישט, דיר נישט:

— דו שעמסט זיך גאָרנישט, מענדעלע צו קו־מען צווישען יודען? — פון דער שטוב אַ בתי־זונות געמאַכט, און דאָס קומט נאָך צו גיין, ווי אַ מרושעק׳ל הילט זיך איין אין טלית און גיב איהם נאָך אַ קניפּ אין בעקעל!

אין דער ווייבערשול ווידער האָט שבע מירעלע געהאַט נאָך אַ מיאוסערן אָפּשניט. צו איהר איז צוגעקומען מינקע די זאָגערין און איז אַרויס מיט אַ מענה־לשון:

— כ׳זאָל מיך נישט פערזינדיגען מיט די רייד, דאָס קומט נאָך אין אַ מקום־קדוש אַריין! אַזעלכענע פערשטאָכענע שליפּעס האָט דאָס...

איז שבע מירעלע אַהיימגעקומען מיט אַ גע־וויין; אַזוי עפענטליך דאָס בלוט צו צאַפּען! — ס׳זאָל זיי נאָר נישט געשענקט זיין, איינציקער טאַטע אין הימעל!

פערשטעהט זיך, אַז די מיידען האָט זי שטיקער פלייש אויסגעקניפּט און יענע האָבען געקוויטשעט, ווי די אָפּגעבריהטע חזירים:

— דווקא, דווקא! און ווען עס געשוועלט נישט, דעם זאָלען די אויגען פון קאָפּ אַרויס!

דבורה רויזע אָבער, וואָס איז געזעצען אַ גאַנ־צען טאָג אינדערהיים און האָט געפּילבערט די מיידען, האָט נישט געקענט פערלײדען קיין עולה: וואָסי? זי האָט נאָך די יונגען געשיקט? און אַז עס קומט ... אַריין אַ מענש, דאַרף מען איהם דאָס בלוט פערגיסען און הייסען גיין? — אז נישט דערלעבען זאָלען עס איהרע שונאים! זי האָט נישט געקענט איינהאַלטען און איז נאָך דעם איינגעזעם שבת אַרויסגעגאַנגען אין מארק אַריין, אַרומגעזאַמעלט אַ־רום זיך אַ קרענצעל ווייבער און אָנגעהויבען דרשע־נען אויף איהר שטייגער:

מינקע! מיט איינמאָל געוואָרען אַ קילעגראַב־לערקע! אפשר בעדענקט זי נישט ווער זי איז און וואָס זי איז, קען איך זי דערמאָנען! מינקע, מישטיינס געזאָגט, דרעק דער פעטער און טינוף די מומע געוואָרען אַ בוימעלפישערין! ווי לאַנג איז דען, ווי מען האָט זי היינטער דער מקוה געכאַפּט מיט׳ן אָרגאַניסטער? און אפשר האָט זי פערגעסען וועגען דעם געלאַטכעטען לונג און לעבער ביי יאָפּ־סעק קצב? — קען איך זי אויך דערמאָנען! אַז אַ שיינע, ריינע כפרה זאָל זי זיין פאַר מיר, פאַר מיינע כשרע איינינקלעך און פאַר כל ישראל, אמן!

ערשט נאָך דבורה רויזעס דרשה האָט זיך אין שטאָט אַביסעל בערוהיגט.

— כ׳לעבען ס׳איז אויך בעסער צו האָבען צו טון מיט׳ן רב ווי מיט דבורה רויזען, די וועלט פער־מאָגט נישט דאָס, וואָס זי איז און אַזאַ ווערעמדיגער פיסק איז גאָרנישט בנמצא.

שבע מירעלען אָבער האָט עס שוין נישט גע־לאָזט רוהען און זי האָט מענדעלען אַ האַלבען טויט געמאַכט:

— וועסט זעהען, רע מענדעלע, הלואי זאָל איך בלייבען אַ ליגנער, וועסט זעהען, רע מענדעלע, צי דיינע מיידען וועלען זיך נישט נאָכאַמאָל פער־טמאה׳ן!...

כ׳דאנק אייך ה׳ מיניסטער

(ענדע פון 8־טער זייט).

אָנגעצונדען ווי אַנ׳הבדלה.

ציה איך אַרויס אַ בלאַט־צייטונג פון דער קעשענע און וויז איהם, אַז דער מיניסטער האָט ערלויבט צו בעצאָהלען „וו׳באַטושע״ און דאָס גיב איך איהם טאַקע אַ „נאַטירליכע״ שוויגער אַלס אַ קאַנטאָ אויף מיין „זאַלעגלי פּאָדאַטעק אַבראָטאָווי...

איז עס דאָך אָבער אַ גוי, אַנ׳עקשן, האָט ער זיך איינגעשפּאַרט: ער נעמט נישט „וו׳באַטושע״..

— נו, האָב איך מיר געטראַכט, דו נעהמסט נישט וועט אַנ׳אַנדערער נעהמען. איצט האָב איך אויסגעזאָרגט. וועט קומען אַ סעקוועסטראַטאָר וועגען אָבראָטאָווי וועל איך איהם געבען „וו׳באַטור־ושע״ — די שוויגער.

וועט קומען אַ צווייטער סעקוועסטראַטאָר מאַ־כען אַ זאַיענטשע אויף דאָכאָדאָווע, וועל איך איהם געבען „וו׳באַטושע״ — מיין עלטסטע בוגרות.

וועט קומען אַ סעקוועסטראַטאָר וועגען „מיע־שקאַניאָווע״, וועל איך איהם געבען וו׳באַטושע״— אַ צווייטען „אַנטיק״. איינציגווייז... איינציגוויין..

איך וועל כסדר צאָהלען „וו׳באַטושע״ ביז איך וועל פּטר׳ן די שוויגער מיט מיין ביסעל „דעפעקטע סחורה״.

און דאָס אַלץ צוליב וועמען? אַלץ צוליב דעם מיניסטער! צוליב דעם מיניסטער וועל איך נישט האָבען יעדע נאַכט „פּשיענטשעס״, מ׳וועט מיר נישט אויסליידיגען די שענק. מ׳וועט נישט פאַשען פרעמדע פּרעסערס, מיט מיינע שבתדיגע קיכלעך, מיט מיין איינגעמאַכץ, און מיט׳ן ווישניק. און אין דער שטוב וועט נישט זיין קיין פערפומעריע און נישט קיין פאַרבעריי. איך וועל מיר האָבען אַ ליכטיג לעבען, און דאָס איז אַלץ אַ דאַנק דעם מי־ניסטער, וואָס הייסט בעצאָהלען פּאָדאַטקעס „וו׳־באַטושע״...

— נו, יעצט פערשטעהט איהר שוין — האָט ר׳ לייזער׳ל פערענדיגט — פאַרוואָס איך בענש אַ־זוי דעם מיניסטער? איי, איי, אַזאַ אומגעריכטע ישועה — משיח׳ן זאָל ער אַנטקעגען געהן — דער מיניסטער!...

דער קונדס

= הומאר = | צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק | = סאטירע =

פאליטיק פון וואך

שוין ווידער דייטשלאנד.

יעדע פאר טאג הער'ט מען א געוואלד פון ערגיץ אנדערש. קוים מיט צרות (אפילו שטיל געווארען אין ענגלאנד, איז ווידער א געוואלד פון דייטשלאנד.

ברינינג, היטלער, קאמוניסטען, רעכטס, לינקס און נאך אזעלכע אנשיקענישען, מאכען איצט דארט א געוויש מיט זייער קלאפער געציג.

האנדלען, האנדעלט זיך דארט אייגענטליך וועגען געלד, דייטשלאנד דארף צאהלען און ווי דער שטייגער איז, צאהלט זיך נישט אזוי לייכט.

און צום נישט־צאהלען איז אזא טומעל א גאנץ גוטע סגולה. צו וואס אוועקגעבען א פאר מארק, אז מען קאן אפקומען מיט א — וויסטען טומעל.

טומעלט מען דארט אויף וואס די וועלט שטעהט קומט א בעל חוב הער'ט ער געוואלדען, א קריגעריי, געשרייען און מען בוכצעט זיך אפילו אין די גאסען.

ענגלאנד איז פערוארגט וועגען פונט, פראנקרייך איז פערנומען מיט'ן צוזאמענקלייבען ס'געלד, איז פאר דייטשלאנד א גינסטיגע צייט צו טומלען און פילדערען.

איז שוין דארט איינמאל א געפילדער.

עדיסאן איז געשטארבען

א היגער רעסטאראטאר האט זיך אויסגעדריקט, אז זיינע געסט וועלען אייביג לעבען.

אויף דער פראגע, פונוואנען דרינגט ער דאס? האט ער געענטפערט, אז ער פערדינט זיך אויף עדיסאנען; עדיסאן האט אמאל געזאגט, אז וואס ווייניגער א מענש עסט, אלץ לענגער לעבט ער...

וואזשנע ידיעות פון גענף

ספעצ. צום „קונדס"

גענף, (טעלעגראפיש און טעלעפאניש). א גרויסע סענסאציע האט דא ארויסגערופען די ידיעה וועגען דער דייטש־פראנצויזישער דערנעהנטערונג, ווי ס'האט זיך שפעטער ארויסגעשטעלט האט זיך אין גענף געטראפען א דייטשער דעלעגאט מיט א פראנצויזישער שאנסאנעטקע.

גענף, (ספ.) די שווערסטע פראגע אויף הער לעצטער סעסיע פון פעלקער־בונד ראט איז געווען די קאמוניקאציע־פראגע — ווי אזוי אהיים צו פאהרען — און דער עיקר — וואו בעהמט מען אויף באהן־געלד.

בישטא פאר זיי קיין ארט

זי: — וואס טוט מען, טייערער העניעק, מיינע עלטערען דערלאזען נישט מיר בײדע זאלען חתונה האבען, לאמיר אנטלויפען.

ער: — וואוהין?

זי: — מיט דיר, מיין טייערער, אפילו צום נארד־פאל.

ער: — ניין, טייערע, דארט וועט מען אונז ענטדעקען.

זי: — כ'בין גרייט מיט דיר אפילו צו פליהען אין הימעל אריין.

ער: — וועט אונז פראפעסאר פיקארד פאנקען...

יודישע עצות

פאריז זיבט דעם 18־טען יולי, איך וויים נישט

ליבער „קונדס"־רעדאקטאר! מיין מאן איז אין זיין אדרעס, און דערווייל האב איך דא אין לאדז, געבוירען א יונגעלע. גיט מיר אן׳עצה ווי אזוי איך זאל איהם אנזאגען די בשורה.

די גליקליכע מוטער.

ענטפער:

ליבע פרוי, ס'וועגדט זיך, זיבט ווע לכען יולי אייער מאן איז אין פאריז — יולי 1931, אדער יולי 1930?..

——=):O:(=——

ליבער „קונדס"!

איך בין א ליבקע פועלי ציוניסטקע, און די צווייטע טעג סוכות האב איך מיך בעקענט מיט א בונדיסט און איך האב איהם ליבע געשוואוירען, וואס טוט מען?

אונזער ענטפער:

איהר דארפט נישט זיין בעזארגט, קוים האט איהר ליבע געשוואוירען, וועט ער פון אייך שוין ממילא אנטלויפען.

———

גילדענער „קונדס"!

איך בין א פאניענקע, גאר א פשיסטאווע, איך האב אבער א וואסטרענטנע פעהלער — כ'האב א באטאר צו שליקעצען, און קען דעריבער נישט קומען אין קיין טאוואזשיסטווע — וואסערע עצה גיט איהר מיר?

אונזער ענטפער:

שאפט אייך, פריילין, א קאטאר, וועט איהר צו ניסען, וועט זיין היימליכער.

איי, געלטעלע

וואו גייסטו, טייער געלטעלע?!

ס'איז א טומעל, א הארמידער,
ס'איז א גרויסער טאראראם:
ס'פלאצען בענק, ווי זייפענבלאזען
אויף די בײדע זייטען ים —

ס'איז דער פונט שוין אויס מיוחס,
אויסגעזאגט, דאר ער ווערט:
ס'איז א מאריענבאד־קוראציע
אויף דער עלטער איהם בעשערט...

אויף דער דאלאר ווער'ט אלץ שמאלע
און אלץ ווענינער פערשייט —
ר'איז משמעות נישט מיט אלעם
עפעס אין ער נישט אלרייט...

און די דייטשע מארק איז אויך איצט
נישט „ווידאזשנע" — א כבד פה...
אויך מיט איהר, וואס „איבער אלעס"
איז עס איצט ניי־בע־ני־מע...

נאר די פאננא פראנקא פרייט זיך,
טאנצט און שמייכעלט אויף דער וואהר...
שלאנק איז זי נאך, אין דער ליניע,
אין דער פארם און אין הומאר....

שמייכעלט זי און קאקעטירט,
און צו אונזער זלאטי לאכט זי,
און מיט איהם א ליבע פלומרשט
אין בעהעלטעניש זי פיהרט....

יאקעל בן פלעקעל.

די מאדערנסטע אפערעטע

כאר פון די רעטער: א, ראטעוועט, ראטעוועט, ראטעוועט, זי טרינקט, זי כר נקט
(אויסל. הומאר)

חתנים און כלות פון אלע לענדער פעראייניגט אייך!

פון ניי־געגרינדעטען הילפס־פעראיין פאר חתנים און כלות

ווי דער „קונדס" דערוואוסט זיך, פיהרט דער ניי־געגריינדעטער הילפס־פעראיין פאר חתנים און כלות אין לאדז, א פיבערהאפטע טעטיגקייט.

די אויפגאבע פון דעם פעראיין איז, צו בעקעמפען דעם חתנים־מאנגעל אין לאדז, און נישט צו לאזען טרייבען קיין נדנים־שפעקולאציע.

ס'וועט אויך געפיהרט ווערען א ברייטע אגיטאציע צווישען די בחורים זיי זאלען נישט זוכען קיין כלות אין דער פרעמד, מחמת אין לאדז איז דא א גענוג שטארקע „איבערפראדוקציע" פון דעם „מין", און אויב א בחור וועט יא ארויספאהרען אין דער פרעמד חתונה האבען זאל ער קאנען פערקלאגט ווערען פאר ארויספיהרען דעם „מלוכה־אוצר" איבער די גרעניצען.

פאר די בחורים איז אויסגעארבייט געווארען א שטרענגער רעגולאמין, פאר עובר זיין אויף א פונקט פון רעגולאמין וועט ער בעשטראפט ווערען מיט די הארבסטע שטראפען — ביז חתונה האבען.

דער פעראיין האט אויסגעארבייט א טאג־ארדנונג, וואס איז חל פאר אלע טשלאנקעס און טשלאנקינעס פונ'ם פעראיין.

דער טאג־ארדנונג איז פאלגענדער:

1) נאהענטע בעקאנטשאפט.
2) ליבע ערקלעהרונג.
3) תנאים־שרייבען.
4) חתונה האבען, און
5) פערשידענעס.

בעמערקונג: ענדערען דעם סדר פון דער טאג־ארדנונג, ד. ה., „בעטראכטען" דעם פונקט 4 פאר דעם פונקט 3 איז שטרענג פערווערט...

אין צוזאמענהאנג מיט דעם נייעם הילפס־פעראיין פאר חתנים און כלות, גרייטען זיך די היגע שדכנים מיט א פראטעסט...

האניג פויגעל.

קליינע און גרויסע אנאנסען

בעקאנטמאכונג

דערמיט מאך איך בעקאנט, אלע מיינע גאלדענע פרייער'ס, וואס האבען מיר געגעבען וועקסלען אויף אינקאסא אז זייט די היינטיגע וואך,

האב איך מיך איבער־געצויגען

פון דער פאלקס־באנק קאשטשעלנע 4 אויף דער מילשא וואו איך ערלעדיג אלע ארט באנק און שעניק־אפעראציעס. דער דירעקטאר

די ענגלישע מלוכה־קאסע זוכט

א גאלד - שטיקעל

אפערטען צום „קונדס"

השבת אבדה

זייט עטליכע וואכען איז פערלוירען געווארען

דער ווינטער־סעזאן

ווער ס'ווייסט ווי אזוי צו צאהלען די ווינטער־וועקסלען, ווערט געבעטען מיטצוטיילען צו די בעפעקצלטע לאדזער מאנופאקטוריסטען און קאנפעקציאנערען.

א רעוואלוציע אין „קאמטשאטקע"

אין דער פרעסע האט זיך בעוויזען א ידיעה, אז אין קאמטשאטקא איז אויסגעבראכען א רעוואלוציע.

ווי דער „קונדס" ווערט געוואהר, איז דא פאר געקומען א שטיקעל מיספערשטענדעניש; א רעוואלוציע אין קאמטשאטקע איז טאקע אויסגעבראכען אבער נישט אין סיבירער קאמטשאטקא, נאר אין פוטער־געשעפט „קאמטשאטקא" אין לאדז אויף פיעטריקאווער 19. די מענער האבען די פרויען נישט געוואלט קויפען קיין פאקען־מאנטלען און קיין „מאלפעס" האבען די פרויען געמאכט א „רעוואלוציע". — די מענער האבען זיך אונטערגעגעבען.

גליקליכע מענשען

יאסעל: זעהסט יענץ פארפאלק? זיי זענען שטענדיג גליקליך.

— ס'הייסט? זיי שלאגען זיך דאך תמיד ארום?

יאסעל: דאס מיין איך טאקע: אז ער וואַרפט איהר אריין א פאר גוטע קלעפ איז ער גליקליך, און אז זי וואַרפט איהם א געוויכט און טרעפט איהם — איז זי גליקליך...

צום קאמף מיט יודישע נעמען

אויסגעכאפט פון אן׳אנטי־סעמיטישער צייטונג

א שארפען קאמף דארף געפיהרט ווערען געגען די פאליאקען, וועלכע רופען זיך מיט אזעלכע זשידאווסקע נעמען ווי: ווינצענטי, קאנראד, סטאך, סטעפאן, מאטשעי, זדזשיסלאוו, וואוושין, וואשעך, ראך, ניקאדעם, קאזשימיערזש, מארצעל, יעזשי, א.א.וו. ווייל די דאזיגע נעמען זענען אזוי פעריודישט געווארען, אז ס'איז א חרפה פאר אן׳אמת'ען פאליאק צו טראגען די דערמאנטע זשידאווסקע נעמען.

פאר די שטאנד-געריכטע, נאר...

אויף א פאליטישען מיטינג, האבען די פערזאמעלטע ערקלערט, אז זיי זענען נישט געגען די שטאנד־געריכטען — נאר מ'זאל עס אנווענדען געגען די שווינער'ס...

וואס דארף וויסען א שומר־שבת'ניק?

בעשלוס פון דער לעצטער פערזאמלונג

ווי מיטיילט אונז מיט איז אויף א זיצונג ביי די „שומרי שבת" בעשלאסען געווארען אז יעדער שומר־שבת'ניק, וואס געהט פרייטאג פארנאכט קאנטראלירען די קראמען, מ'זאל נישט פערקויפען אום שבת, דארף ער זאגען דריי מאל דעם פסוק: „שמונה נוטרה את הכרמים (קראמען) כרמי שלי לא נטרתי"...

היטלער — א דייטשער פאטריאט

היטלער איז טאקע א גרויסער דייטשער פאטריאט. ער איז דער איינציגער וואס האט זיך געשטעלט דעם ציל, צו פערבעסערען דעם עקאנאמישען קריזיס אין דייטשלאנד.

— מיט וואס?

— דערמיט וואס די היטלעריסטען ברעכען אויס די שויבען פון די יודישע געשעפטען, פערשטארקען זיי די דייטשע גלאז־פאבריקאציע.

נביאות אויף דער לינקער זייט

א פוילישער פאליטיקער האט פערזיכערט אז קומענדיגען פריהלינג וועלען מעהר נישט זיין קיין ארבייטסלאזע אין פוילען.

ער וויל מסתמא דערמיט זאגען, אז ביז זומער וועלען אלע ארבייטסלאזע שוין האבען אויסגעגאנגען פון הונגער.

שארפער פראטעסט

געגען לאדזער מאגיסטראט

ווי דער „קונדס" דערוואוסט זיך, האט א גרופע מעדלעך צוגעשיקט א שארפען פראטעסט צום מאגיסטראט. אין פראטעסט ווערט געזאגט, אז צוליב די נייע הייזער אויף פאלעשיע ווערט א סוף געמאכט צו זייערע האפנונגען צו בעקומען פאר א דירה א שטיקעל חתן.

געריבענע אראבער

ענגלאנד ווערט אלץ מעהר אראביש — זאגן ראבאט־אפ א פונקט נאך א פונקט פון דער באלפור־דעקלאראציע.

דאס לאדזשער לעבן

נייער פאלקסבלאט

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג
16
ה
מרחשון תרצ"ב

אקטאבער

זון-אויפגאנג 6.08
זון-אונטערגאנג 4.41

ליכט-צינדען: 4,28

היינט — ערשטער שטאנד-געריכט

קיין אייננטריטס-בילעטען וועלען אויפ'ן פראצעס נישט זיין

(2) לויט ווי מיר האבען שוין געמאלדען, הויבט זיך היינט אן אין דעם בנין פון קרייז-געריכט דאס שטאנד-געריכט געגען אדאם פאגאס'ן, דעם מערדער פון וואצלאוו שטארק (ווינער-גאס נומער 12).

דער ריכטער-קאמפלעט בעשטייט פון פארזיצער, וויצע-פרעזעס איליניטש, די ריכטער-אסעסארען קוביאק און האליצקי.

בעשולדיגען וועט דער פראקוראר כאוולאווסקי.

פראטאקאלירען וועט דער אפליקאנט קעניג.

קיין בילעטען אויף אריינצוגעהען אין זאל זענען נישט ארויסגעגעבען געווארען.

עס וועלען אריינגעלאזט ווערען נאר אזויפיל מענשען, וויפיל עס זענען דא זיץ-פלעצער.

דער פראצעס וועט פארקומען אין זאל נומער 1 (ערשטער שטאק).

די ארדנונג וועלען האלטען 20 פאליציאנטען.

די פאסט-מארקען-אפערע

עלף פערזאן אויף דער בעשולדיגונגס-באנק

(2) אין אנהויב מאי ה. י. האט זיך אין לאדז געטומעלט מיט א גרויסער אפערע.

עס זענען געפעלשט געווארען פאסט-מארקען צו 25 גראשען, ווי אויך שטעמפעל-מארקען צו זלאטעס.

נאך א גענויער אויספארשונג איז דערגאנגען געווארען, אז אין א רייה לאדזשער געוועלבער האט א קאמפאניע אין בעשטאנד פון 11 פערזאן, פערקויפט די פאלשע מארקען.

די אלע עלף פערזאן זענען ארעסטירט געווארען, און נעכטען זענען זיי געשטאנען פאר'ן געריכט.

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק זענען געזעסען: משה היילינמאן (24 יאהר אלט), מאיר זילבערבערג (29 יאהר), לייב שמואל דימאנט (27 יאהר), שלמה הערש קלוג (58 יאהר), דוד מלך לעסקע (32 יאהר), טוביה לאבערשטיין (22 יאהר), פינקוס לאבערשטיין (26 יאהר), ישראל הערשקאוויטש (67 יאהר), לייזער ראדאמסקי (42 יאהר) און מרדכי ווינטער (75 יאהר).

צום פראצעס זענען גערופען געווארען עטליכע און צוואנציג עדות, דער עיקר אינהאבער פון געוועלבער, פאליציי-פונקציאנארען א. א.

די בעשולדיגטע האבען זיך נישט מודה געווען אינ'ם פערברעכען, דערקלערענדיג, אז די פאסט-מארקען האבען זיי איינגעקויפט געלעגענהייטליך, נישט וויסענדיג, אז זיי זענען געפעלשט געווארען.

לויט די רייד פון די עדות, האט איטליכער פון די מארקען-פערקויפער בשעתו דערקלערט אין די געוועלבער, אז די מארקעס האבען זיי איינגעהאנדעלט אין ליקווידירטע פירמעס, וואו זיי האבען זיי ביליג געקויפט, און קאנען זיי ביליג פערקויפען....

דער אורטייל וועט ארויסגעגעבען ווערען היינט.

געשטאכן דעם זיידן און בעקומט 2 י. אויסבעסערונגס-הויז

נעכטיגער פראצעס וועגען דער מעשה סלעפון

(2) דעם 17. מאי ה. י. האט די פאליציי בעקומען א מיטטיילונג, אז דער 70-יעהריגער משה סלעפון, דער הויז-בעזיצער פון לימאנאווסקעגא 8 איז דערשטאכען געווארען, און אין א שווערען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל אריין.

אין שפיטאל האט משה סלעפון איבערגעגעבען, אז ווען ער איז אין דער פריה ארויסגעגאנגען פון הויז, האט איהם זיין אייניקל מאנעלע האכערמאן צוזאמען מיט זיין אייניקל, דער 18-יעהריגער חיים סלעפון, פערשטעלט דעם וועג. זיי האבען פערמאכט דאס טירעל און איהם גענומען שטיקען, דערביי האט איהם זיין אייניקל, חיים, פערדוקט א מעסער אין בויך אריין.

די סיבה פון דעם איבערפאל זאל זיין די, וואס משה סלעפון האט אפגעשריבען זיין הויז צו איינעם פון זיינע זיהן, אויסמיידענדיג חיים'ס פאטער.

נעכטען איז מאנעלע האכערמאן און חיים סלעפון געשטאנען פאר'ן קרייז-געריכט. די אנגעקלאגטע אנערקענען זיך נישט צו דער שולד, ווי ס'שטעלט זיך ארויס פון האכערמאנס ערקלערונג, איז ער ביים געשלעג, בעת וועלכען משה סלעפון איז געשטאכען געווארען, געווען אין דער היים, און אין געשלעג האט ער זיך איבערהויפט נישט בעטייליגט.

דער יונגער חיים סלעפון, וועלענדיג זיך ראטעווען פון א הארבער שטראף, האט אויסגערעדט אויפ'ן זיידען שרעקליכע זאכען. ער דערצעהלט, אז דער זיידע האלט אויס א שענק, וואו ס'קומען זיך צוזאמען טונקעלע פערשוינען. אז א סך קרבנות זענען שוין געפאלען בעת די פערשידענע אוואנטור'עס צווישען גנבים, ווען ער איז געווארען צו ביזוק'ט פון זיינע אייגענע מענשען, האט ער אנגעוויזען אויף די משפחה-מענשען, אז זיי האבען איהם עס געטון.

צום געריכט זענען ארויסגערופען געווארען א סך עדות. דאס געריכט איז פול געווען מיט פלי-עולי „העלדען" פון באלוט.

נאכ'ן אויסהערען די עדות, טראגט דאס געריכט ארויס א פסק-דין, לויט וועלכען, דער 18-יעהריגער חיים סלעפון ווערט פער'משפט צו צוויי יאהר אויסבעסערונגס-הויז. מאנעלע האכערמאן איז בעפרייט געווארען פון יעדער שטראף.

——=:)(:=——

א לאדזשער יודיש קינד לעבט און וואקסט ווי א חיה אין וואלד

שוידערליכע סצענע אויף ליפאווא גאס נומ. 9

דער פאביאניצער רבי דארף זיך פעראינטערעסירען מיט'ן גורל פון טוביה דעם וואסערטרעגערס אומגליקליך קינד

אויף ליפאווא גאס און אין דער אומגעגענד איז בעקאנט טוביה דער וואסער-טרעגער. א יוד, נישט קיין גרויסער בר-דעת. גאנצע טעג, פון בעגינען ביז'ן שפעטען אוונט, געהט ער מיט די צוויי גרויסע עמער'ס אין דרייען געבויגען, קריכט ער אויף די הויכע שטאקען מיט די ביז אין דער ביהן, פולע עמער'ס וואסער, ער פיהלט אפילו נישט די שווערע לאסט אויף זיינע אקסלען שלעפט און שלעפט, ווי א גוט שלעפ-פערד. שלעפט און ברומט זיך צו א זמר'ל.

פיהלט ער, אז די פיס הייבען זיך ביי איהם אונטערצוברעכען, שטעלט ער אוועק די „שאנדיס" מיט די עמער'ס, זעצט זיך אוועק אויף א טרעפ און ציהט ארויס א פערדארט רעפטעל ברויט און גריזשעט מיט'ן בלויזען גימען. גריזשעט דאס דארע רעפטעל, וואס ער האט בעקומען פון זיינע א „גוטהארציגע" ברויטגעבערין, און עסט מיט א גרויסע הנאה...

טוביה'ן העלפט צו אין דער „פרנסה" זיין ווייב. ער טראגט וואסער און זי געהט וואשען וועש. איז זי אזא „ענערגישע" וועשין ווי טוביה איז א וואסערטרעגער, פאר א שטיקעל ברויט שלעפט ער וואסער אויף די העכסטע שטאקען, און פאר א שיסעלע זופ, וואשט זיין ווייב גאנצע באליעס וועש.

די „הויפט-בעשעפטיגונג" האט טוביה ביים פאביאניצער רבי'ן, אויף נייע ציגעל גאס. דארט, ביים רבי'ן, איז טוביה א גאנצער בן-בית. טראגט וואסער און טוט נאך אנדערע ארבייטען.

וואלטען מיר די מעשה נישט דערצעהלט, וואר'ים ווייניג אביונים זענען דא אין לאדז, וואס שטארבען צעהן מאל אין טאג פון הונגער? אין אבער די מעשה, וואס וועגען טוביה'ן, דעם וואסערטרעגער" רעדט מען אין דער גאנצער אומגעגענד. עס איז פשוט א הימעלשרייענדיגע עולה, ווי אזוי מען קאן גלייכגילטיג צוקוקען, ווי א קינד געהט אויס פון הונגער, קעלט און נויט.

טוביה וואוינט אויף ליפאווא גאס נומ. 9, אין א נאסען קעלער, אהן טיר און פענסטער. קיין שטראהל ליכט קומט דארט נישט צו. ס'וואסער גיסט פון די ווענד. אהן א פאדלאגע, און אויף דער בלויזער, נאסער ערד וואלגער'ט זיך א דריי יעהריג קינד איינגעוויקעלט אין שמאטעס. דאס קינד מאכט מעהר דעם איינדרוק פון א ווילדע חיה. ריטשעט און מרוקעט ווי עפעס א ווילד בעשעפעניש. זעהט ער א פרעמדען מענש, ציהט ער אויס די אויסגעביינער'טע סקעלעטען-הענטלעך, אז ס'כאפט אן א שרעק.

גאנצע טעג איז טוביה מיט'ן ווייב נישטא אינדער'היים, און דאס נפש ליגט אין דעם נאסען קבר, און קיינער קוקט זיך נישט אום אויף איהם. דאר'ט ווינטער'ט ער און דארט זומער'ט ער, און דאס איז אין לאדז, אין א יודישער געגענד.

ס'וואלט געווען א יושר, אז די יודישע איינוואוינער פון יענעם געגענד, בפרט די בעלי-הבתים, ביי וועלכע טוביה דער וואסערטרעגער טראגט וואסער פאר א דאר רעפטעל ברויט, און די, ביי וועלכע טוביה'ס ווייב וואשט וועש פאר א טעלער'ל זופ, זאלען זיך פעראינטערעסירען מיט דעם גורל פון דעם אומגליקליכען קינד. דערהויפט דארף זיך מיט דעם פעראינטערעסירען דער פאביאניצער רבי, ביי וועמען טוביה איז א בן-בית. אב.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייננאכט דיזשורירען: א. פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10), א. כארעמזא (פאמארסקא 12), ע. מילער (פיעטריקאווער 46), מ. עפשטיין (פעטריקאווער 225), ז. גארטשיצקי (פשעיאזד 59), ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצער 50).

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

די רעגיסטראציע פיהרט אדורך די מיליטער-ביורא פון מאגיסטראט אויף זאוואדזקא 11, טעגליך פון 8 ביז 3 אזייגער.

עס דארפען זיך שטעלען:

היינט, פרייטאג, 16 אקטאבער

די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 3-טען קאמיסאריאט מיט אותיות:

J. K

און די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 8-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

U W Z Ż

מארגען, שבת, דעם 17 אקטאבער

די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 3 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

L Ł M

און די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 9 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

A B Ć D E F

מייסטערס זוכען אינטעלעקטועלע ארבייטער

(2) די לאדזשער פאבריקס-מייסטערס האבען זיך אין די לעצטע יאהר'ען געפונען אין אן אויסטערלישער לאגע: עס איז נישט קלאר געווען, צי דארפען זיי בעת ארבייטסלאזיגקייט בעקומען אונטערשטיצונג פון ארבייטסלאזען-פאנד, צי פון ז. או.פ.או. (פערזיכערונגס-אנשטאלט פאר גייסטיגע ארבייטער).

די ביז-איצטיגע פרובען צו אויפקלערען די פראגע, האבען ביז איצט קיין ממשותדיגע רעזולטאטען נישט געגעבען.

נעכטען איז אין פאבריק-מייסטער - פערבאנד אנגעקומען א דעציזיע פון ז.או.פ.או., לויט וועלכער 18 מייסטערס, פון צווישען א גרעסערער צאהל מייסטער, וועלכע זענען געקינדיגט געווארען אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור" זענען אנערקענט געווארען אלס גייסטיגע ארבייטער.

בעקומען א רפואה שלימה

פון דעם לאדזשער שטאטישען געריכט

(2) דער געוו. פאליציאנט יאן אושיעלסקי און זיין געהילף, אדאם מארצעלאק האבען זיך געמאכט א פרנסה — זיי זענען געווארען „וואנדערענדע אפטייקער'ס", פערקויפענדיג צו נאאיווע מענשען פערשידענע ווערטלאזע און אפילו שעדליכע רפואות און זעלבלעך...

זיי האבען אזוי לאנג געהאנדעלט און „געפרייערט" דעם עולם ביז זיי זענען נעכטען געשטאנען פאר'ן געריכט פאר בעשווינדלען: דעם קצב גינסבערג (טארגאווא 31), שידלאווסקין פון (ראקיטשינער 17), די קצב'טע אסתר קליין ((ראקיטשינער 24), דעם סט. פעלדשער מאשקאוויטש (ראקיטשינער 24) א. אנד.

אושיעלסקי האט בעקומען 2 וואכען זיצען, און מארצעלאק איז בעפרייט געווארען.

קלאנג-קינא

LUNA

היינט און פאלג. טעג!
ערעפנונג פון ווינטער-סעזאן, וועלכער ברענגט א ריזען-ערפאלג!
ייער און גרעסטער טריאומף פון דער פראנצויזישער קינא-קונסט!
גרויס קינסטלעריש געשעהעניש פאר'ן גאנצען קולטורעלען לאדז! א פילם, מיט וועלכען די וועלט איז ענטציקט!

„א מיליאן"

רעזשיסעריע: René Clair
אין די הויפט-ראלען:
Annabella, W. Greville, René Lefevre
אויסער'ן פראגר.: Fox שטימען פון דער וועלט און לויפענדע אקטועליטעטען.
אנהויב פון די סעאנסען 4, 6, 8 און 10 אזייגער.
שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"
דירעקציע: א. בעזמאן און ד. צעלמייסטער.

גאסטראלן פון דער בעליבטער סובערטין רעגינא צוקער
מיט'ן אנטייל פון די ווארש. סטאר-ארטיסטן: לאלא יאקובאוויטש, ק. צימבאליסט, ל. נעשליכערמאן און א. אייזענבערג.

פרייטאג, ד. 16/X, שבת, ד. 17/X, זונטאג, דעם 18/X און מאנטאג, ד. 19/X
אנהויב פונקט 9 אווענד נייעס! פרעמיערע! צום 1-טען מאל אין לאדז!
דער לעצטער נייעסטער שלאגער, וואס איז געשפילט געווארען אין ניו-יארקער נעשאנאל-טעאטער איבער 200 מאל ביי פולע הייזער

חייקע אין 7-טן הימל

אוונד = פרייזען פון 80 גר. ביז 3 זל.

אין 3 אקטען מיט 25 נומ' געזאנג און טענץ פון מ. גאלדבערג. „חייקע אין 7-טן הימעל" פיהרט אויס פערשידענע נאציאנאלע טענץ. ספעציעלער כאר און ארקעסטער

שבת בייטאג, דעם 17/X, 4 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען

בערעלע באסיאק

פון 50 גר. ביז 2 זל.

פון 50 גר. ביז 2 זל.

אין 3 אקטן מיט געזאנג און טענץ מיט רעגינא צוקער אלס „בערעלע באסיאק".

ס'נעהמען אנטייל פרויען: בעזמאן סאניע, האניגבוים לאה, טוכמאן מרים, יאקובאוויטש לאלא. מענער: אייזענבערג אהרן, אמזעל וואלף, באלבירסקי הערש, בלומשטיין שמשון, נעשליכערמאן לעאן, גוטמאן קלמן, האמבורגער דוד, צימבאליסט קארל. רעזשי: ק. צימבאליסט.
אוועמד-רעזשי: ק. וויזמאן. סופלער: מ. אייזענבערג. מוזיק-לייטונג: ש. בלומשטיין.

האללא! קלינג 240-80
KURJER KRAWIECKI
„GELASSENA"
Sienkiewicza 40, tel 240-80
נעהמט-אן יעדע ארט גארדעראבע צום פרעסען, רייניגען, רעפערירען און פערבען. נעהמט-אן און שיקט אפ אהיים די ארבייט מיט אייגענע שיק-יונגעלעך.

1-טער ן'לינג-קינא-טעאטער אין לאדז
„Splendid"
היינט און פאלגענדע טעג!
פילם פון וואונדערשעהנע מעלאדיעס און פרעהליכע סיטואציעס.
פרעכטיגע קאמעדיע וואס שפריצט מיט הומאר א. ג.
פערזענליכע סעקרעטארקע
מיט די וואונדערשעהנע און רייצענדע
Mary Glory Jean Murat
WESTERN ELECTRIC אפעראטור
אנהייב 4 נאכמ. שבת זונטאג 12. הנחה-בילעטען פייקארטען און פאספארטוס אונגילטיג.

רעזאלוציע פון „פראצא"
וועגען 6-שעה'דיגען ארבייטס-טאג אין די פאבריקען

(2) בעכטען איז פארגעקומען אין פראפעס. פעראיין „פראצא" אן'אלגעמיינע פערזאמלונג פון דעלעגאטען און ארבייטער, וואס זענען בעשעפטיגט אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע.

נאך די רעפעראטען און דער דיסקוסיע וועגען דעם רעגירונגס-פראיעקט איינצופיהרען א 6-שעה'דיגען ארבייטס-טאג, כדי צו בעשעפטיגען, וואס מעהר ארבייטער אין די פאבריקען, איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע צו בעמיהען זיך, אז די לינדערונג פון דער ארבייטסלאזיגקייט זאל פארקומען נישט דורך דעם, וואס די ארבייטס-שעה'ן זאלען געמינערט ווערען, נאר דורך דעם, וואס אנ'ארבייטער זאל בעדינען נישט אזוי פיל שפינדלען, ווי עס פראקטיצירט זיך איצט.

אויך ווערט אין דער רעזאלוציע געפאדערט אז ביי די רעדוקציעס — סיי ביי פיזישע, סיי ביי גייסטיגע ארבייטער — זאל גענומען ווערען אין בעטראכט די גרויס פון זייערע משפחות, וויפיל מענשען פון א משפחה עס ארבייט; עס זאלען קודם רעדוצירט ווערען פרויען, וואס זייערע מענער האבען בעשעפטיגונג און פערדינען גוט: אין דער קראנקען-קאסע און אין אנדערע געזעלשאפטליכע און פריוואטע אינסטיטוציעס זאלען רעדוצירט ווערען די עמעריטירטע מאיארען, פולקאווניקעס און גענעראלער, וועלכע בעקומען מחוץ דער פענסיע 500 און מעהר זלאטיס חודש'ליכע עמעריטור א. אזוי ווייטער.

---=[][!]=---

די קלאסען-פעראיינען
הויבען אן א שטרייק-אקציע אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע

(2) בעכטען איז אין לאקאל פון די קלאסען-פעראיינען פארגעקומען א דעלעגאטען-פערזאמלונג פון טעקסטיל-ארבייטער-פערבאנד.

נאך א לענגערער דיסקוסיע איז אנגענומען געווארען פאלגענדע רעזאלוציע:

„די פערזאמעלטע שטעלען פעסט, אז די רעגירונגס-פאקטארען שלעפען אין דעם ענין פון געבען א דעפיניטיווען ענטפער דורך די פאבריקאנטען אויף די ארויסגעשטעלטע פאדערונגען, און אז א רייה פאבריקאנטען קינדיגען זיי פון דער ארבייט, בכדי צו טעראריזירען די ארבייטער און אפנעהמען ביי זיי דעם חשק פון א געמיינזאמער אקציע, ווי אויך אז געוויסע פירמעס רעדוצירען ווייטער די ארבייטס-לוינען, דעריבער בעשליסען די פערזאמעלטע צוצוטרעטען צו א שטרייק-אקציע אין די פאבריקען. אין וועלכע די ארבייטער ווערען נישט בעלוינט לויט'ן פערפליכטענדען טאריף — אויב זיי וועלען פאזיטיוו נישט ערלעדיגען די פאדערונגען ביז'ן 20. ד. ח."

---=:0:=---

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE
ZIELONA 6,
Telefon 12-333
tel. 12-333
tel. 12-333
ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביי נאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

נעכטיגע זיצונג פון שטאט-ראט

די נעכטיגע זיצונג פון שטאט-ראט איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון פרעזעס האלצבעכער. ראטמאן הארטמאן האט רעפערירט די פראגע וועגען נעהמען א הלוואה אין דער הויך פון 300 טויזענד זלאטעס אויף בויען די הילצערנע הייזער אין כאינע און אויף מאניע די רעגירונג האט געזאלט געבען אויף דעם צוועק 1 מיליאן 600 טויזענד זלאטעס, אבער צוליב פינאנציעלע שוועריגקייטען מוז דערווייל גענומען ווערען 300 טויזענד זלאטעס. ראטמאן פראשטער פרעגט צי דער מאגיסטראט ווערט נאך קומען מיט פארשלאגען וועגען הלוואות אויף דעם צוועק, אויב יא וואלט מען געדארפט די גאנצע סומע מיטאמאל בעשטעטיגען.

פרעזידענט זשעמיענצקי ענטפערט אז צוליב פארמעלע טעמים קען מען נישט אנדערש שטימען און די הלוואה ווערט בעשטעטיגט.

דאן ווערט נאך אנגענומען דער פארשלאג וועגען העכערען די אפצאהלען ביי דער טעטיגקייט פון דער וואוינונגס-אינספעקציע.

די זיצונג האט געדויערט 20 מינוט.

וועגען עקספארט פון פוילישע סחורות קיין שפאניען און פארטוגאל

צוליב'ן ווילען איצט איןווארשא, דער פוילישער מיניסטער פאר שפאניען און פארטוגאל, ה' יאן פעדלאווסקי, איז דארט ארויסגערופען געווארען ה' א. י. בושעזשינסקי, וועלכער האט, ווי בעקאנט, פיל מיטגעווירקט צום אפשלוס פון האנדעלס-פערטראג מיט די ביידע לענדער. ער איז אויפגענומען געווארען אויף א אודיענץ וואו עס איז ארומגערעדט געווארען פערשידענע עקאנאמישע פראגען וועגען עקספארט-אימפארט צווישען פוילען, שפאניען און פארטוגאל ווי אויך וועגען קאלאניזאציע און עמיגראציע מעגליכקייטען אין די פארטוגעזישע קאלאניען אין אנגאלא.

ה' בושעזשינסקי איז אויך פארגעשטעלט געווארען אין האנדעלס-מיניסטעריום וואו ער האט א לענגערע צייט קאנפערירט מיט'ן הויפט-לייטער ה' לאדא ווי אויך מיט אלע מאסגעבענדע רעפערענטען וועגען עקספארט פון טעקסטיל-סחורות בכלל נאך פערשידענע לענדער און גאנץ בעזונדערס פון פעטיגע קאנפעקציע אין צוזאמענהאנג מיט די פאר שטעהענדע ענדערונגען בנוגע דער עקספארט-פרעמיע פון קאנפעקציע צום קומענדיגען יאהר.

די אורלויב-צייט טאר נישט פערעכענט ווערען צו דער קינדיגונג
משעקאווער פראצעס אין העכסטען געריכט

אין העכסטען געריכט איז פארגעקומען א פראצעס, וועלכער איז זעהר טשעקאווע פאר ארבייטער ווי פאר ארבייטסגעבער.

אנ'אנגעשטעלטער פון א פיעטריקאווער פירמע האט פערקלאגט זיין בעל-הבית צום ארבייטס-געריכט אין פיעטריקאוו, פערלאנגענדיג, די פירמע זאל איהם אויסצאהלען פאר א חודש אורלויב, מחמת די פירמע האט איהם געקינדיגט אין דער צייט, ווען ער האט געהאט אורלויב. דאס ארבייטס-געריכט האט דעם ארבייטער צוגעמשפט דעם חודש אורלויב. דאגעגען דאס פיעטריקאווער קרייז-געריכט, האט די פארטייען אויסגעגליכען.

דער [illegible] צום העכסטען געריכט. דאס געריכט האט געפסקנ'ט, אז די פירמע האט נישט קיין רעכט אריינצורעכענען אין די קינדיגונג דעם אורלויב. און דעם ארבייטער צוגעפסקנ'ט דעם חודש אורלויב.

דער פסק-דין וועט איינמאל פאר אלע מאל, א סוף מאכען צו די פערשידענע אויסטייטשונגען.

אנ'אויפגעהאנגענער אויף א בית-עולם

(2) נעכטען אינדערפריה האט מען אויפ'ן מי-ליטערישען בית-עולם אין זשגאוו געפונען הענגען אנ'אומבעקאנטען מאנספערשוין פון אנ'ערך א יאהר 40.

קיין דאקומענטען האט מען ביים מת'ען נישט געפונען.

אזוי-ווי ס'איז דא א חשד, אז עס האנדעלט זיך דא וועגען א זעלבסמארד, ווערט געמאכט אנ'ענערגישע אויספארשונג, ווער דער געהאנגענער איז, און וואס עס איז די סיבה פונ'ם זעלבסטמארד.

רעפעראט אין „מרכז עברי"

שבת קומט פאר אין לאקאל פון „מרכז עברי" פילסודסקי גאס 66 א רעפעראט א. ד. ט. „דער ארץ-ישראל מאנדאט און ליכט פון די אינטערנאציאנאלע רעכט. רעפערירען וועט ה' י. כלודניעוויטש.

היינט און פאלג. טעג!
שעהנער און פרעכטיגער קלאנג-פילם-מייסטערווערק, פול מיט רייץ פון די ווייטע לענדער לויט דער רעזשי פון William Wyler א.ג.
„שטורם"
דראמע פון ליידענשאפטען און תאוה.
טראגישע ליבע פון צוויי חברים צו איין פרוי. די שעהנסטע קרעאציע פון דער מעקסיקאנקע LUPE VELEZ
אין די איבריגע ראלען:
William Boyd.
אויסער'ן פראגראם: „FOX" קלאנג-צוגאבע ווי אויך לאנד-אקטועליטעטען.
נעכסטער פראגראם:
„אונזער איז די נאכט"
אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12.30 בייטאג
פאפולערע פרייזען.

ר. איזראעל

ליבע און טויט

סענסאציאנ. ערא טישער ראמאן פון לאדזער לעבען

(134

— וואס רעדסטו אידא, דו ביזט דאך געווען אזוי באהעגט נעבען איהם, דו ביזט דאך געווען אין שכנות'דיגען צימער ווען איך האב מיט דעם דאקטאר גערעדט. איך דערמאהן זיך, אז דו האסט דעמאלט גראד געשפילט אויף דער פיאנא און ער האט געהערט. דעמאלט האט ער מיר געזאגט מיט טרעהרען אין די אויגען:

— ווער שפילט דאס אזוי ביי איך, אט אזוי האט אמאל געשפילט מיין אידא, מיין אידאטשקא, גראד דיזעלבע מעלאדיע, אין מיינע פרייע מינוטען אין דער היים האט זי שטענדיג פאר מיר געשפילט.

אידא האט געוויינט.

— פון וואנען האב איך געזאלט וויסען, ווי אזוי האט מיר בכלל געזאלט איינפאלען אז דאס מיינט ער דיך, איך האב נאר פונאנדערגעטיילט א דינע וואנד.

— וואס נאך האט ער גערעדט וועגען מיר, דער צעהלט מיר.

טשארל האט אלץ דערצעהלט וואס ער האט געוואוסט וועגען דאקטאר גורעוויטש.

— ווייז מיר זיינע בריף זאל איך זיי זעהען. זאל איך מיך דערמאהנען וועגען מיין טייערען אומגליקליכען פאטער. טשארל האט געוויזען אידאן די בריף, וואס ער האט בעקומען פון לאדז פון דעם דאקטאר גורעוויטש.

אידא האט די בריף נישט געלייענט נאר זי צוגעטראגען צו איהרע ליפען און שטארק געקושט.

— איך וואלט שוין געוואלט זיין אין לאדז, איהם זעהען, איהם ארומנעהמען מיט איהם זיך פרעהען, איך וויל איהם צוריקקעהרען זיין גליק.

אויף צומארגענס איז סאניע ארויס פון שפיטאל, זי איז אפגענומען געווארען דורך טשארל און אידא. א שווייגענדיגע האט זי נאכגעפאלגט אידא'ן, וועלכע האט זי געפיהרט אונטער'ן ארים. סאניע איז געווען פולשטענדיג געזונד, זי האט זיך אפגעגעבען א פולשטענדיגען חשבון פון דעם וואס מיט איהר איז פארגעקומען, זי האט הארציג געדאנקט דעם הויפטדאקטאר פאר זיין גוטער בעהאנדלונג וואס זי האט געהאט אין שפיטאל.

וועגען איין זאך זעהט אויס האט זי נישט געדענקט, וועגען נירענבערג'ן און וועגען זיין ערמארדונג, דורך דער גאנצער צייט וואס זי איז געקומען צום געזונד, האט זי אפילו מיט איין ווארט נישט דער מאהנט וועגען נירענבערג'ן, דאגעגען האט זי גערעדט וועגען אלע איהרע איבערלעבענישען פון איהר קינדהייט אן. פון דעם האט דער דאקטאר געשלאסען, אז וועגען דעם וואס האט געטראפען דעם איבערברוך אין איהרע געדאנקען-גאנג, וועגען דעם איינציגען מאמענט האט זי פערגעסען, דער דאקטאר האט געהאלטען אז דאס איז גוט אזוי, און בעאויפטראגט טשארל'ן אז ער זאל זיך בעמיהען, אז מען זאל מיט סאניען וועגען דעם נישט רעדען, ביז זי וועט זיך אליין וועגען דעם דערמאהנען, דאס וועט זיכער געשעהען, פערזיכערענדיג אז סאניע קען גאנץ רוהיג אונטערנעהמען א רייזע קיין אייראפע האט דער דאקטאר זיך געזעגענט מיט זיינע פריינד.

טשארל, אידא, סאניע און ריטא האבען זיך געגרייט צוריקצופאהרען קיין אייראפע. סאניע'ס איינציגע שטרעבונג איז איצט געווען צו בעקומען איהר קינד, מיט דאקומענטען פון דער ארגענטינער פאליציי אין טאש איז סאניע איצט געווען פול מיט האפנונג, אז זי וועט איהר קינד בעקומען, אין עטליכע וואכען ארום זענען שוין אלע געווען אין פוילען.

— — — — — — — — — — —

די פרוי פון נירענבערג'ן האט זיך שוין דערוואוסט ווי אזוי זי איז אפגענארט געווארען, ווער איהר מאן איז געווען, זי האט נישט געפרובט אפילו איהם צו זוכען. זי האט נישט מעהר געוואלט וויסען וועגען איהם, זי האט צוריקגעקעהרט צו איהר רייכען פאטער, א פערשעהמטע, א פערצווייפעלטע. אין טרויער, וואס איז איהר געבליבען איז געווען איהר קינד, וועלכעס זי האט געוואלט ערציהען אלס ערליכען און ארנטליכען מענשען, זי האט בעשלאסען דעם קינד גארנישט צו זאגען וועגען זיין פאטער, זיין נאמען מוז אויסגעמעקט ווערען אומעטום, וואו ער איז נאר פערבליבען, ביי דער דאזיגער לאגע איז סאניע געקומען קיין לאדז מיט איין געדאנק צוריקצונעהמען איהר קינד.

און ביידע מאמעס האבען געלעבט מיט גרויסע טראגעדיעס איינע די ריכטיגע מוטער פון דעם קינד איהר בלוט, די מוטער וועלכע האט דאס קינד נישט געהאט נעבען זיך, נישט געזעהען עס, נישט געוואוסט צומאל ווי דאס קינד זעהט אויס, אבער דאך איז איהר בלוט שטענדיג געווען צונויפגעמישט מיט'ן בלוט פון איהר קינד. זי האט שטענדיג מיטגעלעבט דערמיט, אזוי ווי זי וואלט עס געהאט אויף דער האנד.

פון דער צווייטער זייט, די מוטער פון דעם יונגעלע, די וועלכע האט געמיינט אז דאס קינד האט זי אליין אויסגעוועהטיגט, וועלכע האט מיטגעמאכט די ליידען פון דעם קינד, זיך געפרעהט מיט דעם שמייכעל פון קינד, מיט זיין געלעכטער. די מוטער וועלכע האט אויך געליבט איהר קינד מיט אלע פיבערען פון איהר נשמה, וועלכע איז גרייט געווען זיך מקריב צו זיין פאר דעם קלייבעם בעשעפענישעל.

(פארטזעצונג קומט).

לאדזער טעאטער-עולם!

אזעלכעס האט איהר נאך נישט געזעהען!
גרעסטע טעאטער-אטראקציע!
אלעע 1-טער מאי 2

בראניסלאוו בראנאווסקי

דער קעניג פון די קאמיקער און הומאריסטען, דער בעסטער אימפראוויזאטאר
נור היינט פרייטאג, ד. 16-טן און מארגען שבת, ד. 17-טן
די דוד צעלמייסטער

קאמעראל-טעאטער

מארגען, שבת	היינט, פרייטאג	מארגען, שבת
4 נאכמיטאג	9.30 אווענד	9 אין אווענד
צו פאפולערע פרייזן		רעדוצירטע פרייזען
פון 80 גר. ביז 2 זל.		פון 1 ביז 3 זל. 1-טע רייה

דער גרויסער רעקארד-שלאגער פון יודישען לעבען מיט געזאנג און טענץ
שפאנענד ◆ אמוזירענד ◆ אנציהענד

אַ האַריץ וואס בענקט

מיט דער גרויסער קינסטלערין
בערטא זאסלאווסקא

אין דער פיעסע נעהמען אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: אמועל געניא, גירל זיסעלע, זאסלאווסקא בערטא, לוריע פרידע. מענער: ד. אריעל, ד. בראקאוז, א. וואלפשטאט, א.טופמאן, י. האניגבוים, י. שיגארין, ש.לודנער, אויך דאס 8-יאהריגע וואונדער-קינד לאלא אמזעל.
רעזשי: ב. זאסלאווסקא. ביהנע-דירעקטאר: י. שיגארין. סופלאר: ש. לודנער

נאך יעדע פארשטעלונג בראנאווסקי אין זיין קאנקורענצלאזען זעהר ספעציעל א גאנצע שעה לאכן! פרעהליכען רעפערטואר
פערשפעטיגט נישט צו זעהען די גרעסטע טעאטער-סענסאציע!
דאס שענסטע, וואס מען האט ווען געזעהען אין יודישען טעאטער!
הומאר! ◆◆ פאראדיע! ◆◆ סאטירע! ◆◆ וויץ!
נישט אכטענדיג אויף די גרויסע קאסטען פון דער קאסטבארער פארשטעלונג, זענען די פרייזען פון די בילעטען שפאט ביליג.
בילעטען צו בעקומען פון 11 – ביז 2 און פון 6 אין קאסע פון קאמעראל טעאטער. פריי-קארטען און הנחה-בילעטען זענען היינט און מארגען נישט גילטיג

מיטאגען פאר ארימע יוד. קינדער
ווער וועט זיך אפרופען

אין צוזאמענהאנג מיט דער אקציע פון ארבייטסלאזען קאמיטעט צו שאפען מיטאג-עסען פאר קינדער ביי פאמיליעס, האט די פערוואלטונג פון „טאז“ אינטערווענירט אז אויך יודישע קינדער זאלען איינגעארדענט ווערען אויף מיטאגען ביי פאמיליעס, די אינטערווענץ האט געהאט ערפאלג.

די געזעלשאפט „טאז“ מאכט אויפמערקזאם, אז אויב אימיצער וויל געבען צו עסען יודישע קינדער דארף ער דאס ביי דער אנמעלדונג בעמערקען, אנמעלדונגען פון גערנווילליגע ווערען אויך אנגענומען אין „טאז“ נאוואמיעסקא 3.

א רעזערוו-פארוטשניק — א שווינדלער
מיסברויכען אין דער מיליטערישער דרוקעריי פאר'ן געריכט

(2) נעכטען איז געשטעלט געווארען פאר'ן מיליטערישען געריכט דער רעזערוו-פארוטשניק עדמונד לובטשינסקי, דער געוועז. לייטער פון דער דרוקעריי פון ד. א. ק. 4.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען 50 עדות.

לויט די אויסרעכענונגען פון דער אויספארשונג האט לובטשינסקי זיך צוגעאייניגט 8,692 זלאטעס מיט 95 גראשען.

דער עיקר האט ער איינקאסירט פאר דרוקזאכען גרעסערע סומען, און געבוכט א סך קלענערע.

בעת'ן עדות-פערהער, און ענטפערענדיג אויף די פראגען האלט ער זיך אין איין פלאנטערען.

צוליב דעם זעהר גרויסען בעשולדיגונגס-מאטעריאל וועט דער פראצעס דויערען זיבען טאג.

קאלישער סיים-וואהלען סקאסירט
נייע וואהלען וועלען בקרוב פארקומען

פון א מאסגעבענדע קוועלע דערוויסען מיר זיך, אז די סיים-וואהלען אין קאליש זענען דורכ'ן העכסטען טריבונאל סקאסירט געווארען, און ס'זענען שוין אויסגעשריבען נייע וואהלען.

ווי בעוואוסט, איז אין קאליש פארגעקומען א קאמף צווישען דער ליסטע פון דער סאנאציע מיט דער ליסטע פון די נאציאנאלע מינדערהייטען, וואו דער שפיץ-קאנדידאט איז געוועזן ראטמאן בנימין רוס.

——:)O(:——

קלאנג-פילם-טעאטער
„CASINO“

היינט פרעמיערע!
פון דער אומשטערבליכער ע צעהלונג פון גראף ל. טאלסטאי האט געשאפען Edwin Parewe
א גרויס קלאנג-מייסטערווערק א. נ.
תחית המתים
די איבערלעבענישען פון קאטיושא מאסלאווא און ניעכלידאוויא ריהרען אלעמענס הערצער.
LUPE VELEZ אין דער ראלע פון קאטיושא מאסלאווא. וואונדערשעהנע מעלאדיעס און רוס. לידער.
כארען פון הואזאקיש מיליטער.
אויסער'ן פראגראם: KOHN i KELLY ביי די פייערלעכער פרעהליכער גראטעסק.

אנהויב 4 30 נ"מ, שבת און זונטאג — 12 בייטאג איינטרימס קארטען, פאספארטוס, א חוץ רעפרעזענטאציאנס, אונבעדינגט אונגילטיג ביז'ן אפרופעז.

טראגעדיע פון א שכור
און זיין ווייב מיט די 8 קינדער

(א) אויף זגערזשער 113 האט געוואוינט א לענגערע צייט דער מויער-ארבייטער יוזעף באטקע מיט זיין פרוי סטאניסלאווא, און 8 קינדער — פון 1 ביז 14 יאהר.

געוואוינט האט די משפחה אין איין קליינעם קעמעל, און ס'איז איהר גענאנגען זעהר שלעכט. די ארבייט, און צוזאמען מיט זיין פרוי, וועלכע וויל באטקע, האט מחמת שכרות, פערנאכלעסיגט אויך געווארען א מורא'דיגע שיכורטע פלעגען זיי פערטרינקען דעם לעצטען גראשען.

עס איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז די איינציגע פערדינערין און ברויט-געבערין אין דער משפחה איז געווארען די 14-יאהריגע עלטערע טאכטער זייערע, וועלכע זיי האבען דורך קלעפ און פייניגונגען געצוואונגען צו פראסטיטוציע...

מיט עטליכע וואכען צוריק, האט זיך באטקע, אין א מאמענט פון ניכטערקייט, געכאפט, וואס פאר אנ'עוולה ער טוט זיין טאכטער, און ווי נידעריג ער איז געפאלען און ר'האט זיך אויפגעהאנגען אין וואלד.

מיט זיין טויט איז אבער די לאגע אין שטוב נישט געווארען בעסער: די אלטע האט ווייטער געשיכורט, און ווייטער געצוואונגען דאס קינד צו גיין „פערדינען“ אויף דער גאס...

צוגעהאלפען האבען אויך די צוויי ענגערע יונגלעך, וועלכע זענען געווארען קעשענע-גנבים.

עס האט אבער נישט לאנג געדויערט, און מיט דעם מיידעל און מיט די צוויי עלטערע יונגלעך האט זיך פערנומען דאס געריכט פאר מינדעריעהריגע, און זיי זענען ארויצוזאגען, „פערוארגט געווארען“...

די אלטע האט דערזעהען, אז זי איז געבליבען אליין מיט די 5 „ממזרים“ אויף די הענד, (פון 1 ביז 11 יאהר) איז זי נעכטען מיט איהר גאנץ הייפעל קינדער אוועק אין דער אפטיילונג פאר געזעלשאפטליכע אויפזיכט ביים מאגיסטראט, אויף זאוואדזקא 11, און איבערגעלאזט זיי דארט — זאלען זיי דארט וואקסען — און אליין איז זי נעלם געווארען...

די בעאמטע פון דער אפטיילונג האבען נישט געהאט קיין אנדער ברירה, ווי ידער-וויל איבערצושיקען די ווינענדיגע, הונגעריגע קינדער אין יתומים-הייזער און זשלאבקעס, און צו בעטען די פאליציי, אז זי זאל אויפזוכען די פערברעכערישע מוטער.

קלעפסידרעס
צו זעהר בילינע פרייזען
בעהמט אז די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט“
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

פון דער קהלה

אויף דער קאמאנדיטנער וואך איז גערופען א ראט־זיצונג, אויף וועלכער ס'וועט געוועהלט ווערען א וואהל־קאמיטעט, וועלכער וועט אנפיהרען מיט די וואהלען פון פרעזידיום פון ראט און פון דער פערוואלטונג.

אויספלוגען
פון דער יודישער געזעלשאפט פאר לאנד־קענטעניש

מארגען, שבת, ד. 17 ד. ח. שטאטישער אויסשטעלונג צו פלענער געוויקסען. זאמעלפונקט 10,30 פריה פיאטרקאווער 83.

זונטאג, ד. 18 ד. ח. בילדער אויסשטעלונג אין דער שטאטישער קונסט גאלעריע זאמעלפונקט 10.30 פריה אין שיענקעוויטש פארק נעבען דער קונסט־גאלעריע.

אינפארמאציעס אין סעקרעטאריאט פיעטרקאווער 56, מאנטאג, מיטוואך און פרייטאג 8–10 אווענד.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון בר־כוכבא

שבת, דעם 31 אקטאבער קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פון בר־כוכבא די אלגעמיינע מיטגלידער־פארזאמלונג.

„בר־כוכבא" – „מכבי"

מארגען, שבת, דעם 17־טען ד. מ. פינקטליך 2.30 נאכמיטאג, קומט פאר אויפ'ן ספארט פלאץ „ווידזעוו" א סענסאציאנעלער פוסבאל־מעטש ווענען אריבערגעהן אין „בע"־קלאס צווישען דער לאדזשער „בר־כוכבא" און פאביאניצער „מכבי".

די פאלקס־אוניווערזיטעט
ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע בעניייט איהר טעטיגקייט

די ליימונג פון דער פאלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע איז שוין צוגעטרעטען צו בעניייען די סיסטעמאטישע פארלעזונגען. עס איז אויסגעארבייט געווארען א ארבייט־פלאן פאר'ן יאהר 1931-32 אין וועלכען עס וועלען פארגעזעהען אויסער די איינצעלנע פארלעזונגען אויך א רייה ציקל־רעפעראטען אויף פערשידענע וויסענשאפטליכע, ליטעראריטשע א.א. טעמעס.

דער ערשטער רעפעראט פון ציקל: „די נייע העברעאישע ערצעהלונג" קומט פאר שבת דעם 17 אקטאבער. רעפערענט: ד"ר י. פרענקעל (העברעאיש).

דער אריינגאנג צו דער פארלעזונג איז פריי.

די ערעפנונג פון יודישען פאלקס אוניווערזיטעט (שיענקעוויטשא 3/5

דער יודישער פאלקס־אוניווערזיטעט, וועלכער עקזיסטירט אין אונזער שטאט א רייה פון יאהרען, הויבט אן היינטיגען שבת צוריק זיין טעטיגקייט.

ווי אלע יאהר וועט אויך היינטיגען יאהר איינגעארדענט ווערען א גאנצע רייה פון רעפעראטען אויף אלגעמיינע און ציוניסטישע טעמען, ווי אויך קורסען וועגען דער געשיכטע פון ציוניזם יודישע געשיכטע, פאלעסטינאגראפיע א. ז. וו.

דער ערשטער רעפעראט קומט פאר שבת. רעפערירען וועט ה' ד"ר נתן עק וועגען ח. נ. ביאליק'ס שטאנדפונקט אין דער שפראכען פראגע.

Teatr Popularny
OGRODOWA 18 tel. 778-00
pod kier. S. Dębicza
היינט און טעגליך! גאסטשפילן פון
Marjan Wawrzkowicz
בעקאנטער טענאר, פרעמיער פון דער ווארשעווער אפערעטע
„WIKTORJA i JEJ HUZAR"
(וויקטאריא און איהר הוזאר)
לעצטע וואכען! אפערעטע אין 3 אקטען
פון Em. Foldes איבערזעצט פון Wład.
Paweł Abraham מוזיק פון Krzemiński
געזאנג־טעקסטען בעארבעט פון Alwin און Wincenty Rapacki נייע דעקאראציעס פון
Marjan רעזשי: B. Kudewicz קאנצערטמייסטער
Wawrzkowicz און M. Zoner טענץ פון
אנסאמבל גירלס און עוואלוציעס,
לויט דער צוזאמענשטעלונג פון דער ווארשעווער
MARJAN WINTER שטווער אפערע
אין 1־טן אקט יאפאנער־טאנץ און „מיין מאמע" גירלס־אנסאמבל. אין 2־טן אקט רוסישע טענץ מ. ווינטער און אנסאמבל. אין 3־טן אקט טשארדאש מ. ווינטער און אנסאמבל.
נייע קאסטיומען בעארבעט פון ווארש. אפערע.
ליכט־עפעקטען! פולע בארען!
דער ארקעסטער פערגרעסערט ביז 20 פערזאן
אונטער דער לייטונג פון פראפ. זאוואלא.
בילעטען אין טעאטער־קאסע אגראדאווע 18 פון 11 פרי ביז 9 אווענד אן איבעררייס. אין נאנט. טעג פון 11–2 נ"מ און פון 5 נ"מ ביז ענדע פארשט.

די אקציע פאר'ן יודישן בוך

אקציע־קאמיטעט

אין צוזאמענהאנג מיט דער פערברייטערטער אקציע פאר'ן יודישען בוך, וואס איז לעצטענס פראקלאמירט געווארען דורך די בעוויינקסטע יודישע פערלאגען „קולטור־ליגע", „ביכער" צוזאמען מיט'ן „פען"־קלוב און יודישען ליטעראטען־פעראיין, האט זיך די לעצטע וואך געשאפען אין לאדז אן אקציע־קאמיטעט צו פערשפרייטען דאס יודישע בוך. אין דאזיגען אקציע־קאמיטעט געהען אריין: ד"ר ווישעוויאנסקי, ק. קאבאקער, ד"ר קאצענבויגען, ד"ר לאנדקאף, ד"ר וו. אייכנער, אלישע קאן רעד. ל. פוקס, רעד. י. קאהן, ד. באלאדענקא, ה. רובינשטיין, און שמואל קאץ.

פרעסע־קאנפערענץ

די ערשטע ארבייט פון געשאפענעם קאמיטעט בעשטעהט אין רופען א קאנפערענץ פון דער יודישער פרעסע וועגען אנהויבען א ברייטע פראפאגאנדע פאר'ן יודישען בוך. די קאנפערענץ, אויף וועלכע עס איז איינגעלאדען געווארען די גאנצע לאדזשער יודישע פרעסע, קומט פאר היינט פרייטאג 7 אווענד אין לאקאל פו ן „ארט" וואלטשאנסקע 27, צו דער קאנפערענץ קומט ספעציעל צופאהרען פון ווארשא

דער ספעציעל־דעלעגירטער ש. מע[illegible]אן.

בילליגער חודש

אויפ'ן מוסטער פון ווארשא האט אויך דער אקציע־קאמיטעט ביי אונז אין לאדז צוגעגרייט א ביליגען חודש פון יודישען בוך, אין פערלויף פון דאזיגען חודש וועלען אלע אויסגאבען פון די יודישע פערלאגען פערקויפט ווערען אויף הנחה־פרייזען לויט דער ספעציעל צוגעגרייטער בילליגער רשימה.

דער אקציע־קאמיטעט ווענדעט זיך צו אלע פריינט פון יודישען בוך אויסצונוצען דעם ביליגען חודש, כדי איינצושאפען זיך פאר צוגענגליכע פרייזען דאס יודישע בוך.

כדי לייכטער צו מאכען דעם איינקויף פון יודישען בוך, האט דער אקציע־קאמיטעט זיך פערבונדען מיט א גאנצער רייה געזעלשאפטליכע יודישע אינסטיטוציעס ביי וועלכע מען וועט טעלעפאניש קאנען אנגעבען די אדרעסען, און דאן וועט צו די אדרעסאטען גלייך ארויסגעשיקט ווערען א שליח פון אקציע־קאמיטעט.

די טעלעפאנען פון אקציע־קאמיטעט זענען: געז. „ארט" 23—111, האנדווערקער - פערבאנד 07—141, ה' רובינשטיין 56—207, אלג. ארב. קאאפעראטיוו 51—136.

לאסט־אויטא איבערגעפאהרען א יודישע פרוי

(א לאסט־אויטא אנגעפיהרט דורך פיאטר גלופטשינסקי'ן פון אזארקאוו, האט נעכטען, דעבען זגערזשער גאס 20, איבערגעפאהרען די פרוי רחל דאווידאוויטש (דרעוונאווסקא 11).

א שווער פערוואונדעטע האט זי די פאגאטאווע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פאטאלער צוזאמענשטויס
פון א טראמוואי מיט א פוהר

(א) אויף גלובנע גאס איז דער לאסט־וואגן, אנגעפיהרט פון דעם טאמאשאווער איינוואוינער אברהם זשולקאווסקי מיט אימפעט אנגעפארען אויף דעם טראמוואי נומער 10.

דער דישעל האט אדורכגעבראכען פארענט דעם טראמוואי, און ארויסגעשליידערט דעם מאשיניסט אויף דער ערד.

די פערד זענען צוקאליעטשעט געווארען, און דער נאנצער טראמוויי־וואגאן איז אזוי צושעדיגט געווארען, אז מ'האט איהם געמוזט אפפיהרען אין דער רעמיזע.

זשולטקאווסקי ווערט צוגעצויגען צו פעראנטווארטליכקייט.

משולם יהונתן אייבעשיץ ז"ל

אין ברעסלוי איז געשטארבען דער בעקאנטער לאדזשער סוחר און בירגער משולם יהונתן אייבעשיץ נ"ע. דער פערשטארבענער איז געווען גוט בעקאנט אלס עהרעוהאפטער סוחר אין די סוחרישע קרייזען. איז אויך געווען פּרנס. מיטגליד אינ'ם סוחרים פעראיין מאניושקי 5 און אין אנדערע לאדזשער אינסטיטוציעס.

היינט קומט פאר די לוי' פון טהרה־הויז.

תנצב"ה

ראדיא־פראגראם

פרייטאג, ד. 16 אקטאבער

11,58 צייטסיגנאל, 12,10 מוזיק, 3,25 פארלעזונג, 3,45 קאמוניקאט פאר פישער און שיפער, 3.50 מוזיק, 4,00 לעקציע ענגליש. 4,20 פארלעזונג, 4,40 מוזיק, 5,10 פארלעזונג, 5,35 מוזיק, 6,50 פערשידענעס, 7,15 קאמוניקאט פון לאדזשער האנדעלס־קאמער, 7,25 מוזיק, 7,30 רעפערטואר, 7,40 מוזיק, 7,45 ראדיא־פרעסע, 8,00 מוזיקאלישער שמועס, 8,45 קאנצערט, 10,32 פארלעזונג אין ענגליש, 10,45 קאמוניקאטען, 11,00 לייכטע און טאנץ־מוזיק.

שבת ד. 17 אקטאבער

11,58 צייט־סיגנאל, 12,10 מוזיק, 3,50 מוזיק, 4,20 ראדיא־כראניק, 4,40 מוזיק, 5,10 פארלעזונג, 5,35 ווינקעל פאר יונגע מוזיקאלישע טאלענטען, 6,05 פראגראם פאר קינדער, 6,30 קאנצערט דער פאר יוגענד, 6,50 פערשידענעס, 7,15 קאמוניקאט פון לאדזשער האנדעלס־קאמער, 7,25 מוזיק, 7,30 רעפערטואר, 7,40 מוזיק, 7,45 ראדיא־פרעסע, 8,15 לייכטע מוזיק, 9,45 פעליעטאן, 10.00 שאפען־קאנצערט, 10,45 קאמוניקאטען, 11,00 מוזיק.

קולטור און פאליטיק
פארלעזונג מיט דיסקוסיעס

די הויפט־פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט אווענד־קורסען פאר ארבייטער אין פוילען רופט צונויף א ארבייטער קולטור־קאנגרעס פון אלע פראלעטארישע קולטור אינסטיטוציעס כדי צו בעטראכטען די פראלעטארישע קולטור און ליטעראטור־פראבלעמען. אין שייכות דערמיט ארדענט איין די לאדזשער אפטיילונג פון דער געזעלשאפט אווענד קורסען פאר ארבייטער א קאלעקטיווע פארלעזונג מיט דיסקוסיען א. ד. ט. „קולטור און פאליטיק" רעפערירען וועלען די ה"ה: בראנד בערשלינג פון סטאלארסקי.

פערשפעטיגט נישט
צו זעהען ניר היינט און מארגען אין
קאמעראל־טעאטער
די גרעסטע סענסאציע „א הארץ וואס בענקט"
ווי אויך דעם גרעסטען הומאריסט
בראניסלאוו בראנאווסקי
די בילעטען -- שפאט ביליג.

צווייטער און געזעגנונגס־קאנצערט פון אירענא נאווארע

נאך א גרויסען ענטוזיאזם און ערפאלג, וועלכען די וועלט־בעריהמטע זינגערין אירענא נאווארע האט געהאט אויף איהר ערשטען קאנצערט די היינטיגע וואך דינסטאג, איז געלונגען דעם ענערגישען דירעקטאר פון פילהארמאניע ה' אלפרעד שטראוך זי צו אנגאזשירען אויף נאך איין קאנצערט וועלכער קומט פאר זונטאג, דעם 10 ד.ח. 4 נ"מ.

די קינסטלערין האט אנגעגרייט אויף איהר צווייטען קאנצערט א פולשטענדיג נייעם פראגראם און וועט אויספיהרען צ. א. נאך נישט געזונגענע פראנצויזישע, ענגלישע, כינעזישע, יאפאנישע, עסטרייכישע, פוילישע, רוסישע, דייטשע און יודישע לידער.

איהר שעהנע שטים, איהרע שעהנע קאסטיומען, איהר הערליכע אויסשטאטונג און אינטערפרעטאציע, לאזען איבער אויפ'ן פובליקום א שטארקען איינדרוק.

דעריבער איז צו ערווארטען, אז אויך איהר צווייטער קאנצערט וועט האבען דעם געוואונשענעם ערפאלג.

א גרויסע טעאטער־אטראקציע
בראנאווסקי אין יודישען קאמעראל טעאטער

היינט און מארגען ווערט געגעבען אין קאמעראל־טעאטער די סענסאציאנעלע פיעסע „א הארץ וואס בענקט" מיט בערטא זאפלאווסקא אין דער הויפט־ראל. די פיעסע האט א זעהר שפאנענדען אינהאלט.

אין דער פיעסע טרעט צ. א. אויף דאס 8־יאהריגע וואונדער־קינד לאלא אמונד.

נאך דער פארשטעלונג ווערט געגעבען א ספעציעלע מתנה דעם לאדזשער טעאטער־עולם, א גרויסע טעאטער - אטראקציע — דער גרויסער הומאריסט בראניסלאוו בראנאווסקי אין זיין רייכען הומארפוללען רעפערטואר.

די פרייזען פון די בילעטען זענען רעדוצירט.

דער דאלאר פאלט

און דעריבער קען איך עמפפעהלען צו בעדייטענד ביליגערע פרייזען מיין רייכען אויסוואהל פון אלער ארט קאסמעטיק, ווי: טואלעט־זייפען, פודערן, פערפומען, בלומען־ און קעלניש־וואסער, קרעמען אזוו.

די סאלידע און רעעלע בעהאנדלונג, ווי אויך די שפענדיגע זארג, אז דער קליענט זאל זיין צופרידען סיי פון דער סחורה, וואס ער קויפט אין מיין פערפומעריע, און סיי מיט מיינע פרייזען וועלכע איך בעמיה זיך תמיד און ביי יעדע געלעגענהייט צו פערקלענערן, וואס איך האב אויך איצט געטון — דאס אלעס גיט מיר די פולע איבערצייגונג, אז דער, וואס קויפט ביי מיר נאר איין מאל — דער בלייבט שוין אויף שטענדיג מיין קליענט!

מיט אכטונג

פערפומעריע י. דרוקער
זאוואדזקא 5 טעל. 175·92

אכטונג: פאר אנגראסיסטען ספעציעלער ראבאט.

ווערענדע מוטערס

טוזען יעטהערע שטוהלפזיהאלטונג דורכ'ן געברויך פון נאטירליכען בוטערוואסער

Franciszka Józefe

צו פערמפפען מראכטען. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד־אפטעקענס.

פון דער לאדזשער געלד־בערזע

דאלאר, אפיציעל	8,88
דאלאר, נישט־אפיציעל	8,89
טשעק דאלאר	8,92
פונט, טשעק	34.75
פונט, נישט־אפיציעל	35,20
דייטשער מארק, אפיציעל	2,05
פאנד־בריף, לאדזער, אפיציעל	59,60

בריף אין רעדאקציע

ג' ה' רעדאקטאר! מיר בעטען אייך זעהר צו געבען ארט אין אייער חשובער צייטונג פאר די פאלגענדע שורות.

מיר יודישע ארעסטירטע 116 מאן פון קאפערניקא 29 דאנקען דעם ראטמאן ר' יחיאל יצחק בערמאן מיט'ן אנטייל פון „שעורי ערב" אין לאדז סאלע 7 פאר בארגען בעלי תפילות ווי אויך מיט כשר עסען ר"ה יו"כ און גאנץ סוכות.

גלייכצייטיג דריקען מיר אויס דעם בעסטען דאנק די אויפזעהער העריש וואלף פייטלאוויטש און דוד ליבערמאן פאר פינקטליכע בעזארגען דאס עסען.

מיט אכטונג

א גרופע יודישע ארעסטירטע פון קאפערניקא 29

אין צוזאמענהאנג מיט דער ידיעה אין אייער ווי' צייטונג פון 9־טען ד.ח. אונטער דעם קעפעל: „קאזיק מאכט שוואר'ץ שבת אין דער רעווירע פון זיין שעף גרויזאם צוליב א געלד־סכסוך", שטעלען מיר דאמי' פעסט, אז אייער בעריכטערשטאטער האט אייך נישט ריכטיג אינפארמירט. ווייל די אגענטור וואס דער געוועזענער סוביעקט קאושימי מיערזש ציל האט געמאכט ביי אונזער מיטגליד וו. גרויזאם טראגט א נקמה־כאראקטער, ווייל ער לאזט נישט צו קיין אנדערען זיין שטעל צו פערנעהמען אבער נישט קיין געלד־סכסוך.

די פערוואלטונג פון פריזיער־צעך
אין לאדז, פיעטריקאווער 35.

היינטיגער טעאטער־רעפערטואר

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע — היינט פרייטאג, מארגען שבת אוונד „חייקע אין 7־טען הימעל". שבת בייטאג „בערעלע באסיאק".

יודיש קאמעראל־טעאטער — „א הארץ, וואס בענקט".

שטאטיש־טעאטער — „היילינע וועלדער".

קאמעראל־טעאטער — „האו האו".

פאפולערער טעאטער — „וויקטאריא און איהר הוזאר".

קאקטייל — „בלאנדינקעס, אך בלאנדינקעס"

פון קינא „בייקא"

אין קינא טעאטער „בייקא" ווערט איצט געשפילט דער העכסט־אינטערעסאנטער פילם א. ג. „דער געלפנים'דיגער קאפיטאן".

אין דאזיגען פילם נעמט אנטייל דער וועלט־בעריהמטער רוסישער פילם־העלד איוואן מאזשוכין און די ווילדע שענצערין דע אל־אל.

די מוזיקאלישע אילוסטראציע וועלכע איז ספעציעל צוגעפאסט צום אינהאלט פון דאזיגען פילם געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון בעריהמטען לאדזער מוזיקער ה' מ. לויוער.

מעלדונג

א רעפעראט אין יודישען פאלקס־אוניווערזיטעט פון ה' ד"ר נתן עק וועגען חיים נחמן ביאליק'ס שטאנדפונקט אין דער שפראכען־פראגע.

מארגען, שבת, דעם 17 אקטאב. 8 אווענד קומט פאר אין יודישען פאלקס־אוניווערזיטעט שיענקעוויטשא 3/5 א רעפעראט פון ה' ד"ר נתן עק וועגען חיים נחמן ביאליקס שטאנדפונקט אין דער שפראכע־פראגע.

בעריכטיגונג

אין קעפעל פון לייט־ארטיקעל אין נעכטיגען נומער (1־טע שפאלט, 4. זייט) איז אריין א פעהלער: עס דארף זיין „ווען דער ארימאן ווערט א יחסן" (נישט „א קבצן").

פעלץ=ווארען-לאגער „KAMCZATKA"

לאדז, 19 פיעטריקאווער 19, טעל. 66=224 און 23=162

סמפפעהלט דעם רייכסטן אויסוואהל פעלץ-ווארען צו ערמעסיגטע פרייזן

בעמערקונג: קירזשנער- און שניידער-ווערקשטעל אויפ'ן ארט.

זיכערע הילה און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געמאכטע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאר'ען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשן פראפעסאר

דאקטאר בראַכורעזיגג בעזאָנדעֶרס זיכער דעם שמערצען און געפעהרליכסטע ברוך. אויך פאר הויקערס ליבמאנען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאַט-פוס ספעציעלע אינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונ-בעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. דר. י. מא-רישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטן דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער) פאר בעפרייען מיך פון א זעהר געפעהרליכער ברוך-קראנקהייט, אויף וועל-כער כ'האב געליטען א סך יאהרען. ס'האט מיר גע-ראטהען א גרויסע געשעהר היינט אפער פיהל איך מיך פערזיכערט געגען דעם אומגליק. אלס צייכען פון דער דאזיגער טיפער דאנקבארקייט דריק איך אויס מיין עפענטליכן דאנק

(—) K. Drelich,
ul. Napiórkowskiego Nr. 88.

MIMOZA קלאנג-קינא

קילינסקיעגא 178

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסע פראנצ. קלאנג=פראדוקציע א.נ.

„אונטער די דעכער פון פאריז"

אין די הויפט ראלען:

ALBERT PREJEAN
I POLA ILLERY

אנהויב 4 נאכם. שבת און זונטאג 2 בייטאג
אויפ'ן ערשטן סעאנס אלע פלעצער 60 גר

קלאנג-קינא-טעאטער ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג:

די גרעסטע פילם-רעוואלוציע, פון דער וועלט — א ריהרענדע ראמאנטישע דראמע א. נ.

פון וואנען ס'איז נישטא קיין צוריקוועג

אין דער הויפט-ראלע: **ITA RINA**
די בעצויבערנד-שעהנע

אין גרעסטען פילם-סוקצעס פון דער לעצטער צייט. — טראגעדיע פון א פערגוואלדיגטער פרוי.

נעכסטער פראגראם: נעכסטער פראגראם:

„די ליבע אין מדבר"

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

בוכהאלטעריע

איינפאכע און דאפעלטע

מיט מאשין-שרייבען לערן איך אויס גרינדליך פאר 25 זלאטעס. מיט א פערקירצטער מעטאדע אין פער-לויף פון 1 חודש 15 זל. בלויז מאשין שרייבען גרינדליכער קורס 6 זל. מיר ערטיילען אויך פויליש, דייטש, פראנצויזיש, און האנדעלס - ארימעטיק. קילינסקיעגא 50, קווער-אפיצינע, 1-טער שטאק

ווארפט נישט אוועק

הייז און סגעבערענטע

זשארזבקעס

פאר יעדע אלטע זשארובקע בעקומט איהר א נייע געגען צוצאהלונג פון א האלבען פרייז, ווי אויך אלע זעמטליכע עלעקטרישע ארבייטען

ביי ח. סאלניק

27 צעגעלניאנא 27

פראנט, אין הויז פון פוילישען טעאטער.

נור אין דער בעוואוסטער פירמע פון אייזען=מעבעל-פאבריק

I. B. WOŁKOWYSKI, ŁÓDŹ

פאבריק-לאגער:

נארוטאוויטשא (דזיעלנא) 11, טעל. 70=137

איז: א מבילינסטע
א מבעסטע
א מבעקוועמסטע

און דער גרעסטער אויסוואהל פון מעטאל=בעטען, מאטראצען פערשידענע סארטען, קינדערוועגעלעך, פעלד=בעטען מעטאלענע, Perfekt-Patent, ווי אויך וואש-געשירען. סערוויזען. וויזשימאטשקעס. אייז - קאסטענס, וואנעס. קינדער - בענקעלעך, ראווערען א. ד. גל.

עקזיסטירט פון 1896 יאהר.

בעדייטענד נידריגע רייזען!

ווערקשטעל שירמס פון

און שפאציר-שטעקענס

ס. פייגענבוים

לאדז, נארוטאוויטשא 19

עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען= און מענער=שירמס און שטעקענס צו קאנקורענץ=פרייזען

נעמט אן אלערליי רעפאראטורן פון שירמס און שטעקנס

Dr. med. W. Eychner

גינעקאלאג-אקושער

11 זגערזשער 11

טעלעפאן 134-72

נעמט אן פון 3—4 נאכמ. און פון 7 — 9 אווענד.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

נאווראט 2 טעל. 79-89

נעמט אן ביז 10 פריה און פון 4 — 8 אוועגד. פאר פרויען ספעציעל פון 4—5 נאכמיט

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. Kaltrecht

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה., נעהמט אן פון 8—11 פריה פון 1— 3 נאכמיטאג און פון 6 ביז 9 אוונד.

זונטאג פון 9 ביז 12 בייטאג.

פיעטריקאווער 10

טעל. 245-21.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

רענטגען=אינסטיטוט

און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגערזשער 17, טעל. 116-33

ד"ר גאלדשמיד-פלאם אויגען-קראנקה. פון 1—2

ד"ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1—2 און פון 6—7

ד"ר יאסימאוו נערווען-קראנקה. פון 12—2

ד"ר סטופעל רענטגען פון 12—2 און 4—6

ד"ר פאפיערני פרויען- און געבורט-הילף פון 11½—1

ד"ר קאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5—6

ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערן-קר פון 10—11, 2—3 און פון 6—7

ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11—12 און פון 4—5

ד"ר רוזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1—2

נ. ראזעס צאהן - ארצט פון 9—1

א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט פון 3—7

צאהן-זונדהיילונג, בעלמבונגען, קאראנקען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייט פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע

אלע מעגליכע אנאליזען.

אימפונגען נעגען שארלאך (שקארלאטין).

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

וויזיטען אין שטאט.

צו די נידריגסטע פרייזען!

קרעפ-דע-שין, מעטעאר, קרעפ-זשארזשעט, מאנגאל, קרעפ-סאטען, מאראקען, טול-דע-סוא, שיפאן אין פערשידענע מוסטערן.

זייד אויך לוביצעס

בעסערע פאדשעווקעס,

וואלענער זשארזשעט

אין א גרויסען אויסוואהל קאלירען און סארטען צו בעקומען ביי דער פירמע

J. S. KLUGER

Łódź, Piotrkowska 31

געוועלב אין הויף, רעכטס.

בעמ.: שבת איז דאס געשעפט געשלאסען.

„Praca"

„פרויען-פאך=קורסען"

ביי דער געזעלשאפט צו פערשפרייטען פאך-קענטענישען צווישען יודישע פרויען

וואלטשאנסקא 21, טעל. 167-15

נעמט אן איינשרייבונגען אויף פאלג. אפטיילונגען

1) דאמען=שניידעריי
2) האנד=שטיקעריי,
3) הוטען=פוצעריי
4) וועש=ארבייט
5) אנדולאציע
6) מאניקור

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג פון 1 — 6 נאכמ.

ZAKŁAD KUSNIERSKI

Ch. W. Tyger

(פריהער טראוגוטא 5)

איז געווארען איבערגעטראגען אויף

פיעטריקאווער 114 טעל. 42=119

פיהרט אויס זעמטליכע ארבייטען. וואס האט א שייכות מיט קירזשנעריי צו צוגענגליכע פרייזען.

דאס דארפען אלע וויסען!

איז מיין ביוראָ ווערט געשריבען און ער-לעדיגט מיט ערפאלג אלערליי ביטעס, רע=קורסען, אפעלאציעס אין אלע אינסטי-טוציעס, ווי: סאנדאווע, סקארבאווע, וואיסקאווע, אדמיניסטראציגע א.ז.וו. ווי אויך אקטען, קאנטראקטען, פונקטאציעס, פריוואט-קארעספאנדענץ, איבערשרייבונגען אויף די מאשין. איבערזעצונגען אין פערשיד. שפראכען. בעזונדערע אבטיילונג פאר אינקאסא, פראטעסטירטע וועקסעל. געדענקט די אדרעס:

פיעטריקאווער 44

צווייטע לינקע אפיצינע, 1. שט.

דורכגאנג — פילסודסקיעגא (ווסכאדניא) 63.

מיט אכטונג **ג. גרינבוים.**

עלטערן!

פערשליבט אייער קינד וואס לערנט אין א פוילישער שולע אין דעם איינ-ציגען מוסטערהאפטען רעליגיעזן בית ספר

„תורה-ודת"

פל. וואלבאשטשי (נייע שטאט) **6**

דאס לעהר-פראגראם פון תורה ודת" נעמט ארום א קורס פון אלערליי למודי קודש (עברי, חומש, רש"י, נ"ך, משנה, תלמוד) העברעאישע שפראך, יודישע געשיכטע א.ז.וו. און אלעס וואס א יודיש קינד דארף צו וויסען. דאס לעהר-פערזאנאל בע-שטעהט פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען. ס'ווערען אנגענומען נייע שילער פון 5 ביז 14 יאהר, צוליב'ן קריזיס חנחה-פרייזען

רעפארמאצקיע-פילען

מיט דער מארקע גייסטליכער גע-קענט פון יאהר 1602 רעגולירען דעם מאגען, שיצען פון רעומאטיזם, לע בער-ליידען, געגען דיקקייט, אם רעטיזם, דאס קומען בלוט אי קאפף, שטילען די יסורים פון הע-מאראידען, ריינינגען דאס בלוט און פון נייגונגען צו אבסטרוקציע — גינסטיג דורך ריינונגס-מיטעל.

איינגעבראכען 1 אדער 2 פילען א נאכט פרייז פון א שאכטעל 1.35.

אויסארבייטונג פון דער אפטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4

פערלאנגט אין די אפטייקען און סקלאדען מיט'ן „גייסטליכען" (Zakonnik). 964

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.

קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

בכמיש=באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

— פון —

מאגיסטער נ. שאץ

פיעטריקאווער 37, 2 שטאק פראנט

אנאליזען פון קאל, אורין, לייכעק א. אנד.

מעסיגע פרייזען מעסיגע פרייזען

קלאַנג־קינא־טעאַטער
Odeon
פּשעיאַזד 2

סענסאַציאָנעל טראַפּישער פֿילם פֿון דער נײַעסטער פּראָדוקציע א. ג.
Lupa Velez, Monte Blue אין די הויפּט־ראָלען
דער טיגער
אויסערן פּראָגראַם: „זינגענדער לין" אין דער הויפּטראָלע: **AL JOLSON**

קלאַנג־קינא־טעאַטער
Wodewil
גלובבא 1

היינט און פֿאָלגנדע טעג! פּרעכטיגער דאָפּעלטער פּראָגראַם! סענסאַציע! עמאָציע! שפּאַנונג!
שפּיאָן פֿון האַוואַנע
געשפּענסט פֿון אַריזאָנע
(דאָס מיידעל פֿון האַוואַנאַ)
סענסאַציאָנעלע פּאַטירונגען פֿון אַ פֿרוי — אַ דעטעקטיוו, וועלכע ליקווידירט אַ געפֿערליכע באַנדע מערדער, איינברעכער
גרויסער פֿילם פֿול מיט געפֿאַהרען

קלאַנג־קינא־טעאַטער
APOLLO

היינט און פֿאָלגענדע טעג! גרויסע פּרעמיערע! איבער צו אַלעמען! פּרעכטיגער רייצענדער פֿילם א. ג.
„לאָמיר זיך ליבען"
רעזשי: Karol Boese
אין די הויפּטראָלען:
MARJA PAUDLER, HARRY LIEDTKE, MALGORZATA KUPFER, LIDIA POTECHINA, HERMAN PICHA, KURT VESPERMAN

קינא־טעאַטער
RAKIETA
שענקעוויטשאַ 40 טעל. 141-22
אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 אַ זייגער נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום־טוב 2 אַ זייגער בייטאָג.

אַריסטאָקראַטישע (?) — אַריסטליזונג
מיט JOHN GILBERT, RENEE ADORE, Eleonora Boardman, CONRAD NAGEL
היינט און פֿאָלגענדע טעג! שעהנע רוסישע דראַמע געשאַפֿן אויפֿ'ן גרונד פֿון דער ערצעהלונג פֿון גראַף טאָלסטאָי א. ג.
אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג־פֿאַרס און פֿילם־אַקטואַליטעטען. נעכסטער פּראָגראַם: „קאַווקאַזער נעכט" דראַמע פֿון לעבן פֿון דער גרוזינער און רוסישער עמיגראַציע. אין די הויפּטראָלען: G. Manes Natalja Lisienko Jaque Catelain
הנחה קוויטלען צו 75 גר. אויף אַלע פֿריערדיגע גילטיג אַלע טעג אַ חוץ שבת און זונטאָג. הנחה און פֿריי־קאַרטן זונטיג אונגילטיג

קלאַנג־קינא־טעאַטער
PRZEDWIOŚNIE
זשעראָמסקיעגאָ 74/76.
(רוג קאָפּערניקאַ)

צופֿאָהר מיט די טראַמוואַיען 5, 6, 8, 9, 10.
אָנהויב טעגליך 4 נ"מ. שבת און זונטאָג 2 בייטאָג. לעצטער סעאַנס 10 אוו.

היינט און פֿאָלגענדע טעג! גרויסער פֿילם פֿון דער אייראָפּעאישער פּראָדוקציע 1931/2
„געלהויטיגער קאַפּיטאַן"
גענױאַלער רעזשי פֿון שעפֿער פֿון „לעצטע נאַכט פֿון אַ פּערמשפּאָן" אין דער הויפּטראָלע דער גרויסער רוסישער טראַגיקער, העלד פֿון בילד „שטורם איבער אזיען"
INKISZYNOW, Charles Vanel

קינא־טעאַטער
BAJKA
רוג בושטשינער, פֿראַנמישקאַנער 31
צופֿאָהר מיט די טראַמוואַיען 1, 6 און 14.
פּערגרעסערטער אָרקעסטער גענויע צוגעפּאַסט צום אינהאַלט פֿון בילד אונטער דער לייטונג פֿון באַקאַנטן קאַפּעלמײַסטער ה' לידאַווער.
אָנהויב 4.30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג

גרעסטע פֿילם־שלאַגערן פֿון איצטיגען סעזאָן! 2 ריזען־פֿילמען אין 1 פּראָגראַם!
נקמה פֿון בלוט
(הייראַטס מערטירער)
טראַגעדיע פֿון אַ פֿרוי, געשלאָגן פֿון ברוטאַלער אייפֿערזוכט.
אין די הויפּטראָלען: **Corinne Griffth, H. Bosforth**
איף דער וואָך פֿון געזעץ
מעכטיגער פֿילם מיט די סטאַרס אין די טיטעלראָלען **H. Costello, Jack Rich**

קינא פֿר. הער פּ לאַראַ
ERA
זאַווישאַ 22 (בלוט)
אָנהויב 6 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום־טוב 2 בייטאָג
ספּעציעל צוגעפּאַסטע מוזיק אויסגעפֿיהרט דורך אַ פֿערשטאַרקטן סימפֿאָנישן אָרקעסטער

Dr. Med.
M. Wajnberg
ספּעציאַל ארצט פֿאַר נערווען־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
ZEROMSKIEGO 95 (פּאַנסקאַ)
טעל. 172-20
נעהמט אָן נאָכמיטאָג, פֿון 5 ביז 7

Dr. med. **J. LUBICZ**
כירורג־אָרטאָפּעד
פּאָלודניאָוואַ 9. טעל. 183-17
צוריקגעקעהרט
קראַנקהייטען פֿון די ביינער, געלענקען, פֿערקרימונגען פֿון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַצאָוניע פֿון זעטעליכע אָרטאָפּעדישע ... הענער און פֿיס, נאָרמען א. ז. וו.
נעמט אָן פֿון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

Dr. med. **H. GUTSZTADT**
ספּעציאַל־ארצט פֿאַר אַקושעריע און פֿרויען־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 62 (Śródmiejska 14)
telefon 129-52.
נעמט אָן פֿון 9—10 פֿריה און פֿון 5—7 אָוונט.

Lekarz-Dentysta
St. GELBERG
Zawadzka 14, tel. 108 33
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אָן פֿון 10—2 און פֿון 4—7 אָוונט.

Dr. med. **J. BETTE**
ספּעציאַל־ארצט פֿאַר אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
פּיעטריקאָווער 6. טעל. 144-95
נעמט אָן פֿון 8—11 פֿריה און פֿון 4—6 נאָכמ.

„SANATO"
כירורגיש־וועכנערין־אַנשטאַלט
אַגראַרנאַ 10, טעל. 213-57
1־טע און 2־טע קלאַס
גינעקאָלאָגיש־וועכנערין־אַבטיילונג
ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער־האָריאַנסקאַ ד"ר מעד. וו. אייכנער
פּרייז פֿון אַ געבורט
אין 2־טען קלאַס צוזאַמען מיט פּערהיטונגס־מיטלען
200 זל.
אויפֿזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פּאַלאַקאָוו
כירורגישע אָפּטיילונג פֿון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפֿאַנגס־שעה'ן פֿון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
אויגען־אָפּטיילונג פֿון ד"ר מעד. י. קראַיש
עמפּפֿאַנגס־שעה'ן פֿון 11 ביז 12 נאָכמיטאָג.

AKUSZERKA-FELCZ.
Eugenja Taksyn
pracuje obecnie tylko prywatnie. W klinice na życzenie pacjentek. Wzorowe prowadzenie porodu, troskliwa opieka po i przed porodem.
WOŁCZANSKA 97, Tel. 163-05

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פֿאַר סיפֿיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פֿון מענער־שוועכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פֿון 8—11 און פֿון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום־טוב פֿון 9—1 פֿאַרמ.
באַזונדערער וואַרטע־זאַל פֿאַר פֿרויען.

Dr. med.
H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פֿאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 7 (פֿריהער 43) טעל. 13-142
עמפּפֿאַנגס־שעה'ן 8—10, 12—2 און 5—8, זונטאָג און יו"ט 9—1. פֿאַר דאַמען באַזונדערער וואַרטע־זאַל

Koncesjonowane Kursy
Kroju i szycia
A. Rogozinski
Łódź, PIOTRKOWSKA 85, Telefon 212-34, P.K.O. 69,027.
צושניידער־שולע, פּיעטריקאָווער 85
ערמיט מאַך אַ ך באַקאַנט, אַז אין מיין באַוואוסטער צושניידער־קורס אויך קליידער און בלוזען. ווערען אנגענומען נייע שילער אויפֿ'ן הערען און דאַמען צושניידער־קורס
באַמערקונג: גינסטיגע באַדינגונגען. די קאַנצעלאַריע איז טעטיג פֿון 9 פֿריה ביז 9 אָוונט.

מענער־קאָפּעלושען
אין גרעסטען אויסוואַהל פֿון די נײַעסטע פֿאַסאָנען און פֿאַרבען עמפּפֿעהלט צום איצטיגען ווינטער־סעזאָן צו קאָנקורענץ־פּרייזען די גוט באַקאַנטע פֿירמע
Sz. Wurcel
50 זגערזשער 50
(רוג אַלעקסאַנדראָווסקאַ)
באַמערקונג: ס'וועט אייך אָנגענעהם מען היטען צו פֿאַסאָנירן צו זעהר ביליגע פּרייזען. קומט און איבערצייגט אייך

מאָטאָרען עלעקטרישע (נייע און געניצטע)
צו די נידריגסטע פּרייזען.
רעפּאַראַטור־ווערקשטעטען / איבערוויקלונג פֿון מאָטאָרען און דינאַמאָ־מאַשינען / עלעקטרישע אינסטאַלאַציעס פֿון קראַפֿט, ליכט און סיגנאַליזאַציעס
פֿיהרט אויס
Przed. Inż. Elektro-Mech.
M. RAK, Zawadzka 12, tel. 214-11
פֿערטרעטונג פֿון בעלגישע טראַנמיסיע־פּאַסען.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער־שוועכע, עלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, באַהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
נעמט אָן פֿון 8—2 און פֿון 5—9 אָוונד.
באַזונדער וואַרטע־צימער פֿאַר פֿרויען.

יעדער איינציגער
מעבעל
האָט זיך איבערצייגט, אַז פֿאַר דיוואַנען, פֿעלצען, נייה־מאַשינען, גאַרדעראָבען אז"וו צאָהלט די העכסטע פּרייזען
א. ווייצמאַן שענקעוויטש 23
טעלעפֿאָן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פֿערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פֿערקויפֿען.

אַכטונג!
דער באָטשאַן קומט.
האָט איהר שוין קינדער וועש?

ספּעצ. אָפּטיילונג פֿאַר קינדער־שיך

שיך פֿון 11 זל.
האַלבשיך פֿון 9.80 זל.
צו באַקומען ביי
J. FRIMER, Piotrk. 75
Filje: Piotrk. 112 i Piotrk. 148.

Dr. med. **REICHER**
פּאָלודניאָוואַ 28, טעל. 20193
ספּעציאַל־ארצט פֿאַר מענער־שוועכע־באַהאַנדלונג
נעהמט אָן פֿון 8—11 פֿריה און פֿון 5—8 אָוונט.
זונטאָג און יום־טובים פֿון 9—1 בײַטאָג.

זעמטליכע פעלץ-ארבייטען
פּיעטריקאווער 20, טעל. 22-139.

מ. פישלעוויטש

סוחרט אוים אלערליי **פוטער-בעשטעלונגען**
פאר דאמען און הערען לויט די נייעסטע
אויסלענדישע מאָדעלן מאליר, רעיעל און שנעל
געגען פולע גאראנטיע צו קאָנקורענץ-פרייזען

אקאראקול-פאלטען
בעסטע קוואליטעט
פריזווירדיג צו פערקויפען
ביי י. אמזעל. פּיעטריקאָווער 60, פראָנט
2-טער שטאָק, ביים קירזשנער.

צו דער עפענטליכקייט!

דערמיט מאַך איך עפענטליך בעקאנט, אז א געוויסער **אהרן ראזענבוים** האט נאָך דער אדורכגעפיהרטער עקסמיסיע אראָפּגעריסען דאָס שלאָס אָן ערלויבנ׳יש און צוריק זיך אריינגעכאַפּט אין מיין דירה אין דאָרף קאָלי און געמאַכט אוואַנ־טורעס. איך קען דעם ענין איבערגעבען דער פּראָ־קוראַטור, אָבער איך וויל נישט דערלאָזען, אז א יוד זאָל געהען זיצען אין טורמע. איין זאַך וויל איך פון איהם, ער זאָל אָפּוואוינען דעם ווינטער בחנם, שענק איהם ס׳דירה געלד און אויפ׳ן זומער פערלאָזען די וואוינונג, אין געגענפאל וועל איך געצוואונגען זיין דעם ענין איבערצוגעבען דער פּראָקוראַטור און אדורכפיהרען א נייע עקסמיסיע. אַלס בסיחות פערלאנג איך א שריפטליכען אפּמאַך פון ראָזענבוים׳ס ברודער, משה ראָזענבוים, א סוחר פון דער האַלע אויף נאָוואָמיעסקאַ 19, בויד 52.

מיט אכטונג **שלמה ליטמאן**
יאַטקע-אינהאבער וואָלבאָרסקא 29

שטראם פון הויכער פרעקווענץ!
(1 – 2 מיליאָן) מיט ראד-שטראהלען
(צייליס מעטאָדע)

Dr. med. J. Polak
6-טער שערפּיען 22, טעל. 21-164

בעקאנטמאכונג.

ס׳איז שוין ווינטער, דעריבער דערמאָהן איך אייך, אז ביי מיר איז די ביליגסטע קוועלע פון **שטיוועל, שטובלעטע, שנור-האמאשן,** די שעהנסטע און מאָדערנסטע **דאמען-שיך,** ספּאָרט-זאַכען, ווי אויך א גרויסער אויסוואהל פון

שיך פאר שול = קינדער

איך האָב אויך א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע **קאלאשען** און **באטען** אלעס צו פאַבריקס-פּרייזען. איך בעמערק, אז איך פערקויף צו די ביליגסטע פּרייזען, ווייל איך האָב זעלבסט א לעדער-געשעפט קומט און איבערצייגט אייך!
פערגעסט נישט מיין אדרעס!

מיט אכטונג **א. מ. גאלאס**
לאָדז, נאָוואָמיעסקא 20
נור פראָנט, 1-טער שטאָק
לעדער-געשעפט.

Doktór
Łagunowski
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-83.

Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
Leczenie światłem: promieniami Roentgena i lampą kwarcówą.
Przyjmuje od 8^{30} do 10^{3} rano, od 1-ej do 2^{30} pp od 6 do 8^{30} w., w niedzielę i święta od 10 pd -ej. Dla pań oddzielna poczekalnia

אייך
יעדען קוואנטום
צו ביליגע פרייזען
ליפצוט
Południowa 22
טעל. 191-26 און 190 48

קום
זשעראָמסקיעגא 91
מאמענטאל
פרישען מיר אויף,
רעפערירען,
קינסטליך
צערעווען

מיר זארגען וועגען זייבערקייט
און גוטען אויסזעהן פון דער גארדעראָבע
פון אונזער עקליענטעלן און קליענטקעס

קלינג
163-30
עקספּרעס
וואַשען מיר
און פאַרבען,
איבעראַרבייטען
און ביצעווען

ווארנונג! צוליב די אַפּטע פאַרפאַלען פ... אין טעות די קליענטען, קליענטקעס דורך אונ־עהרליכע פערזאָנען, וואָס האָבען מיט אונזער אַנשטאַלט און פאַך קיין שום שייכות גישט, בענוצען זיך אָהן שום רעכט מיט אונזער נאָמען אָדער מיט עהנליכע נעמען און דורך זייער אונפאַכמענישע אויספיה־רונג פון די זיי אָנפערטרויטע בעשטעלונגען שאַדען זיי דעם גוטען נאָמען פון אונזערע פּאָפּולערע שניידער- און וועשעריי-אַנשטאַלטען פון גאַרדעראָבע און פוטערס, בעטען מיר צו געדענקען די אויסמערקזאַמקייט אויף די פאַבריקס מאַרקע, אדרעס און נומער טעל. פון אונזער פירמע

Pogotowie Krawieckie KIERSZA

קיין פיל עס בע־ניצט מיר נישט.

וויכטיג פאַר לאָדז און פּראָווינץ!

מצבות פון 30 זל. אַן ביז צו די טייערסטע גראַניט דענקמאלען פיהר איך אויס ביליג און סאָליד, אויף וואונש בעזוך איך די ג. קונדשאפט אויך אויף דער פּראָווינץ. קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אכטונג פירמע **"Granit"**
לאָדז, פאמאָרסקא 39.

ראדיא-אַפּאַראַטען
פון פערשידענע פירמען
... צו די ביליגסטע פּרייזען
PRZED. INŻ. ELEKTRO-MECH.
M. RAK Zawadzka 12 tel. 214-11

Dr. Z. Rakowski
פאר אויערן-, נאָז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען
9 קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעמשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 5—8.

DR. MED.
RACHELA LEWI
ספּעצ. קינדער-קראנקהייטען
זשעראָמסקיעגאָ (פּאָנסקאַ) 24
טעלעפאָן 142-72
צוריקגעקומען!

שייטלען
מיט פּאַריזער שרינדען
ווי אויך פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעאַרבייט
צו ביליגע פּרייזען
ביי קערש, סקווערקאָווא 15
לינקע אָפיצינע, 1-שטער שטאָק.

רעסטאָראַן
„באָרדיני"
31 פּיעטריקאָווער 31
מיטאגען גוטע צום פרישע פון זל. **150** און **2** זל.
מיט פערשידענע פליישען.

Dr. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט און ווענערישע קראַנק־הייטען, מענער-שוואַכע און קינדערלאָזיגקייט
נארוטאָוויטשא 9, טעלעפאָן 128-98
נעמט אָן פון 8–10; 4–8 אָוועמד.
זונטאָג פון 9 ביז 10 פריה.

Świeży
TRAN
LECZNICZY
nadszedł
APTEKA
ST. HAMBURGA i S-ki
Łódź, Główna 50, tel. 218-61

א חודש פונם יוד. בוך!
נוצט אויס די געלעגענהייט
אז פערשאַפט אייך ביכער פון אלע ... קלאַסיקער
כמעט אויף האַלבע פּרייזען
ווי: מענדעלע, פרץ, אש, שלום עליכם,
אנ—סקי, דינעזאָן, אָפּאַטאָשו, לייוויק,
נאדיר, בערגעלסאָן, קאַלבאַק
און אויך אַלע אייראָפּעאישע איבערזעצונגען פון אלע שפּראַכען צו בעקומען אין בוכהאנדלונג
אַלטשטאַדט 12, אין הויף, 2. שט.
לינקס, אָפיציגע, ביי נ. בערלינסקי.

פרייז פון אנ׳אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי	**קליינע אנאנסען**	פרייז פון אנ׳אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פערשידענעס

Języka polskiego, arytmetyki handlowej szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Dla starszych specjalny, praktyczny kurs polskiego wypróbowaną metodą. Cegielniana 11 m. 7, front 3-cie p. godz. 6—9. wiecz. 6960

אַ בעריהמטער גמרא מלמד אויך חומש מיט רש״י ותנ״ך זוכט אַ פּאָסטען אָדער לעקציעס זגער־זשער 23 וו. 16 ביי ר׳ ישראל רייז.

וויכטיג פאַר יונגעלייט געטרעס גוט און ביליג קענט איהר נאָר בעקומען ביי ראַקמאַן ציגעל־גאַס 16.

אַ פּולקאָם ניי קאַלעינע וועגעלע, שיינע בריטש־קע פּרייזווירדיג צו פערקויפען, בינשטאַק פּיאַנציש־קאַנער 51.

איבערצוגעבען 2 צימער און קוך מיט בעקוועמ־ליכקייט אין צענטער פון שטאָט אויף נאַרוטאָוויטש־גאַס. געניעט״ס צו ערפאַהרען אין אָדמ.

אַ שאַמאַט-קוך אין גוטען צושטאַנד ווערט גע־זוכט צו קויפען, זגערזשער 42, פראָנט, 1-טער שטאָק, ביי דאַבראָשינסקי.

אין ביורא „לאָקאָם" פּיעטריקאָווער 62 פראָנט 2. שטאַק טעלעפאָן 15—166 געפינט איהר איין בעניגענדע אויסוואַהל פון פערשידענע הייזער, פּלע־צער, ווילעס פאַבריקס געבײדעס צו קויפען און פערקויפען איינלייטענדע אינפאָרמאַציאָנס אומזיסטע סאָלידע און בעסטע בעדינגונגען.

אַ פריש רעמאָנטירט מעבלירט צימער פאַר 2 פּריווייטנס פון זאַפאָרט אָפּצוגעבען ביי קבאַפּמאַן גלובנא 51 קווער אָפיציגע 1 ...

---

5 אַ שטוב מיט אַ קוך איז פון זאַפאָרט איבער־צוגעבען ליפאָווא 31 ביי העשקאָוויטש צו טרעפען, פון 9 פריה ביז 10 אָוועגד.

צו פערמיטען אַ שטוב מיט אַ קוך ווי אויך אַ עגצעלנע שטוב אויפ׳ן 4-טען שטאָק מיט וואַסער און בעלייכטונג. דירעקט פון ווירט צו ערפאַהרען סקווערקאָווא 22 פון 3—6 ביים ווירט.

עס ווערט געזוכט פּאַניענקעס צו שלאָפען אין א לעצט צימער מיט אַלע בעקוועמליכקייטען ווסכאַדניע 25 פּאַמעראַנץ.

אַנ׳אָרט צו שלאָפען פאַר איינעם אָדער צוויי יונגעלייט ביי אַנ׳אַנשטענדיגע פאַמיליע קיליגס־קעגא 33 וואוינונג 15.

SZOPA murowana z rampą na skład, fabryczkę, do wynajęcia Południowa 28.

אַ קוואַליפיצירטער אונטערמאַשינער צו מעגער מאַגאַזין ווערט געזוכט ביי ווייגענסבערג פּאָלוד־ביאָווא 42.

אַנ׳אָבערלאָק נייהערין, אַ מאַשינערין, אַ האַנד נייהערין צו סוויטערס קענען זיך מעלדען קאַמיענא 10 ביי קראַקויער.

אַ קינדערלאָזע אַנשטענדיגע פרוי צו פיהרען אַ זעלבסטשטענדיג ווירטשאַפט ווערט פון זאַפאָרט געזוכט ביים מעכאַניק פּאָלודניאָווא 28.

וויכטיג פאַר סוויטער-פאַבריקאַנטען איך קען נאָך אָננעהמען אַ בעגרעניצטע צאָהל אַרבייט. צו ערפאַהרען אין אַדמינ. אונטער אָבערלאָק-נייהער י. מ.

לאקאלען

צו מיטען און פערמיטען פערשידענע וואוי־נונגען אין אַלטע און נייע הייזער, געוועלבער, לאָ־קאַלען האַנדלאָווע פאַבריטשנע, מעבלירטע צימער־רען מיט די בעסטע בעדינגונגען ווערט ערלעדיגט אין ביוראָ „לאָקאם" פּיעטריקאָווער 62 פראָנט 2. שטאָק טעלעפאָן 15-166 איינלייטענדע אינפאָר־מאַציעס אומזיסטע סאָלידע.

עס איז נויטיג

MAMKA poszukiwana (izrael.) od zaraz Erlich, Śródmiejska 19. Tel. 113-63

קוואַליפיצירטע אונטערמאַשינערס צו מענער־מאַגאַזין צווייטע סאָרט קענען זיך מעלדען פון זאַפאָרט ביי שלעזינגער, לאגעווניצקא 13.

אַ קוואַליפיצירטער קירזשנער-געזעלען זוכט אַרבייט דערוויסען זיך אין „נייעם פאָלקסבלאַט" אונטער 22 ז.

אַ לערן-יונגעל קען זיך מעלדען פון זאַפאָרט ביים שילדען-מאַלער פּאָדזשעטשנא 12.

אַ לערן-יונגעל פון אָרענטליכע עלטערען איז נויטיג אין דער קירזשנער-ווערקשטעל ביי גרובּ־שטיין, צעגעלניאַנאַ 18.

עס ווערט געזוכט אַ מענש וועלכער איז גוט בעקאַנט אין עקספּעדיציע-וועזען. געווינשען מיט רעפערענצען אויף ערליכקייט און אַרבייטסזאַמקייט. אָפּערטען אין דער אַדמינ. פון דער צייטונג אונטער ליטערא „ע. וו.".

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6-זל. אַ חודש אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאַר׳ן אינהאַלט און טערמינפון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען ביי טאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר׳ן טעקסט—18 גר., פרייטאג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ 60— „ „ „ 4 „
נאָכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ 18— „ „ „ 8 „
... אַ מיליפּעטר-שורה ... דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.